LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA İLİŞKİLERİ VE BAĞLANMA DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Duygu Mutlu Demir

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUK GELİŞİMİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2018

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren .....(….) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Duygu

Soyadı : MUTLU DEMİR

Bölümü : Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Lise Öğrencilerinin Anne Baba İlişkileri Ve Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İngilizce Adı: A study on Relationship between Parent-Adolescent Relations and Attachment to Parents and Peers of Students attending High Schools: A sample from the European Side of Istanbul.

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Duygu MUTLU DEMİR

İmza : ……..

JÜRİ ONAY SAYFASI

Duygu MUTLU DEMİR tarafından hazırlanan "Lise Öğrencilerinin Anne Baba İlişkileri Ve Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN ERSOY ……..

Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL ……

Üye: Prof. Dr. Aysel KÖKSAL AKYOL ……

Üye: Prof. Dr. Ayşe Belgin AKSOY …….

Üye: Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN ERSOY

Tez Savunma Tarihi: 14/02/2018

Bu tezin Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Canım Anneme Ve Canım Babama…

TEŞEKKÜR

Tez sürecinde bütün sabrı ve gülüşüyle yoluma ışık tutan, hayata bakış açımı değiştiren ve yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. ÖZLEM ALKAN ERSOY' a tüm samimiyetimle teşekkür ederim.

Tez sürecinde maddi manevi her anlamda yanımda olan canım eşim Orhan Demir'e, her "yoruldum artık" dediğimde beni yeniden yüreklendiren canım kuzenim SEDEF SÖNMEZ'e ve canım arkadaşım KEVSER SAK'a, ölçeği kullanmama izin veren emekli Prof. Dr. FATOŞ ERKMAN' a ve Prof. Dr. NEBİ SÜMER'e teşekkür ederim.

Her anımda yanımda olan aileme de sonsuz teşekkürlerimle.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ANNE BABA İLİŞKİLERİ VE BAĞLANMA DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Duygu Mutlu Demir

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat, 2018

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin anne baba ilişkileri ve bağlanma durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini, tabakalı rastgele örnekleme yoluyla seçilen, 177 Sosyal Bilimler öğrencisi ve 246 Endüstri Meslek Lisesi öğrencisi olmak üzere toplam 423 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", Erkman danışmanlığında Görkem (2007) tarafından geliştirilen "Anne/Baba Genç İlişkiler Ölçeği" ve Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından ergen öğrencilere uyarlanan "Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (EABE-KF)" kullanılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde; Öğrencilerin "Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri" nin alt boyutlarından olan "Anne-Baba Bağlanma Envanteri ve Akrana Bağlanma Envanteri"nden aldıkları puanlar ile "Anne-Baba Genç İlişkileri Ölçeği"nin alt boyutlarından olan "Anne-Genç ve Baba-Genç İlişkileri Ölçeği"nden aldıkları puanlar arasında pozitif orta düzeyde manidar bir ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği"nin alt boyutlarına ait puan ortalamaları incelendiğinde, "Anne- Genç İlişkileri" puan ortalamaları $\bar{X}$ =152,251, "Baba-Genç İlişkileri" puan ortalamaları ise $\bar{X}$= 153,740'tır. "Ebeveyn ve

Akrana Bağlanma Envanteri'nin" alt boyutlarına ait puan ortalamaları incelendiğinde ise "Akrana Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları $\bar{X}$=37,198; "Ebeveyne Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları ise $\bar{X}$ =37,310'dur. Bunun yanı sıra öğrencilerin ebeveyn ve akrana bağlanma puan ortalamaları, cinsiyet, okul türü, devam edilen sınıf, kardeş sayısı, baba yaşı ve anne babanın öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermektedir (p|<0.05). İlaveten annenin yaşının akrana bağlanma üzerinde istatistiksel olarak etkili bir faktör olduğu saptanırken, ebeveyne bağlanma üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin, "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği"nden aldıkları puan ortalamaları ise cinsiyet, okul türü, devam edilen sınıf, anne yaşı ve anne babanın öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterirken (p<0.05), kardeş sayısı ve baba yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermemiştir (p>0.05).

Anahtar Kelimeler : Ebeveyn, Ergen, Duygusal İstismar, Ergenlik

Sayfa Adedi : 141

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN ERSOY

HIGH SCHOOL STUDENTS' RELATIONSHIP WITH PARENTS AND PEERS THE ANALYSIS OF CORRELATION BETWEEN ATTACHMENT STYLES

Master's Thesis

Duygu Mutlu Demir

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

February, 2018

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between parents and attachment styles of students of Social Sciences and Industrial Vocational High School. The sample of the study comprises 177 Social Science students and 246 Industrial Vocational High School students selected by stratified random sampling. 267 female students and 156 male students represent the sample. In the dataset, the extreme value scanning is applied and the samples with the extreme values were determined and discarded from the dataset. Thereafter the analysis is continued with 423 samples, n = 423. Personal information form prepared by the researcher in order to collect data in the research; "Short Form of the Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents (POPMIFA) " developed by Görkem (2007) in Erkman's supervision to measure the levels of perceived emotional abuse of adolescents, Günaydın, Selcuk, Sumer and Uysal's (2005) "Inventory of Parent and Peer Attachment, (IPPA-SF)" that is applied to adolescent students in Turkey is used. As a result of the analyzes conducted, it is determined that there is a positive moderately significant correlation between the scores obtained from the "Inventory Parental Attachment and Inventory Peer Attachment " which are the sub-dimensions of " Inventory of Parent and Peer Attachment " and the scores obtained from "Mother Form and Father Form " which are sub-

dimensions of "The Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents (POPMIFA)". When score averages belong to "The Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents" are analyzed the sub-dimension score average of "Mother Form" $\bar{X}$ =152,251; and "Father Form " score average is $\bar{X}$ =153,740. When the average scores belonging to the sub-dimensions of "Inventory of Parent and Peer Attachment" are examined, it is observed that the average score of "Peer Attachment Scale" is $\bar{X}$ =37,198; and the average score of "Parental Attachment Scale" is $\bar{X}$ =37,310. In addition, it has been concluded that parents and peer attachment shows a statistically significant difference based on gender, type of the school, class, the number of siblings, the age of the father, education level of parents. Also, it has been found out that adolescent's mother's age has an influence on peer attachment, while it is otherwise for parental attachment. In addition, while being birth mother creates a statistically significant difference on peer attachment; no such a correlation is found for parental attachment. Average scores of the "POPMIFA"; shows statistically significant difference according to gender, school type, class, mother's age, education level of parents, whereas the number of siblings, father's age do not show any statistically significant difference. In addition, it has been concluded that when mother's age is an important factor on peer attachment, it is not effective on parental attachment.

Keywords : Parents adolescent, emotional abuse, adolescence

Number of Pages: 141

Advisor : Assist. Prof. Dr. Özlem ALKAN ERSOY

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **vi**

ABSTRACT ..... **viii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xv**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

1.1.Problem Durumu **1**

1.2. Amaç **5**

1.3. Önem **6**

1.4. Varsayımlar **7**

1.5. Sınırlılıklar **7**

1.6 Tanımlar **7**

BÖLÜM II **9**

KURAMSAL ÇERÇEVE **9**

2.1. Ergenlik Dönemi ve Özellikleri **9**

2.1.1. Ön Ergenlik (Erken Ergenlik) **12**

2.1.2. Orta Ergenlik **13**

2.1.3. Geç Ergenlik **13**

2.2. Ergenlik Döneminin Temel Gelişim Görevleri **14**

2.3. Anne- Baba Ergen İlişkileri **17**

2.4. Bağlanma **19**

2.4.1. Bağlanma Kuramı.....19
2.4.2. Bağlanma Stilleri……..23
2.5. Ergenlik Döneminde Bağlanma.....28
BÖLÜM III.....30
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....30
3.1. Bağlanma Hakkında Yapılmış Olan Çalışmalar.....30
3.2. Ebeveyn - Ergen İlişkileri Hakkında Yapılmış Olan Çalışmalar.....36
BÖLÜM IV.....42
YÖNTEM.....42
4.1. Çalışma Modeli.....42
4.2. Evren – Örneklem.....43
4.3. Veri Toplama Araçları.....46
4.4. Verilerin Toplanması Süreci.....49
4.5. Verilerin Analizi.....49
BÖLÜM V.....56
BULGULAR VE YORUM.....56
BÖLÜM VI.....87
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....87
6.1. Sonuçlar ve Tartışma.....87
6.2. Öneriler.....97
KAYNAKLAR.....100
EKLER.....117
EK-1: Kişisel Bilgi Formu.....118
EK-2: Araştırma İzni.....119
EK-3: Ölçek İzinleri.....120

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Örneklemin Cinsiyet, Okul Türü, Devam Edilen Sınıf, Kardeş Sayısı, Anne Yaşı, Baba Yaşı, Anne Öğrenim Durumu ve Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı*.....44

Tablo 2. *Lise Öğrencilerinin "Anne Baba- Genç İlişkileri Ölçeği" Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Sonuçları*.....55

Tablo 3. *Öğrencilerin Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Sonuçları*.....56

Tablo 4. *"Akran Bağlanma Ölçeği " ve "Anne-Baba-Genç İlişkileri Ölçeği " Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları*.....57

Tablo 5. "*Anne Baba Bağlanma Ölçeği" ve "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları*.....58

Tablo 6. *Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U-Testi Sonuçları*.....59

Tablo 7. *Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları*.....59

Tablo 8. *Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları*.....60

Tablo 9. *Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları*.....61

Tablo 10. *Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....62

Tablo 11. *Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....63

Tablo 12. *Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*.....63

Tablo 13. *Öğrencilern Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*.....64

Tablo 14. *Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....65

Tablo 15. *Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....66

Tablo 16. *Öğrencilerin Devam Etiikleri Sınıfa Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*.....67

Tablo 17. *Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*.....68

Tablo 18. *Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarna Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....69

Tablo 19. *Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....69

Tablo 20. *Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*.....70

Tablo 21. *Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*.....71

Tablo 22. *Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....72

Tablo 23. *Öğrencilerin Devam Etiikleri Lise Türüne Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*.....73

Tablo 24. *Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……74

Tablo 25. *Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……75

Tablo 26. *Öğrencilerinn Annelerinin Yaşlarına Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*……76

Tablo 27. *Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*……77

Tablo 28. *Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……77

Tablo 29. *Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeğ Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……78

Tablo 30.Öğrencilerin *Cinsiyetine Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*……79

Tablo 31. *Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U- Testi Sonuçları*……80

Tablo 32. *Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……81

Tablo 33. *Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……82

Tablo 34. *Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……83

Tablo 35. *Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Mann Whitney U Testi Sonuçları*……83

Tablo 36. *Öğrencilerin Annlerinin Öğrenim Durumuna Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……..84

Tablo 37. *Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan ortalamalarının Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları*……..85

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Bağlanma davranışının temelleri……...22
Şekil 2. Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modeli…….…….....24
Şekil 3. İçsel çalışan modeller içerisinde bağlanma davranışı……..…27
Şekil 4. "Anne-Genç ilişkileri Ölçeği" histogram grafiği……...50
Şekil 5. "Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" histogram grafiği……...51
Şekil 6. "Akrana Bağlanma Envanteri" histogram grafiği…….....52
Şekil 7. "Ebeveyne Bağlanma Envanteri" histogram grafiği…….....53

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

DSM-V	Diagnostic and Staticial Manual of Mental Disorders
EABE-KF	Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri Kısa Formu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
POPMIFA	Anne Baba-Ergen ilişkileri Ölçeği
SBL	Sosyal Bilimler Lisesi
SPSS	The Statistical Package for the Social Sciences
SS	Standart Sapma
WHO	World Health Organization

BÖLÜM I

GİRİŞ

Ftablo 37.

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, önemine, amacına, sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlarına yer verilmektedir.

1.1. Problem Durumu

İnsan, ana rahmine düştüğü andan itibaren, yaşam süreci boyunca farklı gelişim dönemlerinden geçmektedir. Bireyin bu süreç boyunca geçirdiği ya da geçireceği söz konusu gelişim dönemlerinin hepsi farklı nitelikler taşımaktadır (Kulaksızoğlu, 2013). Bu dönemlerden biri olan ergenlik; "çocukluk döneminden sonra gelen, cinsel üreme yeteneğinin kazanıldığı ve beden bileşiminde büyük değişimlerin (büyüme hızının artması, ay halinin başlaması, birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerinin gelişmesi, vücut sistemindeki değişimler) yaşandığı erinliği kapsayan dönem" olarak tanımlanmaktadır (Gardiner & Gander, 2015).

Ergenlik dönemi aynı zamanda "çocuğun yakın çevresi olan ailesinden bağımsızlaşarak, bir kişilik ve kimlik geliştirmeye çalıştığı, çocukluktan yetişkinliğe geçiş süreci" olarak da tanımlanmaktadır. Bu yıllarda çocuğun kendisi için rol model oluşturabilecek sağlıklı aile işlevlerine sahip olması; ergenin tüm gelişim alanlarını, sağlığını ve davranışlarını etkilemektedir (Kaya & Çeçen Eroğul, 2013). Ailenin diğer üyeleriyle ilişkileri;

çevresindeki kişilere, nesnelere ve tüm yaşama karşı bakış açısının, tutum ve davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Bu temelin oluşması için aile içindeki pozitif etkileşim, aile üyelerinin kendilerini birey olarak değerli bulmaları, aralarında dayanışma ve uyumun oluşmasında hayati bir önem taşımaktadır (Yener, 2014).

Uyum sürecinde aile bireylerinin evde birbirlerine karşı sevgi, saygı, anlayış, hoşgörü ve merhamet temelli bir iletişimi ve etkileşimi varsa ergen bu durumu, okul ve sınıf ortamına yansıtmaktadır. Ancak bu durumun tersi de söz konusu olabilmektedir. Çocuk evde sevgisiz ve sağlıklı iletişim olmayan bir ortamdaysa, içinde bulunduğu tüm bu olumsuzlukları ve etkilerini de okul ve sınıf ortamına taşımaktadır. Bu perspektiften bakıldığında sağlıklı ve verimli bir eğitim-öğretim ortamının ön koşulu, sağlıklı bir aile ortamından geçmektedir (Avcı, 2010).

Bireyin gerekli koşullar sağlandıktan sonra kendini rahatlıkla ifade edebileceği, sevgiyle büyüyeceği sağlıklı bir aile ortamı özellikle çocukluk döneminde temel hak olarak görülmektedir. Son yıllarda, bu konuda dünyanın hemen hemen her yerinde çocuk hakları konusunda önemli gelişmeler kaydedilmektedir. Bütün bu gelişmelere rağmen hala birçok çocuk etrafındaki birey, aile ve toplumsal kurumların gerçekleştirdiği çeşitli uygulamalar nedeniyle zarar görmektedir. Çocukların büyük bir kısmı ana-baba, diğer bireyler veya yine toplumsal kurumların uyguladığı kötü muamele, ihmal ve istismar nedeniyle gerek fiziksel gerek psikolojik açıdan örselenmekte, hatta hayatını kaybetmekte veya fuhuş gibi cinsel istismarın en ağır biçimlerine maruz kalmaktadır (Akyüz, 2012).

İstismar yaşantıları; "çocukların bedensel, duygusal, bilişsel ve cinsel açıdan gelişimlerini engelleyen, bedensel veya ruhsal olarak sağlığını olumsuz etkileyen, anne-baba, kardeş, bakımı üstlenen kişi ya da başka bir erişkin tarafından çocuğun maruz kaldığı kasıtlı olaylardan" oluşmaktadır (Erol, Ersoy & Mete, 2012; Taner & Gökler, 2004). İstismar kavramı çocuğa yöneltilen davranışların çeşidi, bu davranışların nedenleri ve çocuğa yansımaları açısından farklılaşmaktadır. Genel olarak istismar; "fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar" olarak 3 alt boyutta incelenmektedir (Aydın & İşmen, 2008).

Dünya Sağlık Örgütü ise istismarı; "kötü muamele, dikkatsizlik, cinsel istismar, ihmal ve diğer sömürüleri de kapsayacak şekilde, on sekiz yaş altı çocukların sağlık, yaşam, gelişim

veya kişilik değerlerine fiili veya gizli zarar ile sonuçlanan her türlü fizyolojik ve ruhsal edimler" olarak tanımlamaktadır (WHO, 2006, 2010).

Cinsel istismar ve ihmali Turla (2002) ise "başta anne baba olmak üzere çocuğun bakımı, koruması ve sağlığından sorumlu olan kişilerin veya diğer yetişkinlerin yaptığı ya da yapmayı geciktirdiği diğer eylemler sonucunda çocuğun her türlü fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi" olarak ifade etmektedir. İhmal de istismar gibi; fiziksel ihmal, cinsel ihmal ve duygusal ihmal olmak üzere 3 grupta incelenmektedir. İstismar çeşitlerini örneklendirecek olursak; çocuğa sosyal imkanların tanınmaması, çocuğun fiziksel olarak yaralanması, sarsılması, darp edilmesi ya da cezalandırılması fiziksel istismar; bir erişkinin cinsel gereksinim ve isteklerini karşılamak için çocukları araç olarak kullanması cinsel istismar; çocuğun sevgiden yoksun bırakılması ise duygusal istismar olarak örneklendirilmektedir (Aral, 2001; Taner & Gökler, 2004).

Çocuğun özellikle kendisini asıl güvende hissetmesi gereken aile ortamında bu tür örselenme, ihmal ya da istismarın yaşanıyor olması çocuklarda tamiri zor travmalara sebep olmaktadır. Yetiştiği aile ortamında, ebeveynlerin çocuğa yönelik tutum ve davranışları çocuk üzerinde ciddi bir etki yaratmaktadır. Zira, çocuğun ahlaki tutum ve davranışları büyük oranda aile yapısına göre şekillenmektedir. Nitekim ailede şiddet gören çocuklar yetişkinliklerinde de şiddet uygulamaktadır. Ailelerin bu durum hakkında bilinçli olması ve bu gerçeklere göre tutum ve davranışlarını gözden geçirerek düzenlemesi gerekmektedir. Ayrıca anne-babaların sağlıklı, sevgi dolu aile ortamının toplumun geleceği çocuk ve ergenler için öneminin farkına varması, hem kendilerine hem de çocuklarına güven dolu; duygu, düşünce ve bazı sorunların rahat bir paylaşılacağı sağlıklı aile ortamının oluşturması ve ellerinden gelini yapması gerekmektedir (Avcı, 2010).

Kendini rahat ifade eden ergenler, ergenlik döneminde sırlarını paylaştığı kişilerin sayı ve kapsamlarını genişletmektedirler. Genellikle sosyal çevresine, hali hazırda var olan ilişki ve bağlanmalarının yanı sıra yeni türde ilişkiler de eklemektedirler. Çocukluk döneminde öncelikli ve en yakınları anne-baba ve kardeşleri iken; ergenlikle beraber bu ilişki ağı, akranların, diğer aile bireylerinin ve bazen aile dışından yetişkinlerin de dahil olmasıyla genişlemektedir (Steinberg, 2013).

Bee (2009), ilişki ağlarından oluşan bağlanma kavramını, "kişinin bir başkasına sergilediği, yakınlık ve şefkat uyandıran ya da bunları sürdüren (muhtemelen) içgüdüsel davranışlar" olarak açıklamaktadır. Yaşları gereği çocuklar ve ergenler karşılaştıkları bazı sorunlara olumsuz yaklaşmaktadırlar. Bu sorunlara başkasının desteği olmadan çözüm getirmeleri güç bir hal almaktadır. Çünkü çözüm için desteğe ihtiyaç duyduğu bu problemler karşısında, yoğun olarak yaşadığı duygusal durumlar belirmektedir (Yıkılmaz ve Hamamcı, 2011). Ergenler bu destek için öncelikli tercihi akranlarından yana kullanmaktadır.

Sosyal duygusal gelişimleriyle birlikte ergenler, arkadaş tercihlerinde özellikle güvene ve sadakate daha fazla önem vermektedirler. Güvendikleri arkadaşlarına bağlanıp, kendilerini daha çok açmakta ve arkadaşlarının duygu, düşünce ve sorunlarına karşı daha duyarlı hale gelmektedirler (Steinberg, 2013). Bir başka deyişle, ergenlerin yaşanılan sorunlara karşı olumsuz yaklaşmaları ve sorunun çözümünde kendilerine güvenmemeleri, algılanan stres düzeylerinde artışa sebep olmaktadır. Bu sebeple yaşanılan sorunlara karşı pozitif bir bakış açısına sahip olmak ve problem çözmede yapıcı olmak, sorunlarla başa çıkmada önemli bir unsura dönüşmektedir (Bedel & Küçükköse, 2014).

Sorunlarla başa çıkmada, aile ve akran desteği önem kazanmaktadır. Gelişimsel olarak çocukluk döneminde ağırlıklı olarak ebeveyne bağlanma ön plandayken; ergenlik döneminde akranlara, yetişkinlik döneminde ise romantik ve duygusal ilişkinin yaşandığı kişiye bağlanma olabilmektedir (Morsünbül & Çok, 2011). Ergenlik döneminde yeniden ortaya çıkmaya başlayan bağlanma biçimi, ergenin gelecekteki eş ya da çocuklarına bağlanma biçimini de etkilemekte ve ergenin, bebeklikten itibaren güven kelimesinin karşılığı olarak gördüğü ailesinin yanına arkadaşlarını da eklemesi, ileriki dönem yaşantılarında oluşturacağı bağlanma biçimlerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ergenlerin duygusallık içeren bağlanmaları, uzun süreli bağlanma ilişkilerine dayanan arkadaşlıklarının temelini oluşturmaktadır (Çok & Morsünbül, 201; Lee, 2003).

Ergenlik dönemi ilişkilerinin temelini oluşturan ve ergenin tüm hayatını etkileyecek olan söz konusu bağlanma durumu hakkında yurt içi ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde: "Bağlanma Stilleri ve Kendini İfade Etme Biçimleri" (Mikulincer & Nachshon, 1991); " Geç Çocukluk ve Erken Ergenlik Döneminde İçsel Çalışan Modeller" (Ammaniti, Van Ijzendoorn, Speranza & Tambelli, 2000). "Bebeklik ve Ön Ergenlik

Döneminde Güvenli Bağlanma" (Waters, Merrick, Treboux, Crowell & Albersheim, 2000). Üniversite öğrencilerinin "Bağlanma Stilleri İle Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları" (Ayyıldız & Elkin, 2013); "Liseli Ergenler ve Üniversiteli Gençlerde Benlik Saygısı: Ebeveyn ve Akrana Baglanma, Empati ve Psikolojik Uyum Değiskenlerinin Rolü" (Bayraktar, Sayıl & Kumru, 2009); "Bağlanma ve İlişkili Değişkenler" (Morsünbül & Çok, 2011); "İlk Ergenlikte Ana-Babaya Bağlanma, Okula Bağlanma ve Yaşam Doyumu" (Koruklu & Özdemir, 2013) adlı çalışmalara rastlanmaktadır. Anne-baba ergen ilişkileri konusunda yapılan araştırmalardan bazıları ise şu şekildedir: "9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" (Aktaş, 2011); "Ergenlikte Görülen Anti-Sosyal Davranışlar, Psikolojik Sağlamlık Ve Aile Sorunları Arasındaki İlişki" (Arslan & Kabasakal, 2014); "Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Ve Anababa Tutum Algılarına Göre Yalnızlık Ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi" (Çeçen, 2008); "Farklı Eğitim Programlarına Devam Eden Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Anne-Baba Davranışları İle Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki" (Güdük, 2008); "Ergenlerde Davranış Problemlerinin, Anne-Babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi" (Şimşek, 2010); "Eşler Arasındaki Uyum Ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin Ve Gençlerin Akademik Başarıları Ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler" (Yılmaz, 2000) şeklinde çok çeşitli çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak ergenlik döneminde devam edilen okul türü, bağlanma stili ve ebeveyn-ergen ilişkileri değişkenlerinin bir arada incelendiği çalışma sayısının çok sınırlı olduğu görülmüştür. Yapılan bu araştırmada "Sosyal Bilimler Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin, ebeveyn- ergen ilişkileri ve bağlanma durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? " sorusuna cevap aranmaktadır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin anne baba ilişkileri ve bağlanma durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu doğrultuda alt amaçlar ise şu şekilde belirlenmiştir:

1. Öğrencilerin bağlanma stilleri üzerinde,
   1.1.Cinsiyet

1.2.Okul türü

1.3.Devam edilen sınıf

1.4.Kardeş sayısı

1.5.Anne babanın yaşı

1.6.Anne babanın öğrenim durumu etkili midir?

2. Öğrencilerin ebeveynleri ile ilişkileri üzerinde

2.1.Cinsiyet

2.2.Okul türü

2.3.Devam edilen sınıf

2.4.Kardeş sayısı

2.5.Anne babanın yaşı

2.6.Anne babanın öğrenim durumu etkili midir?

1.3. Önem

Ergenlik; "fiziksel büyüme, cinsel gelişme ve psiko-sosyal olgunlaşmanın gerçekleştiği, çocukluktan erişkinlik hayatına geçiş dönemi" olarak ifade edilmektedir. Hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişimler sonucu kritik evrelerin oluşturduğu bu dönem, insan hayatındaki gelişim dönemleri içinde önemli rol oynamaktadır (Parlaz, Tekgül, Karademirci & Öngel, 2012).

Sağlıklı bir toplum olabilmek için hem fiziksel hem de ruhsal açıdan sağlıklı bireylere olan ihtiyaç günden güne artmaktadır. Bunun gerçekleşmesi için, bireylerin hayatlarında en önemli evrelerinden biri olan ergenlik dönemlerini, sorunsuz ve sağlıklı bir şekilde geçirmeleri gerekmektedir. Gelişim görevlerini yerine getirip, istendik davranışlar kazanarak, toplumun geleceğine yön verecek olan ergenlerin sağlıklı bireyler olabilmesinde; yakın çevresinde yer alan aile ve arkadaş grubu ilişkileri hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle bu araştırmada, ebeveyn-ergen ilişkileri, ergenin ebeveynlerine ve akranlarına bağlanma durumu ve bazı değişkenlerin bu noktalar üzerindeki etkisi

incelenmektedir. Araştırmanın bu yönüyle bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için kaynak niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçların, ergenlerin yaşamını önemli ölçüde etkileyen bağlanma ve ebeveyn ilişkileri konularıyla ilgili ailelere ve eğitimcilere yapılacak olan eğitim ve rehberlik hizmetlerinin belirlenmesinde ve planlanmasında katkı sağlayacağı, Milli Eğitime bağlı kurumlarda çalışan öğretmen ve idarecilere, Sosyal Hizmet Kurumlarındaki görevlilere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, Sosyal Bilimler Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin anne-baba-genç ilişkileri ve bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ortaya çıkan sonuçlar, konu ile ilgili alan yazını için önemli bir veri kaynağı olabilecektir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmada,

- Öğrencilerin gerçek durum, duygu ve düşüncelerini yansız bir biçimde yansıtarak ölçme araçlarını doldurdukları kabul edilmektedir.
- Lise öğrencilerinin ergenleri temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma,

- Araştırma verileri, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Avrupa yakası ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaöğretim kurumlarında (Sosyal Bilimler ve Endüstri Meslek Liseleri) öğrenim gören 14–18 yaşları arasındaki öğrencilerle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

a. Aile: “Ortak bir geçmişe sahip, üyeler arasında duygusal bağ bulunan, tek tek üyelerin veya tüm grubun ihtiyaçlarına yönelik stratejiler belirleyen; birbirleriyle kan, evlilik veya evlatlık bağı ile bağlı olan sosyal ve ekonomik birim.” (Masaroğulları & Koçakgöl, 2011).

b. Bağlanma: “İki birey arasındaki olumlu duygularla yüklü ilişki. Bu ilişki daha çok; anne-baba çocuk, kardeşler ve yakın arkadaşlar arasında oluşur” (Masaroğulları & Koçakgöl, 2011).

c. Ergenlik Dönemi: “Yaklaşık olarak kadınlarda 12-21, erkeklerde 13-22 yaş aralıklarını kapsayan; birçok biyolojik, bilişsel, sosyal ve kişilik özelliğinin çocukluktan yetişkinliğe geçerek İkincil cinsiyet özelliklerinin geliştiği dönemdir” (Masaroğulları & Koçakgöl, 2011).

d. Duygusal İstismar: “Çocuğun bakımını üstlenen kişiler tarafından çocuğa yönelik sürekli psikolojik baskı yapma suretiyle, çocuk üzerinde oluşan ve tamir edilmesi çok zor olan psikolojik hasar olarak tanımlanmaktadır” (Diagnostic and Staticial Manual of Mental Disorders (DSM-V, 2013).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ergenlik dönemi, aile, anne-baba- ergen ilişkileri ve ergenlerin bağlanma durumlarına yönelik kavramsal-kuramsal bilgilere ve bu alanda geçmişten günümüze yapılmış olan bazı yurt içi ve yurt dışı araştırmalara yer verilmektedir.

2.1. Ergenlik Dönemi ve Özellikleri

Adolescere yükleminden türeyip Latin kökenli olan ergenlik kelimesi, "yetişkinliğe doğru büyümek, olgunlaşmak" anlamına gelmektedir. Tüm toplumlarda ergenlik, çocukluğun olgunlaşmamışlığından yetişkinliğe geçişin, gelecek için hazırlanmanın gerçekleştiği bir gelişim dönemi olarak nitelendirilmektedir (Steinberg, 2013).

Klinisyenler ve kuramcılar 1950 ve 1960'lı yıllarda ergenliği, "döneme özgü gelişimsel görevlerle yüzleşme ve bu durumun sonucunda yaşanan içsel ve dışa dönük çatışma zamanı" olarak tanımlamaktadırlar (Blos,1962; Erikson, 1968). Ergenlik döneminde, doğum öncesi ve bebeklik dönemi sonrası insan yaşamı boyunca hızlı değişimler gözlemlenmekte ve bazen kritik süreçler de yaşanmaktadır (Karabekiroğlu, 2014).

Kritik süreçleri içerisinde barındıran ergenlik dönemini, günümüze kadar hatta günümüzde de birçok kuramcı ve bilim insanı farklı yönlerle incelemekte ve tanımlamaktadır. Ergenliğin; "hızlı ve belirgin bir şekilde bilişsel, duygusal, biyolojik, sosyal gelişim ve farklılaşmaların yaşandığı, çocukluktan yetişkinliğe bir geçiş süreci" olması, bütün tanımları ortak bir paydada buluşturmaktadır.

Ergenlikte bu süreç içerisinde meydana gelen büyüme ve gelişmeler, bazen ergenlerin yüzünde sıkıntı veren sonuçları da beraberinde getirmektedir. Sivilceler ve akneler, ergenin yüz imajını olumsuz biçimde etkilemekte ve en önemli sorun haline gelmektedir. Çabuk büyümenin sonucunda beden imajının yerleşebilmesi için ergenin zamana gereksinimi olmaktadır. El–kol devinimlerini düzenleyememe, sakarlık yapma gibi sonuçlar gelişim sürecinde görülen ve ergenin beden imajını etkileyen davranış biçimleri arasında yer almaktadır (Aksel &Kaplan, 2013).

Ergenin, fiziksel görünümünde ve beden imajındaki hızlı değişmelere ayak uydurması ve onlarla başa çıkması gerekmektedir. Bu dönemde, hızlı büyüme oranının etkisiyle ergenin vücut el göz koordinasyonunda yetersizlikler, psiko-motor becerilerinde deneyimsizlikler gözlemlenebilmektedir. Örneğin, yemek tabağını düşürme gibi sakarlıklar görülmektedir. Anne-babaların bu durumun bilincinde olarak, onları iş beceremezlikle suçlamamaları; ergenin benlik algısı üstünde olumsuz bir etkiye sebep olmamaları gerekmektedir. Ergenin bu dönemi krizsiz atlatabilmesi için enerjisini pozitif olarak kullanabileceği sağlıklı etkinliklere yönlendirilmeye ihtiyacı olmaktadır. Örneğin; spor, müzik, resim gibi. Zihin-kas koordinasyonu gerektiren etkinlikleri yapabilmeleri için ise ergene uygun öğretme-öğrenme ortamlarının sağlanması ya da rehberlik gereksiniminin karşılanması gerekmektedir (Ergin Yıldız, 2014).

Tüm devinimsel gelişmelerin yanı sıra cinsel gelişim de bir taraftan devam etmektedir. Cinsel organların gelişimi genel olarak 14-20 yaşları arasında yüzde seksene ulaşmaktadır. Cinsel yönden ergenlik döneminde gelişim ve değişmeler belirgin özellikleri barındırmaktadır. Bu dönemde birincil cinsiyet (seks) özelliklerinde önemli değişmeler meydana gelmektedir. Bu dönem herkes için farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, bir kız çocuğu ergenlik dönemine on bir yaşında girerek, ilk adetini on üç yaşında görebilirken, bir başkası için on üç yaşında ilk adetin gerçekleşmemiş olma ihtimali bulunabilmektedir (Atıcı, Bilgin &İnanç, 2012).

Ergenlik döneminde cinsel gelişim, kadınlarda meme gelişiminin başlaması ile ilk adet kanamasının (menarş) görülmesi arasındaki süreyi kapsarken erkeklerde vücutta kıllanma, cinsel organlarda büyüme ve sperm üretiminin başlamasına kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Ortalama olarak kadınların bu döneme 11-13, erkeklerin ise 13-15 yaşları arasında girdiği kabul edilmekle birlikte, kesin bir yaş sınırı bulunmamaktadır. Bu dönemde kızlarda östrojen, erkeklerde testosteron hormonunun salgılanması artmaktadır. Aşırı kiloluluk ya da zayıflık ergenlerin hormon salgılarının artmasını geciktirebilmektedir. Testosteron hormonuyla birlikte erkeklerde koltuk altı kıllanması, bıyık ve sakalların çıkması yavaş yavaş başlamaktadır. Ses tellerinde kalınlaşma ve kas dokusunda ise artış meydana gelmektedir (Avcı, 2006).

Kadınlarda ise önce meme başında tomurcuklanma şeklinde ortaya çıkan ergenlik başlangıcı, kadınların cinsel hormonu östrojenin salgılanması ile birlikte memelerde büyüme ile devam etmektedir. Bu arada kadın dış cinsel organında (pubik bölgede) kıllanma oluşmaktadır. Özellikle kalçalarda ve omuzlarda deri altı yağ dokusu kalınlaşarak, vücut hatları belirginleşmektedir. Bunlar cinsel gelişimin ilk fiziksel özellikleri olarak kabul edilmektedir (Neyzi ve Günöz' den aktaran Öztürk, 2006).

Ergenlik, söz konusu fiziksel ve cinsel gelişimlerin yanı sıra; ruhsal anlamda da önemli değişikliklerin, zaman zaman kargaşa ve karışıklıkların yaşandığı kritik gelişimsel bir dönem olarak da tanımlanmaktadır. Bir taraftan ergenin cinsel ve fiziksel olgunluğa ulaşmasını sağlayacak biyolojik değişiklikler olurken, ergenin bağımsızlığını kazanmasını ve yetişkinliğe doğru ilerlemesini destekleyecek sosyal, duygusal ve bilişsel değişiklikler de ortaya çıkmaktadır. Ergenin yetişkinliğe yumuşak bir geçiş yapabilmesi için, bu değişikliklerle başarılı bir şekilde baş etmesi gerekmektedir (Ergin & Yıldız, 2014).

Ergenlik döneminde yetişkinliğe yumuşak bir ergenliğe ulaşmadan önce bireyin hem vücutlarında hem de kişilik yapısında büyük bir gelişim meydana gelmektedir. Hiçbir kadın ya da erkek, sadece düşünceleri, duyguları ve davranışları belirleyen tek tip genetik bir kodlama ile ergenliğe girmemekte, bu durum her birey için farklılık göstermektedir. Genetik faktörler (kalıtım), geçmiş çocukluk yaşantıları ve ergenlik tecrübelerinin birleşimi, ergen gelişiminde oluşacak seyri daha çok belirlemektedir.

Ergenlik döneminde gelişimsel olarak birçok değişikliklerin yaşanması ve ergenlik döneminin uzun bir süreç olması sebebiyle, gelişimciler giderek artan bir biçimde ergenlik

dönemini erken, orta ve geç olmak üzere üçe ayırarak incelemenin gerektiğini vurgulamaktadırlar (Santrock, 2014).

2.1.1. Erken Ergenlik (Ön Ergenlik)

İlk ergenlik, erinlik (puberty), erken ergenlik, hatta geç-gizil dönem olarak da adlandırılan bu dönem, gizil dönemin bitişi ile ergenlik başlangıcı arasındaki geçiş süreci olarak ifade edilmektedir.. Söz konusu bu evre ortalama 11-15 yaşlarını kapsamaktadır. Kimi yazarlar ise bu dönem için yalnızca bedensel bir değişimin varlığını kabul ederek, sadece fiziksel yaklaşımları içeren erinlik (puberte, buluğ) terimini kullanmaktadırlar. Temelinde ruhsal değişimleri barındıran ön-ergenlik terimi ise, çok yakın bir süreçte gerçekleşecek olan değişime bir hazırlık anlamı içerdiğinden ve ergenlikle göreceli bir mesafesi olduğundan, giderek artan bir sıklıkta kabul görmektedir (Kolbay,2008)

Yaşam boyunca gözlemlenen gelişim hızı dönemlere göre sıralandığında erinlik, doğum öncesi ve doğumdan sonra en hızlı gelişimin yaşandığı dönem olarak görülmektedir. Dolayısıyla erinlik fiziksel gelişim açısından kritik bir önem taşımaktadır. Söz konusu dönem içerisinde yaşanan hastalık, düzensiz beslenme veya yaşanabilecek ağır ruhsal problemler sebebiyle büyüme atılımında yavaşlama gözlemlenirse, boy atılımı, kemik oranı ve vücut ağırlığı skalanın altına düşebilmektedir. Ancak yaş çok ilerlemeden bu durum fark edilip, erken teşhis konularak büyüyememeye sebep olan engeller ortadan kaldırıldığında, çocuk normal boy ve kilo oranına ulaşabilmektedir. Dolayısıyla bu dönemde sağlık (ruh sağlığı da dahil olmak üzere) ve beslenme önemli görülmektedir (Ergin &Yıldız, 2014).

Bu dönemde hızlı gelişen fiziksel ve davranışsal de gözlemlenmektedir. Kadınların hızlı büyüme ve cinsel gelişimi erkeklerden daha önce gerçekleşmektedir. Erken büyüme erkeklerin ruh sağlığı üzerinde genel olumlu etki yaratırken, kadınlarda ise bu durum akranlarından daha düşük benlik saygısı ve daha yüksek depresyonla kendisini gösterebilmektedir. Ergenin görevi ise bu süreçte dürtülerde meydana gelen niceliksel artışla başa çıkabilmek ve gizil dönemde edinmiş olduğu kazanımları geliştirip zenginleştirerek yeni bir savunma örgütlenmesi oluşturmaktır. A. Freud (1936) da "ön-ergenlikte oluşan dürtüsel var oluşun, çocukluk döneminde unutulmuş çatışmaları yeniden

bilince çıkardığını ve benliğin bu saldırılar karşısında tek isteğinin gizil dönemdeki karakterini ve iç dengeyi korumak" olduğunu belirtmektedir (Ekşi, 2011).

2.1.2. Orta Ergenlik

15-18 yaşlar arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde ergenin anne babadan ayrışarak, onlardan farklı bir birey olma isteği ve bu durumu ebeveyne kabul ettirme çabaları yoğunlaşmaktadır. Bu birey olma çabası ve anne babadan ayrışma süreci içerisinde ergenlerin duygusal olarak kendilerini ana babalarından uzak tutma çabaları, duygusal özdeşleşme ve bağlanmalarını daha çok karşı cins akran ilişkileri üzerine yapmaları, kendilik algısını her şeyi yapabilirim olarak görmeleri ve otonomi istemeleri anne babalarla çatışmaya neden olmaktadır. Duygusal bağımsızlık arayışı hem bireyselleşmenin hem de duygusal yakınlığın desteklendiği koşullarda en iyi şekilde gelişmektedir. Ergenler bu dönemde çoğu zaman kendilerine arkadaş aynasından bakmaktadırlar. Dış görünüm, giyim tarzı ve davranışlarının arkadaşları tarafından onaylanmaması ve dışlanma korkusu benlik saygılarında büyük oranda azalmaya neden olabilmektedir. Ergenler, arkadaşlık ilişkileri ve akranlarıyla kurdukları duygusal bağın artışı ile birlikte ruhsal yaşantılarını inceleme gereksinimi duymakta ve buna bağlı olarak yaygın biçimde günlük tutma davranışını göstermektedirler (Derman, 2008).

2.1.3. Geç Ergenlik

18-22 yaşlar arasındaki dönemi kapsamaktadır. Ergen kendini, bazen yetişkin bazen de ergen kabul edilmesi karmaşası içinde bulmaktadır. Bu dönemde ergende; dengelilik artmakta, problemleri olağan karşılama ve çözüm üretmede daha etkin hale gelmekte, ayrıca yetişkinlerin müdahalesi azalarak duygusal denge kazanılmaya başlanmaktadır. Ergen kendinden, arkadaşlarından ve yakın çevresinden daha makul isteklerde bulunmakta; durum, davranış ve giyim tarzı ile yetişkin imgelerini kullanmaya başlamaktadırlar (Ergin & Yıldız, 2014). Kimlik duygusunun bütünlük kazanmasıyla bu dönem sona ermektedir.

Ergen, yaşamının birçok yönünü oluşturan ev, okul, aile, işi kapsayan bir keşif arayışı içerisinde yer almaktadır. Ergen yetişkinliğe adım atma sürecinde eskiye oranla kendini

daha çok hazır hissetmektedir. Gençler, ekonomik ve psikolojik özerklik kazanmak için daha uzun zaman harcamaktadır. Erişkinlik yaşantıları cinsiyet, ırk, etnik yapı ve sosyal sınıflara göre değişmektedir (Teipel, 2005).

Ergenliğin başı itibariyle kurulan özdeşimler, hissedilen duygular ve kazanımlar bir araya getirilerek sentez oluşturmaktadır. Bu sentez sonucunda kimlik duygusu kazanılmaktadır. Kimlik şekillenmesi süreci, ergenin "ben kimim?" gibi sorularına fazla endişe ve değer karmaşasına kapılmadan, aynılık ve süreklilik gösterecek şekilde yanıt verebilmesi, kendi kimliğini tanımlayabilme ve kabullenme durumuna gelmesi olarak açıklanmaktadır (Derman, 2008).

2.2. Ergenlik Döneminin Temel Gelişim Görevleri

Havighurst (1972) "gelişim görevleri" terimini, gelişen gencin bir sonraki gelişim düzeyine erişebilmesi için, büyümesinin değişik evrelerinde başarması gereken belirli "görevleri" tanımlamak için kullanmaktadır. Belirli bir büyüme evresiyle ilişkili görevleri başarmadaki başarısızlık ise toplum tarafından onaylanmazsa, daha sonraki görevleri başarmada zorluğa neden olmaktadır.

Ergen bir kadın veya erkeği bekleyen "temel gelişim görevleri" şu şekilde sıralanmaktadır: (Havighurst, 1972; Yörükoğlu, 2007):

1. Kendi beden-fiziksel yapısını ve cinsiyet rolünü kabul etmek,

2. Hem cinsleri ve diğer cinsten arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmak,

3. Anne babasından bağımsız olmayı gerçekleştirerek, özerklik ve duygusal bağımsızlık kazanmak,

4. Ekonomik açıdan bağımsızlığa kavuşmak,

5. Yaşam hedeflerini belirleyerek bu amaca hizmet edecek bir meslek seçmek ve bu yolda hazırlanmak,

6. Bir vatandaş olabilmek için ihtiyaç duyulan zihinsel aktivite ve bilgi yeteneklerini kazanmak,

7. Topluma karşı sorumlu bir davranış kazanmayı istemek ve buna ulaşmak,

8. Evlilik ve aile kurmaya hazırlanmak,

9. Bilimsel bir dünyaya ayak uyduracak ahlaki sistem ve değerleri geliştirmek,

10. Davranışa rehber olması için bir değerler takımı ve bir etik sistem oluşturmaktır.

Bir anlamda bu on gelişim görevi, her biri kendisinden sonra gelen gelişim görevi için hazırlanma- oryantasyon dönemini oluşturmakta ve böylece olgunlaşma gerçekleşmektedir. Nitekim bu görevler başarılı ve sağlıklı bir yetişkin hayatı için ön koşul olarak kabul edilmektedir. Gelişim görevlerindeki başarısızlık ise toplum tarafından onaylanmama, endişe, stres ve olgun insan olmanın gerektirdiklerini karşılayamama gibi sonuçları beraberinde getirmektedir (Atıcı, Bilgin &İnanç, 2013). Ayrıca Havighurst'e (1972) göre sayıları azımsanmayacak nitelikte ergen, yaşam hedeflerini belirlemede belirsiz ya da amaçsız tutumlar sergilemekte bu da ergenin hayatında karmaşaya sebep olmaktadır.

Alan yazını incelendiğinde, G. Stanley Hall (1904) ergenliği ilk kez bir "fırtına, stres ve karmaşa" dönemi olarak tanımlamaktadır. Hall, çocukluk dönemiyle insanlığın ilkel dönemlerini benzetirken, ergenliği daha ileri düzeyde becerilerin ve bireyselliğin geliştirildiği kritik bir dönem olarak tanımlamaktadır. Erikson (1968) da ergenliğin bir fırtına ve bunalım dönemi olduğu görüşünü desteklemektedir. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramında beşinci evre ergenlik dönemini kapsamaktadır. Bu evre, Erikson tarafından geliştirilen kimlik oluşumuna karşı rol karmaşası dönemini karşılamaktadır. Ergenlik dönemine adım atan ergenler, tüm gelişim alanlarında eğitilebilmekte ve biçimlendirmeye açık hale gelmektedir. Ergenler bu dönemde üst biliş düzeyinde akıl yürütebilir, karmaşık duygular yaşayabilir ve yine sanat ve bilimle ilgilenerek, içinde yaşadıkları toplum ve kültür için farkındalık oluşturmaya başlamaktadırlar. Böylece kendilerini toplumun ve kültürün bir parçası olarak hissetmektedirler (Akt. Gander & Gardiner, 2015).

Kendini toplumun bir parçası olarak gören ergen, öz denetim mekanizmaları, doğru yanlış kavramları, kadın ya da erkek rolünü benimseme, seçim yapabilme ve karar verme gibi becerileri bu dönemde yaptığı deneme yanılmaları sonucu kazanmaya çalışmaktadır. Bu

dönemi sağlıklı olarak atlatan ergen, bireyselleşerek yetişkinliğe de sağlıklı ve sağlam bir adım atmış olmaktadır (Gençtan, 2014).

Ergenlik döneminde yaşanan tüm çatışma ve sıkıntılar, ergenin bireyselleşmesine yardımcı olmaktadır. Ergen bir taraftan yaşamını ve ilişkilerini sorgularken, diğer taraftan anne-babasından ayrılmaya ve bağımsızlaşmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla ergenlik, özerklik gelişiminin tamamlanması için de kritik dönem olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde özerklik gelişiminin daha iyi anlaşılıp ifade edilmesi, onların hızla gelişen ve değişen günümüz dünyasına daha donanımlı ve sağlıklı bir şekilde katılmalarını kolaylaştırmaktadır (Çok & Özdemir, 2011).

Ergenin, kişiliğinin gelişimi için beş belirgin gelişim görevi ile etkin bir şekilde uğraşması gerekmektedir. Bu gelişim görevleri; fiziksel değişimlere, cinsel olgunlukla ilişkili yeni değişim ve duygulara oryante olma, ebeveynleri ile olan ilişkilerde dönüşüm, aynı ve karşı cinsten akranları ile etkili iletişim ve ilişkiler geliştirme, meslek seçimi için hazırlık yapma ve en önemlisi kimlik gelişimini kazanmaktır (Grotevant'dan aktaran Dinçel, 2006).

Ergenlik, kimlik oluşumu için de bir arayış ve kargaşa dönemi olarak ifade edilmektedir (Erikson, 1968). Ergenler kendileri için kültürel dokularıyla uyum içerisinde olan birçok değişik roller denemekte ve bu denemeler sonucunda kendilerine en uygun kimliği bulmaya ve yerleştirmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle ergen çok değişken olabilmekte, ve bazen oldukça pozitif ve uyumlu iken, kısa bir süre sonra sinirli ve gergin davranışlar sergileyebilmektedir. Bir hafta bir arkadaşını çok sevip onunla çok iyi anlaşırken, diğer hafta ondan hoşlanmadığını belirterek adını duyduğunda sinirlenebilmektedir (Dalkılıç, 2006). Ergenler günlük hayatlarında, sık aralıklarla değişen duygu durumları sonucunda farklı davranışlar sergilemektedirler (Gander & Gardiner, 2015).

Davranış kişinin çevresi ile etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Yaş, zekâ, cinsiyet, özel yetenek gibi bir dizi kişisel, aile, arkadaşlar, yaşanılan yakın çevre gibi çevresel faktörler davranışa etki etmektedir. Tüm etkenler yaşamsal alan denilen kavramı oluştumaktadır. Bireyin yaşam alanındaki, kişisel ve çevresel faktörler sürekli değişmektedir. Değişimlerin çok hızlı olduğu zamanlarda birey, kendini yoğun stresli bir dönem içerisinde bulmaktadır ve Lewin'e göre ergenlik de böyle bir dönem olarak ifade edilmektedir (Akt. Kulaksızoğlu, 2013). Bu stresli dönemde kendisine yakın hissettiği arkadaş grupları ergen için ön planda

olsa dahi, onu hayata getirerek ilk etkileşimi kuran ve hayatında hala belirleyici etkileri olan anne–babayla ilişkisi ergen için önemini korumaktadır (Karabekiroğlu, 2014).

2.3. Anne- Baba Ergen İlişkileri

Çocuğun, içinde doğup büyüdüğü ortamda yer alan ailedeki ilk etkileşimler, ebeveynleri ile ilişkileri ve deneyimlediği tutum ve görüşler, onun bilişsel, psikolojik, fiziksel, sosyal ve kişilik gelişimi gibi hayatının birçok boyutunu etkilemektedir (Bozdemir & Gündüz,2016).

Çocuğun doğduğu ve yetiştiği ortamın niteliğinden söz edildiğinde, anne baba tutumları ve içinde yaşanılan ev ortamının incelenmesi gerekmektedir. Ergen, gelişimsel ödevlerini başarıyla tamamlayabilmek için çevresindeki en yakın model olan ailesinin davranış örüntülerinden beslenmektedir (Totan, 2008). Ebeveynlerin çocukları ile ilişkilerinde sergiledikleri tutumlar da dolayısıyla, çocuğun hem kişiliğinde, karakterlerinin biçimlenmesinde, hem sosyal gelişiminde hem de geliştireceği bağlanma stilinde önemli rol oynamaktadır (Tire, 2011). Ebeveynlerin yaşadıkları duygusal problemler, evlilik hayatında yaşanan başarısızlık, ergenin ailesi içerisinde sürekli yaşanan tartışma ve gerilime şahit olması, korumacı davranmada görülen aşırılık ve ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri sevgide orantısızlık ergenin stres ve karmaşa yaşamasına hatta bazen de suça yönelmesine sebep olabilmektedir (Azizoğlu, 2009; Evans ve Burton, 2013; Kulaksızoğlu, 2013). Uyumlu ve özgür bir aile ortamında, tutarlı ve sağlıklı ilişkiler içinde yetişen çocuk ise yetişkin yaşamına özerk bir birey olarak adım atabilmektedir (Yavuzer, 2003).

Özerkleşme adımında ergen için kendisini dünyaya getiren, bakıp büyüten, maddi ve manevi yatırımlar yapan ana-babadan ayrılmak kolay olmamaktadır. Bu ayrılık adımında biraz daha yumuşak bir geçiş sağlayabilmek için, çocukken zihninde oluşturduğu "ideal ve mükemmel ana-baba" imajını değiştirmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu dönemde anne babasını eleştirip yargılamaya, eksiklerini görmeye ve onlarla çatışmaya başlamaktadır. Anne ve babaların ise gözlerinde hala küçük olan çocuklarının kendilerine bu denli başkaldırma davranışı sergilemesini kabul etmesi kolay olmamaktadır (Dalkılıç, 2006). Çocukluk döneminde roller ebeveynler tarafından belirlenirken, yetişkinlikteki rollerini kişi kendisi seçmektedir. Ergenlik, yeni toplumsal roller listesinin geliştiği dönemi içermekte, çocukluk rolleri korunup devamı sağlanırken, bazı yetişkinlik rolleri de

edinilmeye başlanmaktadır. Statüde meydana gelen bazı değişim ve gelişmeler ise hem ergen için hem de anne babalar için gerilim sebebi olabilmektedir (Gözcü Yavaş, 2012).

Ergenin ailesi ise çocukları üzerinde kaybedecekleri egemenliklerinden dolayı kontrollerini arttırma eğilimi göstermektedir. Ergenlik dönemindeki aile ilişkilerinin odak noktası, ebeveynlerin ergenleri kontrol altında tutma isteğinden doğmaktadır (Hortaçtsu, 2003).

Steinberg (2013) , ergenlik döneminde çocuğu olan anne-babaların aşağıdaki bilgilere ve yeterliklere gereksinimi olduğunu ileri sürmektedir (Aktaran; Ergin &Yıldız, 2014), Bunlar;

1. Puberte dönemine hazırlık sürecinde olan çocukları için, ergenlik dönemi hakkında doğru bilgilere ve etkili iletişim yeteneğine sahip olmak

2. Ergenlik döneminin gelişimsel özelliklerini bilmek,

3. Ergenlik yılları boyunca etkin ana-baba olma teknikleri hakkında temel bilgi edinmek,

4. Ergenlik döneminde kendilerinin, ailelerinin ve çocuklarının nasıl değiştiğini bilmek,

5. Çocuklarının karşı cinse olan merak ve ilgilerini normal karşılayarak, sorularını meraklarını artırmayacak şekilde açık ve kısa olarak cevaplamaktır.

Bu durum karşı cinsteki arkadaşlarını tanımayı amaçlayan ve onlar hakkında büyük bir ilgi ve merak besleyen ergenlerin sorularına sağlıklı ve doğru bir şekilde cevap bulmalarını sağlamaktadır. Dolayısıyla bu soruları anlayışla ve içten cevaplayan anne babaların; çocuklarına bağıran, bir daha bu tür konuları açmaması gerektiğini söylerek ceza veren ya da "ayıp, günah, bu ne biçim soru" diyerek cevaplayan anne babalara göre çocukları ile olan ilişkilerinin daha çok güvene dayalı ve sağlam olduğu gözlemlenmektedir (Çivilidağ, 2013). Alanyazını incelendiğinde, çocuğa yönelik bu tür yanlış atıflar, çocuğa yönelik düşmanca ve aşağılayıcı tutumlar duygusal istismarın tanımı içerisinde yer almaktadır (Glaser, 2002).

Çağımızdaki en önemli problemlerden birisi de sıklıkla yaşanan duygusal istismar olarak belirtilmektedir. Korkmazlar-Oral, Engin ve Büyükyazıcı (2010) 'nın yaptığı araştırmaya göre günümüzde yaşayan her iki çocuktan birisi duygusal istismara uğramaktadır. Bu sonuç ise sorunun büyüklüğüne işaret etmektedir. Duygusal İstismar, çocuğun bakımını üstlenen kişiler tarafından çocuğa yönelik sürekli psikolojik baskı yapma (sürekli eleştirmek, reddetmek, bağırmak, küçümsemek vb) suretiyle, çocuk üzerinde oluşan ve

tamir edilmesi çok zor olan psikolojik hasar olarak tanımlanmaktadır (Diagnostic and Staticial Manual of Mental Disorders (DSM-V), 2013). Bu nedenle duygusal istismarın kişiler üzerinde psikososyal açıdan direk etkilerinin olduğu söylenmektedir. Duygusal istismar yaşantıları içerisinde gelişimi devam eden çocukların diğer çocuklara oranla daha fazla davranış problemleri ve düşük özyeterliliğe sahip olduğu birçok araştırma tarafından ispatlanmış ve ispatlanmaya devam etmektedir (Arslan & Balkıs, 2014; Arslan & Balkıs, 2016; Arslan & Kabasakal, 2014; Hobfoll & Johnson, 2007; Hussain & Munaf, 2012; Ireland vd., 2002).

Ergenlik dönemine ilişkin özellikler, içinde bulunulan kültüre ve aile yapısına göre farklı biçimlerde yansımaktadır. Değişik kültürlerden ve farklı sosyo-ekonomik yapılardan gelen ailelerin ergenlik dönemine ilişkin bilgileri, kendi sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarına uyarlayarak içselleştirmeleri durumunda; çocuklarıyla daha sağlıklı iletişim kurabileceği belirtilmektedir.

Uyarlanmanın sağlanamaması sonucu doğacak olan ergen-ebeveyn ilişkilerindeki tek taraflı baskın olan otoriter yapı ve çatışma, ergenler açısından geniş çerçeveden bakıldığında, sosyal ilişkilerde sergilenen düşük performansla sonuçlanmaktadır (Smetana, 2011). Ancak bunun aksine kendini destekleyen, ebeveynleri hakkında olumlu izlenim ve ilişkiye sahip ergen, içinde bulunduğu dönemde ve ileriki yaşantısında olumlu ilişkilerde bulunacağı partnerle ve akranlarıyla ilişkilerini geliştirip, bağlanma davranışı sergileyebilmektedir (Karakuş, 2012).

2.4. Bağlanma

"Bağlanma", "anne ya da bebeğe bakan kişi ile bebek arasında kurulan etkileşim sonucu oluşan, annenin ya da ilgilenen kişinin bebeğe yönelik davranışları doğrultusunda şekillenen, güçlü ve devamlı olan, özellikle stres durumlarında duygusal anlamda en çok ihtiyaç duyularak ortaya çıkan (Konyalıoğlu, 2002; Mikulincer ve Shaver, 2007), yaşam boyu devam eden duygusal bir olgu" olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1983).

Bowbly bağlanmayı (1969, 1973,1980), bireylerin kendileri için önemli olduğuna inandığı kişilerle kurdukları duygusal bağ olarakta tanımlamaktadır.

Günümüzde bebek-ebeveyn arasında kurulan bağı konu edinen en güçlü kurumsal etkiye sahip olan yaklaşımdan biri, Bowlby'nin bağlanma kuramıdır (Bee, 2000; Caprara & Cervone, 2000: 189)

2.4.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma Kuramı gelişim süreci boyunca süren insan ilişkileri ve insanın varoluşuyla ilgili birçok araştırmanın yapı taşını oluşturmaktadır. Bağlanma kuramının temel düşüncesi (Bowlby, 1969, 1973, 1979, 1980), her bireyin yaşam süreci boyunca etrafındaki insanlar aracılığıyla destek almak, önemsenmek ve değerli olunduğunu hissetmek istemesi sonucu kurduğu duygusal bağ olarak ifade edilmektedir. Bu temel ihtiyaç, yaşamın ilk dönemlerinde hayatta kalabilmek için; tamamiyle bir yetişkinin ilgisine muhtaç olunduğu bebeklik döneminde ise vazgeçilmez bir ihtiyaç halini almaktadır. Bu nedenle her birey içgüdüsel olarak bir bağlanma figürü olarak, kendisinden deneyimli bir bağlanma figürüne ihtiyaç duymaktadır. Kurulan yakın duygusal bağlar, bebeklikten itibaren, bireyde kendisi ve etrafındaki diğer kişiler için zihinsel modellerin geliştirmesine olanak tanımakta; kurulan bağın kalitesi ise gelişimin seyrini etkilemektedir (Bretherton, 1989; Sroufe & Waters, 1977).

Bowlby'e göre, sağlıklı bir psikolojinin yapıtaşlarından birisi hatta en önemlisi anne ve çocuk arasında kurulan bağdan oluşmaktadır. Çocuğu ile ebeveyni arasında oluşan bu bağ çocuğun gelecek yaşamının aynası olmakta ve gelecekteki bağlanma stillerine yön vermektedir (Ainsworth, 1989; Balaban & Gessner, 2004; Bowbly, 2012; Mahler, 2003; O'Sullivan, Cotter & Hevey, 2004; Pine & Bergman, 2003; Schiller & Seifer, 1995).

Bağlanma kuramı, belirli bireylerle yakın duygusal bağlar kurma eğilimini, insan doğasının duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasındaki en temel unsur olarak kabul etmektedir. Diğer bir deyişle, bağlanma bebeklerde doğuştan vardır; çocuğun ilk bakımı ile ilgilenen kişilerin - genelde bu anne olmaktadır- davranış ve tutumları, çocuğun kişilik gelişiminde kilit taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu durum bebeklik dönemindeki kadar olmasa bile yetişkinlik ve yaşlılık dönemi boyunca da devam etmektedir. Bebeklik ve çocukluk

dönemlerinde bağlar ebeveynler ile kurulmakta; çünkü kendini güvende hissetme, rahatlama ve duygusal destek için onlara güvenilmektedir.

Bowlby (1983) "bağlanma sistemi" nin üç temel işlevinin olduğunu belirtmektedir. Bunlar;

1) Bakımı ile ilgilenen kişiyle yakın bir ilişki kurmak,

2) Çevrenin keşfi veya yeni bir şeyler öğrenirken destek aldığı ebeveyni güvenli alan olarak kullanmak,

3) Korunma, duygusal-manevi alanda ilgi ve ihtiyacını karşılamak üzere anneyi bir liman-bağ olarak görmektir.

Sağlıklı gençlik ve yetişkinlik dönemlerinde bu bağlar süreklilik kazanmakta ve ilerleyen yaşlarda bu bağlara yenisi eklenerek devam etmektedir. Ancak bu yeni oluşan bağlar, genellikle karşı cinsle kurulan bağlardan oluşmaktadır. Bu tür bağlanma ilişkilerinde bağın devam etmesini sağlayan koruma-korunmanın varlığı, kritik ögeyi oluşturmaktadır (Bowlby, 1988). Bowlby (1982), temeli bebeklik döneminde kazanılan bağlanma davranışı için, bakıcı ile yaşanan tecrübeler sonucu bilinçaltında oluşan ve zamana karşı dirençli olan bir şemanın varlığından bahsederek, oluşan şemaların ileriki yaşlarda meydana gelecek olan kişiler arası ilişkilerimizdeki bağlanma stillerinin ve bağlanma gelişiminin temelini oluşturduğunu söylemektedir.

Bağlanma gelişimine bağlanma kuramının çerçevesinden bakan Ammaniti, Van Ijzendoorn, Speranza ve Tambelli (2000) ise bu süreci şu şekilde ele almaktadırlar:

1. Yaşamın ilk beş yıllık sürecinde, çocuklar sahip oldukları gensel nitelikler aracılığıyla, kendileriyle ilgilenen kişi ile aralarında çeşitli bağlanma etkileşimi ve türlerini geliştirmektedirler.

2. Çocuk ve ilgilenen kişi arasındaki bu etkileşimler, çocukların perspektifinden içsel çalışma modelleri olarak içselleştirilmektedir.

3. Bunlar, gelişimsel sıralama ile bir diğer dönem kapsayacak şekilde birbirine aktarılmaktadır.

4. Nesiller aracılığıyla aktarılan bağlanma yöntemleri, kişinin kendi ebeveynine bağlanma stilinde ve ebeveynlik döneminde çocuklarına bağlanma davranışında kendini gösterebilmektedir.

Bağlanmanın içsel bir olgudan ibaret olması sebebiyle, kişilerin bireysel edim ve davranışları yordanarak, bağlanma durumları ve duygusal desteğe ihtiyaç duyulan zaman hakkında söz sahibi olunabilir ancak kişilerin bağlanma davranışları gözlemlenerek, bağlanmaya sebep olan olay ve durumlar hakkında çıkarımda bulunulamamaktadır (Bee, 2009). Aşağıda bireylerin gelişim dönemlerindeki bağlanma açısından temel ihtiyaçları dönemlere göre karşılaştırılmaktadır:

GELİŞİMSEL EVRE	**ANNE- BABA**	**AKRAN/PARTNER**
BEBEKLİK	Yakınlığı koruma Güvenli sığınak Güvenceli üs	–
ERKEN ÇOCUKLUK	Güvenli sığınak Güvenceli üs	Yakınlığı koruma
GEÇ ÇOCUKLUK VE ERKEN ERGENLİK	Yakınlığı koruma Güvenceli üs	Güvenli sığınak
	–	Yakınlığı koruma

YETİŞKİNLİK		Güvenli sığınak Güvenceli üs

Şekil 1. Bağlanma Davranışının Temelleri (Hazan, C. & Shaver, P. R., (1993). *Adult romantic attachment*: Theory and evidence. s.64).

Bireylerin bağlanma ihtiyaçları doğrultusunda, hem partnerleriyle hem de ebeveynleri ile kurduğu duygusal bağın stili; hayatın ilk aylarından itibaren, bakım veren ile erken çocukluk döneminde kurulan ilişkinin kalitesine göre şekillenmektedir.

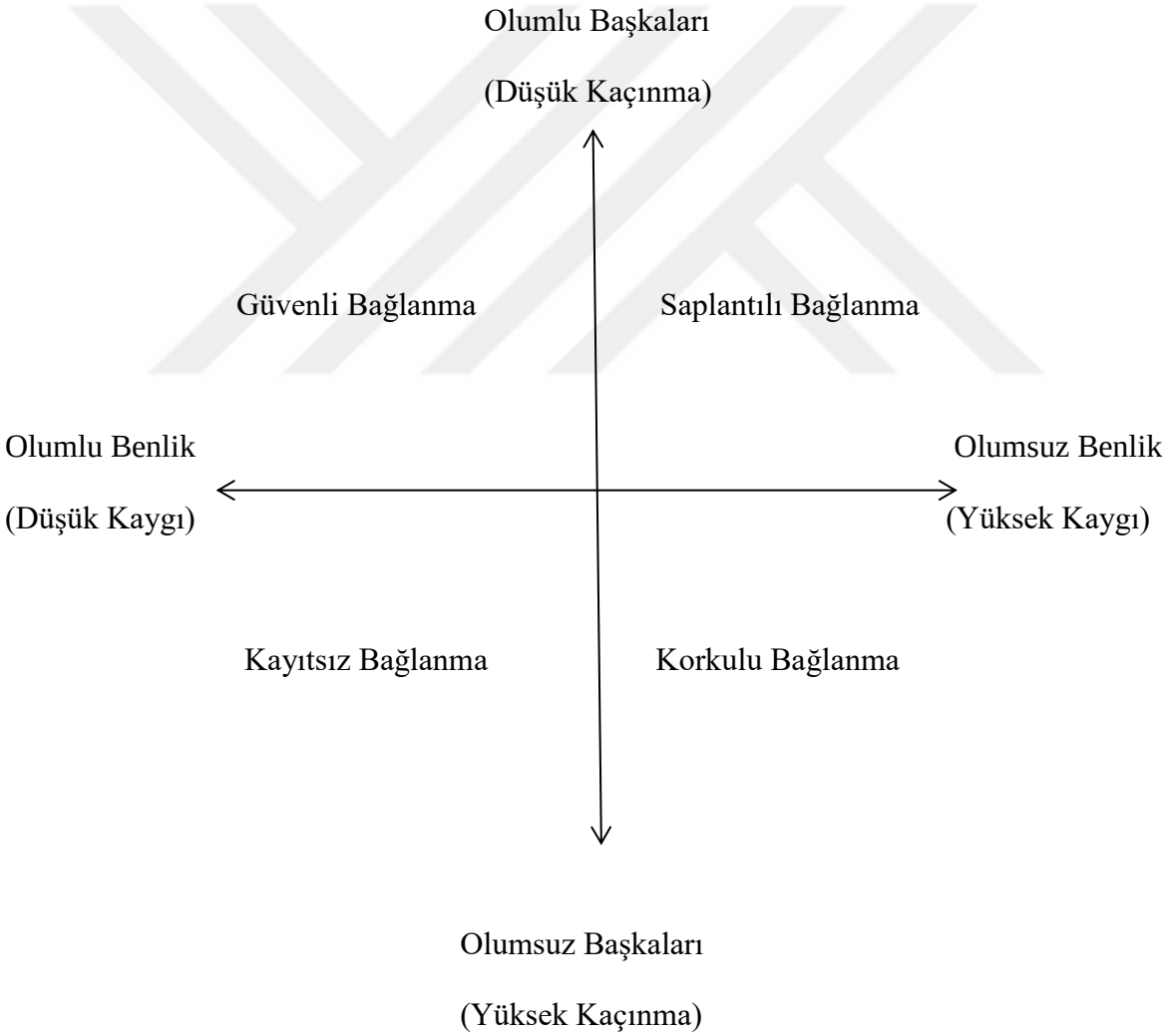
Bağlanma stillerinden dörtlü bağlanma modeli, yetişkin dönemi bağlanması için temel oluşturmaktadır (Bowbly, 1973). Bowlby gibi Ainsworth da bebeğin ebeveynleriyle kurduğu duygusal bağ çeşidinin, ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki bağlanma stillerinde tekrarlanabileceğini belirtmektedir. Bu doğrultuda yaptıkları araştırmalarda güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız olmak üzere 3 tür yetişkin bağlanma modeli ortaya koymaktadır. Ancak Bartholomew ve Horowitz (1991) bu üçlü bağlanma stilinin dörtlü bağlanma stili olarak belirtilebileceği düşüncesini savunmaktadır.

2.5. Bağlanma Stilleri

Bireylerin kendilerine ve diğerlerine ilişkin içsel çalışan modellerinden yola çıkan Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkin bağlanma stillerini açıklamak için Dörtlü Bağlanma Modelinden bahsetmektedir.

Dörtlü bağlanma modeli, kişinin kendi benliği ve diğer bireyler hakkında olumlu-olumsuz çıkarımda bulunması sonucu meydana gelmektedir. Değerlendirmelerde ise farklı iki boyut (olumlu-olumsuz) kullanılarak dört farklı yetişkin bağlanma stili oluşmaktadır

Bireyin kendisine olumlu-diğerlerine olumlu(güvenli), kendine olumlu - diğerlerine olumsuz (kayıtsız), kendine olumsuz - diğerlerine olumlu (saplantılı) ve kendine olumsuz - diğerlerine olumsuz (korkulu) değerlendirmesi bakımından dört çeşit bağlanma stili varlığından bahsedilmektedir (Bartholomew, 1990; Bartholomew & Horowitz, 1991; Bartholomew & Shaver, 1998). Söz konusu bağlanma stilleri aşağıdaki şekilde açıklanabilmektedir:

Olumlu Başkaları
(Düşük Kaçınma)
Güvenli Bağlanma
Saplantılı Bağlanma
Olumlu Benlik
(Düşük Kaygı)
Olumsuz Benlik
(Yüksek Kaygı)
Kayıtsız Bağlanma
Korkulu Bağlanma
Olumsuz Başkaları
(Yüksek Kaçınma)

Şekil 2. Bartholomew ve Horowitz'in dörtlü bağlanma modeli (Klohnen, E. C., & John, O. P. (1998). Working models of attachment: A theory-based prototype approach. *Attachment theory and close relationships* (pp. 115-140). New York: Guilford).

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanma stiline sahip olan yetişkinler kendilerine ve başkalarına ait olumlu içsel modellere sahiptirler böylece (olumlu benlik-olumlu başkaları) güvenli bağlanan kişiler kendilerini değerli hisseder, başkalarını da ihtiyaç duyduğunda yapıcı ve destekleyici bularak, diğerleriyle olumlu yaklaşımla kolay bir şekilde iletişime geçip yakınlık kurabilmektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu tür bağlanan kişilerde stres ve korku oranı düzeyi düşük çıkmaktadır.

Bağlanma Kuramı'na göre, güvenli bağlanan çocukların sahip olduğu bilişsel şemalarının diğer kişilere güven üzerine inşa edildiği ifade edilmektedir (Bowlby, 1973). Erken çocukluk döneminde bakım ihtiyacı düzenli olarak karşılanan çocukların güvenli bağlanma modeli geliştirdikleri belirtilmektedir. Bakım ihtiyacını karşılayan kişiler tarafından çocuğun ihtiyaçları düzensiz karşılanan ve ilgi gösterilmeyen çocuklarda ise güvensiz bağlanma modelinin geliştiği vurgulanmaktadır (Bowlby, 1973).

Saplantılı Bağlanma: Bu bağlanma stili, kişinin kendi benliğini olumsuz, diğer kişileri ise olumlu bir model olarak algılaması sonucu oluşmaktadır. (olumsuz benlik-olumlu başkaları) Saplantılı bağlanma Hazan ve Shaver (1994)'in kaygılı/ kararsız bağlanmasına paralellik göstermektedir. Birey, kendini değersiz görerek karar vermeden önce başkalarından onay alma eğilimindedir ve diğer kişilerin görüşü onun için önem teşkil etmektedir. Yakın ilişkiler kurma konusunda çok isteklidirler ancak ihtiyaç duyduğunda diğer kişilerin ulaşılabilirliği ve güven konusunda soru işaretleri taşımaktadırlar (Bartholomew'den aktaran, Totan, 2002). Kendine yakın hissettiği kişilerle iletişim kurmak adına adım atmak isterler ancak yüksek derecede tercih edilmeme kaygısı veya korkusu yaşamaktadırlar. İlişkileri konusunda sürekli zihinlerinde soru işaretleri bulunmakta ve rasyonel olmayan beklentiler içerisine girmektedirler (Collins & Feeney, 2004).

Saplantılı bağlanan kişilerinin çocukluktaki bağlanma figürlerinin tutarsız ve duyarsız oldukları belirtilmektedir. Yüksek kaygı düzeylerine sahip bu kişiler bağlanma güvenliğinin yokluğu, güçlü bir yakınlık ihtiyacı, ilişkilerle ilgili kaygılar ve reddedilme korkusuyla tanımlanmaktadırlar.

Kayıtsız Bağlanma: Bireyin benliğine ait olumlu fakat başkalarına ait modellerde ise olumsuz düşünceye sahip olduğu stildir, (olumlu benlik-olumsuz başkaları) bu bağlanmada kişiler, özerkliğine hassasiyet göstermektedir.

Kayıtsız bağlanma, takıntı derecesinde kendine güven, diğer kişilerle araya mesafe koyma ve bağlanma konusunda başkalarına duyduğu güven noksanlığı ile belirtilmektedir. Diğerlerine mesafeli davranmasındaki amaç ise kişinin, yakın ilişki neticesinde yaşanabilecek olan hayal kırıklığı ve terk edilme duygularına karşı bir nevi koruma kalkanı koyarak kendini güvenceye almak istemesinden kaynaklanmaktadır. Kayıtsız bağlanan kişilerin kendine güven düzeyleri oldukça yüksek çıkmaktadır (Stanojevic, 2004).

Korkulu Bağlanma: Bireylerin hem kendi benliğini hem de başkalarını olumsuz olarak algılamasından dolayı her iki modelin de olumsuz versiyonu olarak tanımlanmaktadır. Başkalarına karşı bağımlılıkları gözlemlenebilmektedir (Davies, 2004). Bu kişiler kendini değersiz bulup sevilmeye layık görmeyerek, başkalarına güvenmeyip onları reddeden tavırlar sergileme eğilimi göstermektedir. Bir taraftan kabul edilmeyi çok arzularken diğer taraftan yaşadıkları kaygı ve korkulardan dolayı diğerleriyle yakınlaşamamaktadırlar. (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Yapılan araştırmalarda bu tür bağlanmaya sahip olan kişilerin desteğe ihtiyacı olduğu anda başkalarından yardım isteme konusunda çok rahat davranmayarak, beklenilen seviyede kendine güven duymadıkları ve kişilerarası iletişimde büyük oranda asosyal oldukları araştırmalarla desteklenmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Ayrıca korkulu bağlanmanın güvenli bağlanma türüyle zıt verilere sahip olduğu anlaşılmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Yetişkinlerdeki mevcut bağlanma stili ve şemalarının ele alındığı araştırmalarda, anne-babalar ile çocukların sahip oldukları bağlanma stili arasında %85 oranında benzerlik görülmüştür. Bu bulgu, ebeveynlerin sahip olduğu kişisel bağlanma stil ve şemalarını kendinden sonra gelen soy ağacına aktardığını göstermektedir. Bu da yetişkinlerin başkaları ile kurmuş olduğu bağlanma stilinin aslında ebeveyninin bağlanma stiline ayna tutuyor olmasına işaret etmektedir. Bağlanma ilişkisinin incelendiği çalışmalar, anne babaların cevapları ile çocuklarının kişilerarası kurduğu ilişkilerde gösterdiği davranışlarının, azımsanmayacak nitelikte ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonucu da ebeveyn- çocuk ilişkisinin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir (Bozkurt, 2006) Nitekim, çocuğun hayata gözlerini açtığı ilk yıllarında, ebeveynleriyle

arasında güvenli bağ kurup kuramama durumu, ilerleyen yaşlarındaki sosyo-duygusal gelişimini etkilemektedir (Bosma ve Gerslma, 2003).

Şekil 3'te bireylerin söz konusu bakım verenlerine yönelik algılamaları, hisleri, düşünce ile davranışları ve bu algılarının temelinde nelerin yer aldığı gösterilmektedir.

	Güvenli	**Kaçınan**	**Kaygılı / Kararsız**
Hatırlamalar	Aile sıcak ve etkilidir	Anne soğuk ve reddedicidir	Baba haksızdır
Bağlanma- İlişkisel İnanç ve Davranışlar	Yüksek kendilik değeri vardır	İnsanlardan şüphe edilir	Diğerleri karmaşık ve anlaşılması güçtür
	Genellikle diğerleri tarafından sevilir	Diğerleri güvenilmez ve bağlanılmazdır	İnsanlar yaşamımız üzerinde biraz kontrole sahiptir
	Diğerleri genellikle iyi niyetli ve iyi kalplidir	Ailenin ve diğerlerinin doğruluğu ve dürüstlüğü hakkında şüphecidir	-----
	Diğerleri genellikle güvenilir, değerli, ve bağlanılabilirdir	Sosyal yaşamda güven eksikliği vardır	------
	Kişilerarası ilişkilere yönelir	Kişilerarası ilişkilere yönelmeme söz konusudur	------
Bağlanma, İlişki	Yakın ilişkileri arzular	Uzak kalma ihtiyacı vardır	Aşırı yakınlık ihtiyacı vardır
	İlişkilerde yakınlık	Özerklik ihtiyacı	Düşük düzeyde

Amaçları ve İhtiyaçları	ve özerklik arar	için sınırlı yakınlık kurar	özerklik arayışı vardır
	------	Başarı gibi amaçlara daha fazla ağırlıklı yer verir	Reddedilme korkusu vardır
Planlar ve Stratejiler	Sıkıntıları kabul eder	Öfkeyi engelleyecek sıkıntıları yönetir	Daha yüksek sıkıntı ve öfke gösterir
	Yapıcı yollarda negatif etkileri hafifletir	Minimal sıkıntı gösterir	Yarar elde etmek için uysal ve istekli davranır

Şekil 3. İçsel Çalışan Modeller İçerisinde Bağlanma Davranışı (Feeney, J. A. (2008). *Adult romantic attachment: Developments in the study of couple relationships.* Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications (pp. 456-481). New York: Guilford).

2.6. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Ergenlik döneminde bağlanma kuramı irdelendiğinde, bu durum bir geçiş süreci olarak nitelendirilmektedir. Ergenin ebeveynleriyle kurmuş olduğu güvenli bağ, yaşayacağı ya da yaşamış olduğu sıkıntılı ve sorunlu süreçlerin üstesinden gelmesinde önemli rol oynamaktadır. (Allen, 2008).

Ergenlik döneminde gençlerde görülen başarabilirim hissinin artışıyla birlikte, ebeveyne bağlanma oranı bebeklik dönemine göre daha düşük çıkmaktadır. Çünkü ergen ailesinden çok akranlarıyla vakit geçirirek, sosyalleşme isteği ve kabul edilme telaşından bahsedilmektedir. Dolayısıyla akran ilişkileri ön planda yer almaktadır. Ancak bu durum ebeveyne bağlanmanın tamamen bittiğine işaret etmesinden çok (Allen, 2008), kendini kötü hissettiğinde ya da stres anında bunu paylaşma ve güvenme olarak kendini göstermektedir (Damarlı, 2006).

Bir grup tarafından kabul görme, ergenin yaşamındaki bağlanma anlamındaki en önemli dürtülerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla onay görmek, akranları tarafından takdir kazanabilmek ya da arkadaşlarının kendisi hakkındaki düşünceleri ergen

için çok önemli bir gündem oluşturmaktadır. Ergenlerin sahip oldukları özgüven ve kendilerine verdikleri değer, arkadaşlarının kendilerine verdikleri değerle paralellik sergilemektedir (Atıcı, Bilgin & İnanç, 2012).

Bağlanmayı güvenli olarak gerçekleştiren çocuklar gibi ergenlerde de korkulu, güvensiz ya da kaçınan bağlanma türlerine göre arkadaş gruplarıyla daha samimi yakın ve verimli arkadaşlık ilişkileri kurma eğilimi artmaktadır (Hamarta, 2004).

Ergenlik dönemi süresince ergenin anne ve babasına bağlanma durumu Bowlby'ye (2012) göre farklılık göstermektedir. Ergenler, anne ve babalarına aynı veya daha büyük bir oranda önem göstermekte ve karşı cinse karşı ise cinsel içgüdüleri bulunmaktadır. Bir tarafta ebeveynlerinden özerkleşen ergenler, diğer tarafta ise ebeveynleri ile daha da güçlü ilişkiler kurmak isteyen ergenler (genellikle diğerleriyle bağlanma konusunda sorun yaşayan veya tercih edilmeyen kişiler) yer almaktadır. Bir de arkadaşlık ilişkileri ve akran bağlanmasının önemini vurgulayan ancak ebeveynlerine bağlanmaktan da vazgeçmeyen kişilerin varlığı bilinmektedir.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bağlanma ve ebeveyn-ergen ilişkilerinin ölçümüne yönelik araçların geliştirilmesiyle birlikte bağlanmanın çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini anlamaya yönelik çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Araştırmanın bu kısmında bağlanma ve ebeveyn-ergen ilişkileri ile ilgili geçmişten günümüze yurt içinde ve yurt dışında yürütülen çalışmalar yer almaktadır. Bunlar:

3.1. Bağlanma Hakkında Yapılmış Olan Çalışmalar

Mikulincer ve Nachshon (1991), bağlanma stillerinin kendini ifade etme üzerindekini etkisini araştırmak amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasını 21-34 yaş grubu arası 127 kişi ile tamamlamıştır. Araştırmada "Kendini İfade Etme" ve "Bağlanma Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ikircikli ve güvenli bağlanan gençlerin, kaçınmacı bağlanan gençlere göre kişisel bilgileri hakkında daha çok paylaşımcı davrandıkları, daha iyi etkileşim gösterdikleri ve daha çekici oldukları bulunmuştur. Güvenli bağlanan gençlerin, güncel karşılıklı konuşmalarda kaygılı ve kaçınan bireylere göre kendileri ile ilgili paylaşımda bulunma konusunda daha rahat oldukları görülmüştür.

Ammaniti, Van Ijzendom, Speranza ve Tambelli (2000), son çocukluktan ergenliğe geçiş sürecinde bağlanma stillerinin değişip değişmediğini araştırdıkları çalışmalarında 10-14 yaş grubunda 31 öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırmada "Bağlanma Stilleri Ölçeği"

kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, kayıtsız ve güvenli kategorilerinin sabitliği, saplantılı ve çözümlenememiş kategorilerden daha yüksek bulunmuştur. Katılımcıların, dört yıl boyunca daha çok kayıtsız stratejilere eğilimi bulunmuş ve ebeveynlerinden daha fazla reddedilme bildirmişlerdir. Ayrıca, son çocukluktan ilk ergenliğe geçişte, bağlanma stilleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilememiştir.

Waters ve arkadaşları (2000), 12 aylıkken yabancı ortam aracılığıyla bağlanma sınıflandırılması yapılan 60 kişi ile 20 yıl sonra tekrar iletişime geçmişler ve Berkeley'in "Yetişkin Bağlanma Stilleri Röportajı"nı kullanarak bu kişilerin bağlanma örüntülerini incelemişlerdir. Bebeklerden %72'sinin aynı bağlanma stillerini devam ettirdikleri belirlenmiştir. Bağlanma stillerinde 20 yıl önceye göre değişiklik olan bireylerin %44'ünün bağlanma kuramında da ileri sürüldüğü üzere; ebeveyn kaybı, boşanma, ebeveyn ya da çocuğun yaşamı tehdit edici hastalığı, ebeveynin psikiyatrik bozukluğu, aile üyesi tarafından fiziksel ya da cinsel istismarı olarak belirtilen negatif yaşam olayları ile karşılaştıkları belirlenmiştir. Bağlanma stillerinde değişim olan bireylerin sadece %22'si bu tür negatif yaşam olaylarıyla karşılaşmıştır.

Becker-Stoll, Delius ve Scheitenberger (2001), gözlemlenen anne-ergen ilişkisinde var olan sözsüz davranışların bağlanma stillerine etkisini araştırmışlardır. Araştırmanın örneklem grubunu 16 yaşında ergenler ve annelerinden oluşan 43 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmada katılımcılarla yetişkin ilişkileri ve bağlanma konulu röportaj tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında öfke, üzüntü, huzursuzluk, sevinç gibi duygusal durumlar ve dudakları ısırmak, tırnak yemek gibi gerginlik göstergesi, işaretler ve göz teması incelenmiştir. Etkileşim boyunca ergen bağlanma temsilleri ve ergen sözsüz yüz ifadeleri arasında manidar bir ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanma, duyguların acık ve pozitif ifadesiyle ilişkili bulunurken, kayıtsız bağlanma stilinin iletişimi engelleyici davranışlarla belirginleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güroğlu (2002) ergenlerin akademik başarısı, bağlanma stili ve annelik stili arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul'daki orta öğretime devam eden 432 ergen ve 161 anne oluşturmuştur. Araştırmada üç farklı model geliştirilmiştir. Bunlar sırasıyla; annenin ergenlik, çocuk yetiştirme stili ve çocuk tarafından algılanışının okul başarısı üzerinde etkisi vardır, annenin bağlanma stili çocuğu ve okul başarısını etkilemektedir ve üçüncü model ise bu ikisinin birleşimidir. Araştırma sonucunda, birinci model erkekler için doğrulanmıştır, ancak bu durumun kadınlar için geçerli olmadığı

sonucuna ulaşılmıştır. İkinci modelin hipotezi yalnızca saplantılı bağlanma stilinde desteklenmiştir. Kadınların daha yüksek bağlanma stili sergiledikleri ve bunun da daha düşük okul başarısıyla ilgili olduğu saptanmıştır. Ayrıca üçüncü modelin yine kadınlar için geçerli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Konyalıoğlu (2002), üniversite dönemindeki 591 kişi üzerinde gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında duygusal ilişkilerde bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada "MBTI Kişilik Ölçeği" ile "Yetişkin Bağlanma Tarzı Ölçeği" kullanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre kişilik tipleri ile bağlanma tarzları arasında manidar bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca araştırmada kadınların ve erkeklerin bağlanma tarzları karşılaştırıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla korkulu, güvenli ve kaygılı bağlanma tarzı geliştirdikleri görülmüştür. Yine evli bireylerin bekarlara göre daha fazla güvenli bağlanma oranına sahip olduğu söylenmiştir. Gelir düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakıldığında yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerde güvenli bağlanma, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerde ise kaygılı bağlanmanın daha fazla görüldüğü saptanmıştır. Kişilik özellikleri değişkeni açısından ise güvenli bağlanma, yargılama ve dışa dönüklük arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

Onur (2006), ergenlerin bağlanma stilleri ve atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu amaçla, araştırmanın örneklemini farklı lise türlerinden 479 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada "Rhatus Atılganlık Envanteri" ve "İlişki Ölçekleri Anketi" uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre güvenli bağlanma ile atılganlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, kaygılı bağlanma ile atılganlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkiden bahsedilmektedir. Ayrıca atılganlığın bazı demografik bilgilere göre (yaşa, cinsiyete, anne öğrenim durumuna ve mesleğine, babanın mesleği) farklılaşmadığı, okul türüne, babanın öğrenim durumuna, kardeş sayısına, doğum sırasına, 0-2 yaş arası bakım veren kişi değişkenine, 2-6 yaş arası bakım veren kişi değişkenine, sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaştığı görülmüştür. Ergenlerin bağlanma stillerinin; cinsiyete, yaşa, okul türüne, anne öğrenim durumuna ve mesleğine, doğum sırasına, 0-2 yaş arası bakım veren kişi değişkenine, 2-6 yaş arası bakım veren kişi değişkenine, sosyo-ekonomik düzeye, baba öğrenim durumuna ve mesleğine, kardeş sayısına ve sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Saya (2006), lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkinin Türk örnekleminde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Çalışmaya dört farklı

devlet lisesinin 11. sınıfında okuyan 495 öğrenci katılmıştır. Veri toplamak amacıyla "Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği" ve "İlişki Ölçekleri Anketi" uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarında ise bağlanma stilleri ve mükemmeliyetçilik arasında cinsiyete bağlı olarak değişen anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir.

Arı (2008), çalışmasını ergenlerin bağlanma stillerine, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre psiko-sosyal gelişim dönemlerini(güven, özerklik, girişimcilik, çalışkanlık ve kimlik) ve ego kimlik sürecini (kararlılık ve keşfetme) araştırmak amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklemi 1525 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada "Psiko-osyal Gelişim Dönemleri Ölçeği", "Ego Kimlik Süreci Ölçeği" ve "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" kullanılmıştır. Veriler sonucunda Bağlanma stilleri ve "kararlılık" puan ortalamaları incelendiğinde; bağlanma stillerinin cinsiyete ve psiko-sosyal gelişim dönemlerine göre (güven, özerklik, girişimcilik, çalışkanlık ve kimlik) anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Batıgün ve Büyükşahin (2008), normal bireylerdeki aleksitimi ile psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. 18-40 yaş arası 300 kişinin katıldığı çalışmada, veri toplama aracı olarak "Toronto Aleksitimi Ölçeği", "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" ve "Kısa Semptom Envanteri" kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre aleksitimi puanı yüksek olan grubun, psikolojik semptomları daha fazla sergilediklerini, kaçınmacı ve kaygılı bağlanma puanlarının da daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Keskin ve Çam (2008), ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma 11-15 yaş grubundaki 384 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada "Güçler ve Güçlükler Anketi", "İlişki Ölçekleri" ile "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda güvenli bağlanma ile duygusal belirti, dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, akran sorunları, sosyal davranışlar ve toplam güçlük puanı ile negatif yönde bağlantı olduğu saptanırken; korkulu bağlanma ile duygusal belirti ve toplam güçlük puanı ile pozitif yönde bağlantı olduğu belirlenmiştir.

Ben –Ari ve Hirshberg (2009), ergenlerin bağlanma stilleri, çatışma algıları ve arkadaşları ile yaşadıkları çatışmaları çözme stratejileri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmaya ortaokulda öğrenim gören ve bağlanma stilleri, çatışma ile başa çıkma durumları ve

çatışma algıları ile ilgili sorulardan oluşan anketleri dolduran 146 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, güvenli bağlanma stiline sahip olan ergenlerin çatışmaya karşı olumlu tutum sergiledikleri, çatışma ile başa çıkmak için daha çok işbirlikçi stratejiler geliştirdikleri ve daha az çatışma içine girdikleri görülmüştür. Ayrıca çatışma durumlarında daha kibar ve ısrarcı olmayan baş etme stratejileri geliştirdikleri saptanmıştır. İlaveten kaçınmacı bağlanan bireylerin daha çok olumsuz çatışma algısına sahip oldukları ve daha dominant çatışma stratejisi sergiledikleri belirtilmiştir.

Özer (2009), 638 öğrenci ile yaptığı araştırmada öz-belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkilerini incelemiştir. Araştırmada "İhtiyaç Doyumu Ölçeği", "Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği", "İlişki Anketi" ve "Öznel İyi Oluş Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, bağlanma stillerinin alt boyutları olan güvenli bağlanma ile öznel iyi oluş arasında pozitif; kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma ile negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu, ayrıca sadece güvenli bağlanmanın öznel iyi oluşu açıklamada önem taşıdığını ortaya çıkarmıştır.

Altundağ (2011) tarafından 396 öğrencinin katılımı ile yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tutumları ve stresi algılama düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada, "Algılanan Stres Düzeyi Ölçeği", "İlişki Ölçekleri Anketi", "Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, bağlanma stilleri ile stresle başa çıkma tutumları ve stresi algılama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Belizaire ve Fuertes (2011), çalışmalarında kültürel stresle başa çıkma ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmasının örneklemini 155 göçmen oluşturmuştur. Her katılımcının -yetişkin bağlanma, stresle başa çıkma, kültürel stres, yaşam kalitesi ile ilgili cevaplarını öğrenmek amacıyla, araştırmacı tarafından anket hazırlanmıştır. Çalışmanın sonucunda, kaygılı bağlanma stili ile bir kültüre uyum sağlarken yaşanan stres arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca araştırmada kaçınan tarzda başa çıkma stillerini kullanan bireylerin, uyum sağlarken yaşadıkları stresle daha fazla karşılaştıklarını saptamışlardır.

Karakuş (2012), araştırmasında ergenlerin bağlanma stilleri ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve bağlanma stillerinin ergenlerdeki yalnızlığı açıklama gücünü ortaya

koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemi, Konya ili merkez ilçelerinde ortaöğretime devam eden 581 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak "İlişki Ölçekleri Anketi" ve "Ucla Yalnızlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda güvenli bağlanma stili ile yalnızlık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki, korkulu bağlanma stili ile yalnızlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bağlanma stillerinden güvenli bağlanma stilinin yalnızlığı önemli düzeyde açıkladığı bulunmuştur

Karreman & Vingerhoets (2012), yaptıkları çalışmada bağlanma stillerinin psikolojik sağlamlık, duygu düzenleme ve esneklik üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmaya ergen ve yetişkinlerden oluşan 632 kişi katılmıştır. Çalışmada, "Yakın İlişkiler Ölçeği", "Yetişkinlikte Bağlanma Stilleri Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda güvensiz ve reddedici bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunurken, kaygılı bağlanmanın en kötü sonuçlara sahip bağlanma stili olduğu ifade edilmiştir.

Gazioğlu (2015), ergenlerin bağlanma stilleri, algıladıkları sosyal destek, benlik saygısı ve kişilik özelliklerinin, stresle başa çıkma tarzlarını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada liseye devam eden 720 öğrenci ile çalışmıştır. Veri toplamak amacıyla, "Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)", "Stresle Başa Çıkma Envanteri (SBÇE)", "Aile ve Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (AL-ASDÖ, AR-ASDÖ)", "Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)" ve "İlişki Ölçekleri Anketi-Ergen Formu (İÖA-ER)" kullanılmıştır. Veriler incelendiğinde, aileden algılanan sosyal destek düzeyinin, yumuşak başlılığın ve sorumluluk düzeyinin yüksek olması, öğrencilerin stresle etkin bir biçimde başa çıkmasına yol açmaktayken, korkulu bağlanma ve nevrotiklik düzeyinin yüksek olmasının öğrencilerin stresle etkisiz bir biçimde başa çıkmasına yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ali, Khaleque ve Rohner (2015), tarafından yapılan farklı kültürlerde meta analiz yöntemiyle yapılan çalışmanın amacı; öğretmen ve ebeveyn kabulünün, gençlerin psikolojik uyumuna ve okuldaki davranışlarına olan etkisini araştırmaktır. Araştırma, 12 ülkede okula devam eden toplam 2.422 gencin katıldığı dokuz çalışmadan oluşmaktadır. Bu meta-analizde yer alan tüm çalışmalarda, "Anne ve Babalar için Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği", "Öz Değerlendirme Formu", "Öğretmenin Öğrenci Davranışını Değerlendirme Ölçeği" ve "Öğretmen Kabul-Red Ölçeği" kullanılmıştır. Sonuç olarak, hem ebeveyn hem de öğretmen kabulünün, cinsiyete dayalı farklılıklara bakılmaksızın, psikolojik uyum ve

çocukların okulda sergilediği davranışlarla, tüm ülkelerle belirgin şekilde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Bozdemir & Gündüz (2016), üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkisini incelemek amacıyla Mersin Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören, toplam 935 öğrenci ile çalışmışlardır. Araştırmada veri toplamak amacıyla "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri", "Ana Baba Tutum Ölçeği", "Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği" ve "Duygusal Zekâ Ölçeği" kullanılmıştır. Sonuç olarak, duygusal zekânın; bağlanma stilleri, anne baba tutumları, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür.

Kökdemir (2016), çocukluk döneminde anne-babadan algılanan kabul-red durumunlarının; yetişkinlik döneminde kurulan bağlanma stillerine (kaygı-kaçınma) etkisini incelemek amacıyla yapmış olduğu araştırmasını, 355 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında; "Demografik Bilgi Formu", "Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği", "Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği" ve "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" kullanılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, çocuklukta algılanan ebeveyn kabul-reddi, yetişkinlikteki reddedilme duyarlılığı ve duygusal bağlanma boyutları (kaygı – kaçınma) arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Ebeveyn - Ergen İlişkileri Hakkında Yapılmış Olan Çalışmalar

Yvonne ve arkadaşları (1991), duygusal istismara işaret eden sözel imgelerin çocukların psiko-sosyal gelişimi üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırmaya 3346 aile dahil edilmiştir. Araştırmada "Çatışma Çözme Taktikleri Ölçeği" uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucu elde edilen sonuçlara göre 18 yaş altında ailesiyle birlikte yaşayan çocukların %63 ünün çeşitli yollarla duygusal istismara maruz kaldıkları ve bu çocukların istismar sonucu davranış bozuklukları sergiledikleri belirlenmiştir. Ayrıca duygusal istismarın, çocukların psiko-sosyal gelişimi üzerinde olumsuz etkiye neden olduğu ve bu olumsuz etkinin çok güç onarıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Smith ve Thornbery (1995), çocukluktaki kötü davranışa maruz kalma ile ergenlikte işlenen suçlar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, 1000 erkek öğrenci ve onlara

bakmakla yükümlü kişilerden oluşan örneklem grubuyla çalışmışlardır. Araştırmada "Çocuk İstismar Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 12 yaşından önce meydana gelen çocuk istismarı ile çocuk suçları ve ciddi suçlar arasında önemli ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Karaca (2001), duygusal istismara uğramış ergenlerin bazı kişilik özelliklerini incelemek amacıyla, 15 – 19 yaş arası toplam 129 ergenle yaptığı çalışmasında "Anne Baba Genç İlişkileri Envanteri" ile "Edwards Kişisel Tercih Envanteri" kullanmıştır. Araştırma bulgularına göre ergenlerin, algıladıkları duygusal istismar düzeyi ile duyguları anlama, şefkat gösterme, ilgi görmeyi isteme ve özerklik puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Cinsiyet, yaş, babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, ailenin ekonomik düzeyi gibi değişkenlerle ergenlerin algıladıkları duygusal istismar arasında da ilişki saptanmamıştır.

Lansford, Kenneth, Pettit, Bates, Crozier ve Kaplow (2002), ergenlerde görülen akademik, davranışsal ve psikolojik problemlerde, kötü muamelenin uzun süreli etkisini araştırmışlardır. Araştırmanın örneklem grubu 585 ergenden oluşmaktadır. Veriler, anksiyete / depresyon, olumsuz davranış, post-travmatik stres bozukluğu (TSSB), asosyallik, düşünce sorunları ve saldırganlık alt ölçek maddelerini kapsayan "Ergen Davranışları Kontrol Listesi –Öz Değerlendirme Formu" ile toplanmıştır. Ergen davranışlarını içeren ve 3 lü likert bazında hazırlanan 113 maddelik formu önce ergenler, sonra anneler doldurduktan sonra sonuçlar karşılaştırılarak değerlendirme yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde, ergenlikte görülen psikolojik ve davranışsal problemlerin çocuklukta yaşanan kötü muameleyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kötü muameleye maruz kalan ergenlerde; saldırganlık, kaygı, depresyon, asosyallik, postravmatik stres bozukluğu, sosyal ve zihinsel problemlerin varlığı tespit edilmiştir.

Frias-Armenta (2002), yaptığı çalışmasında ebeveynlerin uyguladığı fiziksel ve duygusal istismarın Meksikalı kadınlar üzerindeki uzun süreli etkilerini araştırmıştır. Bu olguların doğrudan ve dolaylı etkilerini incelemek için yapısal bir model geliştirmiş ve test etmiştir. Veriler görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Örneklem grubu çocuk istismarı öyküsü bulunan 150 kadından oluşmaktadır. Elde edilen verilere göre, çocukluk döneminde fiziksel ve duygusal istismara maruz kalan yetişkinler ileriki yaşlarında depresyon, alkol kullanımı, antisosyal davranış ve kendi çocuklarını cezalandırma gibi onaylanmayan davranış özellikleri sergilemektedirler.

Mommen, Kolko ve Pilkonis (2002), aile içinde istismara yol açan saldırganlığın sonuçlarını incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada fiziksel istismar öyküsüne sahip 49 ergen ile çalışmışlardır. Katılımcılara "Beck Depresyon Ölçeği", "Kısa Semptomlar Ölçeği", "Çatışma Taktikleri Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda fiziksel istismara maruz kalan çocukların, "Beck Depresyon Envanteri" nden almış oldukları puanların fiziksel istismarla karşılaşmayan çocukların almış oldukları puanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Güler ve arkadaşlarının (2002), annelerin çocuklarına uyguladıkları fiziksel ve duygusal istismar/ihmal davranışlarını ve bunu etkileyen faktörleri araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmanın örneklemini 143 aile oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak literatürden yararlanılarak hazırlanan soru formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda annelerin %93'ünün çocuklarına duygusal istismar/ihmal davranışı sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eşinden şiddet gören ve çocuk sayısı fazla olan annelerin diğer annelere oranla daha çok fiziksel istismar/ihmal davranışı gösterdikleri belirlenmiştir. Annelerin demografik bilgileri ile çocuklarına uyguladıkları duygusal istismar/ihmal davranışları arasında ise manidar bir ilişki bulunamamıştır.

Uzun (2002)'un, ergenlerde algılanan duygusal istismar ile benlik imgesi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırmanın örneklemini 6,7,8. sınıflarında okumakta olan 15'i erkek ve 122'si kadınolmak üzere toplam 137 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada "Yetişkin Genç İlişkilerinde Duygusal Ezim Ölçeği" ve "Offer Kendilik İmgesi Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda, algılanan duygusal istismar ve yaş arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Duygusal istismarın 12–13–14 ve üstü yaş grubu ergenlerin benlik imgeleri üzerinde önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Ailesinden duygusal istismar yaşantısı algılamayan ergenlerin ailevi ve sosyo -duygusal alanda baş etme alanlarında kendilerine bakışlarının ve algılayışlarının daha sağlıklı olduğu bir başka deyişle olumlu kendilik imgesine sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Siyez (2003), çalışmasında, anne-baba-ergen ilişkisini değerlendirerek algılanan duygusal istismar oranı ile benlik algısı, depresyon ve kaygı düzeylerini karşılaştırmıştır. Araştırmacı 358 ergen üzerinde çalışmıştır. Ayrıca duygusal istismar, benlik algısı, depresyon ve kaygı düzeyleri ile sosyo-demografik veriler arasındaki ilişkinin varlığını sorgulamıştır. Çalışmada veri toplamak amacıyla, "Duygusal İstismar Ölçeği "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği" ve "Kısa Semptom Envanteri" kullanılmıştır. Araştırmanın

sonucunda ise algılanan duygusal istismar düzeyi ile benlik algısı arasında ters orantılı bir ilişki, depresyon ve anksiyete düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki saptanmıştır. Yine buna göre aile bilgilerinin (gelir düzeyi, anne babanın anlaşamaması, kavga etmesi ve anne babanın birbirine fiziksel şiddet kullanması) bağımsız değişkenlere göre ergenlerin algıladıkları duygusal istismar düzeyinde farklılaştığı belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutu olan reddetme ile babadan algılanan istismar düzeyinin ilişkisinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerinden yüksek düzeyde duygusal istismar algılayan ergenlerin ruhsal desteğe ihtiyacı olduğu belirlenmiştir.

Tosuntaş-Karakuş (2006) çalışmasını ergenlerin algıladıkları duygusal istismar düzeyi ile sosyal beceri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 12-14 yaş arası toplam 425 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmada "Anne/Genç İlişkileri Ölçeği", "Öğretmen için Algılanan Öğretmen Davranışları Ölçeği" ve "Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY)" kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda algılanan istismar düzeyi arttıkça olumsuz sosyal davranışın da orantılı olarak yükseliş gösterdiği, olumlu sosyal davranışın ise azaldığı saptanmıştır. Öğretmenden algılanan duygusal istismar düzeyleri ile sosyal becerinin alt ölçeklerinden olan olumlu sosyal davranış arasında manidar bir ilişki bulunurken olumsuz sosyal davranış ile öğretmenden algılanan duygusal istismar düzeyleri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Baba ve öğretmen istismarının artması olumlu sosyal davranışları yordarken, tam tersine anne istismarının azalması olumlu sosyal davranışı yordamamaktadır.

Sarıbeyoğlu (2007), lise öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ile zorbalık arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla 9, 10 ve 11. sınıflarda eğitim alan 305 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Aile İçi Çocuk İstismar Ölçeği" ve "Öğrenci İlişkileri Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Analiz sonuçlarında fiziksel, çok yönlü istismar ve cinsel istismar, suça yöneltme ve uygun olmayan cezalandırma alt boyutlarının zorba kişilik alt boyutunu en yüksek yordama düzeyine sahip değişkenler olduğu saptanmıştır. Ayrıca cinsel istismar, suça yöneltme, uygun olmayan cezalandırma ve zorba kişilik alt boyutlarında erkek öğrencilerin lehine farklılık saptanmıştır.

Yalçın (2007), ergenlerde algılanan duygusal istismar ile ergenlerin uyum düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu yaşları 15 ile 17 arasında değişen toplam 198 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın verileri, "Ebeveyn- Ergen İlişkileri Ölçeği" ve "Hacettepe Kişilik Envanteri"

aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin annelerinden algıladıkları duygusal istismar düzeyi artıkça, kişisel, sosyal ve genel uyum faktörlerinde azalma gerçekleşmiştir. Aynı şekilde ergenlerin babalarından algıladıkları duygusal istismar arttıkça, kişisel, sosyal ve genel uyumlarında düşme gözlemlenmiştir.

Can Özcan (2010), çocukların istismar ve ihmalle karşılaşma durumları, bunları etkileyen faktörler ile istismar ve ihmalin çocuklar üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkilerini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada 434 öğrenci ile çalışmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu, "Çocuk İstismarı ve İhmali Tanılama Anketi Tarama Formu" ve "Kısa Semptom Envanteri" ile toplanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, anne babadan algılanan duygusal istismar %67,8, fiziksel istismar %42,1, ekonomik istismar %39,1 ve ihmal ise %97,0'dir.

Taussing & Culhane (2010) tarafından yapılan araştırma, ön ergenlik döneminde yaşanan duygusal istismar ve kötü muamele sonucu ev dışında bakım hizmetine yerleştirilen gençlerin, psiko-sosyal gelişimlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 243 çocuk katılmıştır. Veriler, "Sosyal Kabul Ölçeği-Çocuk Formu" ve "Post-Travmatik Stres Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde, erkeklerin kadınlara oranla duygusal istismardan daha çok etkilendikleri saptanmıştır.

Öztep (2010), lise seviyesinde okuyan duygusal istismara uğramış ergenler ile uğramamış ergenlerin kaygı düzeyleri ve denetim odaklarını karşılaştırarak incelemiştir. Örneklem grubu, 9. 10. 11. ve 12. sınıfta okuyan, toplam 263 öğrenciden oluşmaktadır. Bu araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu"'na ek olarak, "Duygusal İstismar Ölçeği", "Kısa Semptom Envanteri" ve "Rotter Denetim Odağı Ölçeğ"i kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların % 47,1'i anne ve babasından duygusal istismar algıladığını ifade etmiştir. Ayrıca araştırmanın sonucunda, duygusal istismara uğramış ergenlerin dış denetim odağına daha yakın ve daha kaygılı, duygusal istismara uğramamış ergenlerin ise iç denetim odağına daha yakın ve daha az kaygılı oldukları bulunmuştur.

Bal (2010), 14–18 yaş aralığında bulunan öğrencilerde görülen kuraldışı davranışları, çocukluk örselenme yaşantıları (fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmal), ana- baba-ergen ilişki biçimleri ve aile ve arkadaştan algılanan sosyal destek açısından incelemiştir. Veriler, 1032 lise öğrencisi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada veriler "Kuraldışı Davranış Ölçeği",

"Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği", "Ana-Baba-Ergen İlişki Envanteri" ve "Aile ve Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, erkek öğrencilerin kadınlara kıyasla; geçmişte istismar yaşantısı (fiziksel, duygusal, cinsel ve istismar yaşantısı toplam) olan öğrencilerin, olmayanlara kıyasla; ana-baba-ergen ilişki biçimlerini olumsuz-yetersiz algılayan öğrencilerin, ilişkilerini yeterli ve olumlu algılayan öğrencilere göre; aileden düşük sosyal destek algılayan öğrencilerin yüksek sosyal destek algılayan öğrencilere göre; arkadaştan düşük sosyal destek algılayan öğrencilerin, yüksek sosyal destek algılayan öğrencilere göre, kuraldışı davranışları toplam puanda ve alt ölçeklerin büyük çoğunluğunda daha yüksek bulunmuştur.

Şimşek (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ortaöğretim kurumlarına devam eden ergenlerde görülen davranış problemlerinin aile ve öğretmenden algılanan duygusal istismar ile bir ilişkisi olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Mersin'in merkez ilçelerinde bulunan dört devlet lisesinden 247'si kadın, 187'si erkek olmak üzere toplamda 434 lise öğrencisi ile çalışılmıştır. Araştırmada "Anne-Baba Genç İlişkiler Ölçeği", "Algılanan Öğretmen Davranışı Ölçeği" ve "Conners' Öğretmen Derecelendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Sonuçlara bakıldığında, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre davranış problemlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrenciler duygusal istismarı öğretmenlerinden kadın öğrencilere göre daha yüksek oranda algılarken, kadın öğrencilerin annelerinden algıladıkları duygusal istismar oranının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Adalı (2007), çocuk İstismarı hakkında ebeveynleri ve çocukları bilgilendirme amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemi; ilkokul üç, dört, ve beşinci sınıflarda okuyan 10, 11 ve 12 yaşlarındaki 43 çocuk ve bu 43 çocuğun ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmada "İstismar Ölçeği Çocuk Formu" kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, istismar yaşantıları ile saldırganlık, depresyon ve kişiler arası sorunlar arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve elde edilen verilerin istatistiksel analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.1. Çalışma Modeli

Bu araştırma, İstanbul ili Avrupa yakası sınırları içinde yer alan Sosyal Bilimler ve Meslek Liselerinde ortaöğretime devam eden 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin, anne-baba-ergen ilişkileri ve bağlanma durumları (aile ve arkadaş) arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan, betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır.

Betimsel çalışma: "Olayların, nesnelerin, canlıların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu inceleyerek, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik kullanılan araştırma yöntemidir".

İlişkisel tarama modelleri ise; "iki ve ikiden çok değişkenler arasında, birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi hedefleyen araştırma modeli" olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014, s.72-75).

4.2. Evren – Örneklem

Evren, soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği, canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük grup şeklinde tanımlanmaktadır. Araştırma sonuçlarının geçerli olacağı evrenin sınırlandırılmış bir parçası "evren birimi" olarak nitelendirilmektedir. Bir araştırma için iki tür evrenden; "hedef evren" ve "ulaşılabilir evren"den söz edilebilmektedir. Hedef evren, "ulaşılması hemen hemen imkânsız olan evren niteliği taşımaktadır. Ulaşılabilir evren ise, araştırmacının gerçekçi seçimidir ve ulaşılabilir nitelik taşımaktadır. Araştırmada evren hakkında bilgi toplamak amaçlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014,s.72-75).

Araştırmanın evreni, 2016–2017 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakası Sosyal Bilimler ve Meslek Liselerinde ortaöğretime devam eden; 9.10. 11. ve 12. sınıf öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Avrupa yakası merkez ilçelerindeki Sosyal Bilimler ve Endüstri Meslek Liselerine devam eden 9.10.11. ve 12. sınıfta öğrenimine devam eden öğrenciler arasından tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 671 lise öğrencisi temsil etmektedir.

Tabakalı örnekleme yönteminde temel amaç, evrendeki alt grupların belirlenmesi ve belirlenen örneklem aracılığıyla bu grupların evren büyüklüğü içindeki ağırlıklarının temsil edilmesidir (Büyüköztürk vd., 2014. s.72-75).

İstanbul İl Mili Eğitim Müdürlüğü' nden alınan 2015-2016 eğitim öğretim yılına ilişkin verilere göre; İstanbul ili Avrupa yakası Sosyal Bilimler Liselerinde 1164, Endüstri Meslek Liselerinde ise 76606 öğrenci bulunmaktadır. Evrenin bilindiği durumlardaki örnekleme yöntemi kullanılarak aşağıda yer alan formül aracılığıyla toplam örneklem sayısı hesaplanmaktadır. Toplam örnek hacmi tabakalara ağırlıkları oranda dağıtılmaktadır (Çıngı, 1990).

Evrendeki eleman sayısı biliniyorsa;

$$n = \frac{N\, t^2\, p\, q}{\quad}$$

$d^2(N-1)+ t^2 p q$

Formülleri uygulanır. Formüllerde

N= Evrendeki birey sayısı (77770)

n= Örnekleme alınacak birey sayısı (671)

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (0,5)

q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (0,5)

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer (1,96)

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + sapma (0,05) olarak simgelenmektedir.

	P	0,5		**Sosyal**	**Meslek**
	Q	0,5		1117,906	73572,4
	T	1,96		3,8679	192,4729
	D	0,05		289,0213	382,2481
	t^2*pq	0,9604	**K**	0,2483	0,00499
	Nsosyal	1164			
	Nmeslek	76606			
	t^2	3,8416			
	d^2	0,0025			
	Pq	0,25			
Sosyal	**n-1*D^2**	2,9075			
Meslek	**n-1*D^2**	191,5125			

İki gruba ayrılan öğrenci sayılarını kendi aralarında değerlendirmek gerekmektedir. Bu sebeple toplamda öğrenci sayısı 1164 olan sosyal bilimler liseleri için örneklem sayısı 289; Yine toplamda öğrenci sayısı 76606 olan endüstri meslek liseleri için örneklem sayısı 382 kişiden oluşmaktadır. Sonuç olarak, örneklem hacimi 671 öğrenci olarak belirlenmiş,

ancak kayıp değer ve uç değer hesaplamaları yapılmış ve 248 veri çıkartılarak 423 öğrenci örneklemi oluşturmuştur. Örneklem grubunun özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Örneklemin Cinsiyet, Okul Türü, Devam Edilen Sınıf, Kardeş Sayısı, Anne Yaşı, Baba Yaşı, Anne Öğrenim Durumu ve Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

		N	%
Cinsiyet	Kadın	267	63,1
	Erkek	156	36,9
Okul Türü	Sosyal Bilimler L.	177	41.8
	Endüstri Meslek L.	246	58.2
Devam Edilen Sınıf	9. Sınıf	67	39.5
	10. Sınıf	128	30,2
	11. Sınıf	114	27,0
	12.Sınıf	14	3,3
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	34	8,0
	1	156	36,9
	2	124	29,3
	3 ve üzeri	109	25,8
Anne Yaşı	45 ve altı	346	81.8
	46 ve üstü	77	18.2
Baba Yaşı	45 ve altı	258	61.0
	46 ve Üstü	165	39.0

		N	%

	İlkokul ve altı	198	46,8
Anne Öğrenim Durumu	Ortaokul	88	20,8
	Lise	73	17,3
	Üniversite ve Üstü	64	15,1
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul	146	34.5
	Ortaokul	115	27.3
	Lise	81	19.1
	Üniversite ve Üstü	81	19.1
	Toplam	423	100.0

Örneklemi temsil eden öğrencilerin %63,1'i kadın, %36,9' u ise erkekdir. Öğrencilerin %41,8'i Sosyal Bilimler Lisesi'ne, %58,2'si ise Endüstri Meslek Lisesi'ne devam etmektedir. Öğrencilerin %39,5'i 9.sınıf, %30,2'si 10.sınıf, %27,0'ı 11.sınıf ve % 3,3'ü ise 12. sınıfta eğitim almaktadır. Örneklemin % 8'i tek çocuktur, kalan %36,9'u 1 kardeşe, %29,3'ü 2 kardeşe, %25,8'i ise 3 veya 3'ten fazla kardeşe sahiptir. Annelerin yaşı incelendiğinde, %81,8'i 45 yaşından küçük olup; %18,2'si ise 46 ve üzeri yaştadır. Babaların ise %61'inin 45 ve altı yaş aralığında, %39'unun ise 46 ve üzeri yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Annelerin %46,8 'i ilkokul mezunu, %20,8'i ortaokul mezunu, %17,3'ü lise mezunu, %15,1'i üniversite ve üstü mezuniyete sahiptir Babaların ise %34,5'i ilkokul mezunu, %27,3'ü ortaokul mezunu, %19,1'lise mezunu ve %19,1'inin üniversite ve üstü mezunu olduğu saptanmıştır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; ergenlerin algılanan duygusal istismar düzeylerini ölçmek için Erkman'ın danışmanlığında Görkem (2007) tarafından geliştirilen "Anne/Baba Genç İlişkiler Ölçeği", Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından Türkiye'deki ergen öğrencilere uyarlanan "Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri-Kısa Formu (EABE-KF)" kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

4.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireyler hakkında bazı genel bilgileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. "Kişisel Bilgi Formu" nda ergenlerin cinsiyetleri, yaşlarını, kardeş sayısını, sınıf düzeylerini, okul türlerini, anne babalarının yaşı ve öğrenim düzeylerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır (EK-1). "Kişisel Bilgi Formu" nda toplam 7 soru yer almaktadır.

4.3.2. Anne-Baba Genç İlişkileri Ölçeği

Ergenlerin, algılanan duygusal istismar düzeylerini ölçmeyi amaçlayan, Erkman'ın danışmanlığında Görkem (2007) tarafından geliştirilerek, geçerlik güvenirlik çalışması yapılan ölçekte 116 madde yer almaktadır. Ölçek, 58 maddelik "Anne-Genç İlişkiler Ölçeği" ve 58 maddelik "Baba-Genç İlişkiler Ölçeği" olmak üzere toplam 116 maddelik iki formdan oluşmaktadır. "Anne-Baba Genç İlişkileri Ölçeği" likert tipi bir ölçme aracı olup alınabilecek puan 100 ile 400 arasında değişmektedir.

Her soru dörtlü likert skalasında yanıtlanmaktadır (4:Hiçbir zaman, 3: Nadiren, 2:Sıklıkla, 1:Her zaman). Her soru maddesine verilen cevabın puanı toplanmakta ve toplam puan elde edilmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, ergen tarafından algılanan duygusal istismarın yüksek olduğuna işaret etmekte, düşük puan ise algılanan duygusal istismarın düşük olduğunu göstermektedir (Erkman ve Görkem, 2012). Çeşmeci (1995) tarafından güvenirlik ve geçerlik çalışmaları tekrarlanan Anne/Baba Genç İlişkileri Ölçeği'nin güvenirliği için Cronbach alfa katsayısı kullanılmıştır ve Çeşmeci (1995) her iki form için .97; Kılınç (1999) her iki form için .96 bulunmuşlardır. Alt ölçeklerin alfa katsayılarını Çeşmeci (1996) .95 ile .97 arasında; Kılınç (1999) .68 ile .91 arasında bulmuşlardır. Anne-Baba Genç İlişkileri Ölçeği çok yüksek iç tutarlılığa sahiptir (Kılınç, 1999). Geçerliliği için Anne/Baba Genç İlişkileri Ölçeği ile Anne-Baba Kabul Ret Anketi (PARQ) üzerinde çalışılmış ve sonuçta anne tarafından yapılan duygusal istismarla, anne tarafından ret arasındaki korelasyon katsayısı .59 olarak bulunmuştur (Kılınç, 1999). Şimşek (2010)' un yaptığı çalışmada da Anne-Baba Genç İlişkileri Ölçeği'nin Croanbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayıları incelenmiştir. Anne-Genç İlişkiler Ölçeği'nin belirlenen iç tutarlık katsayıları ölçeğin toplamı için .97, "saygı" alt ölçeği için .72, "aşağılama" alt ölçeği için .91, "gerçek dışı beklentiler" alt ölçeği için .92, "şiddetli ret" alt ölçeği için .90 ve "gizli ret" alt ölçeği için .88'dir. Baba-Genç İlişkiler Ölçeği'nin belirlenen iç tutarlık katsayıları

ölçeğin toplamı için .97, "saygı" alt ölçeği için .86, "aşağılama" alt ölçeği için .91, "gerçek dışı beklentiler" alt ölçeği için .90, "şiddetli ret" alt ölçeği için .92 ve "gizli ret" alt ölçeği için .93'tür.

Ölçek beş boyuttan oluşmaktadır. Şiddetli reddetme boyutunda 13, gizli reddetme boyutunda 16, gerçek dışı beklentiler boyutunda 18, aşağılama boyutunda 9 ve kabul/saygı boyutunda ise 2 madde bulunmaktadır (Erkman ve Görkem, 2012).

4.3.3. Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri

Ergenlerin ebeveyn ve akranlarına bağlanma durumlarını belirlemek amacıyla Armsden ve Greenberg (1987) tarafından hazırlanan ve orijinali 28 maddeden oluşan "Ebeveyn ve Akranlara Bağlanma Envanteri" (EABE)'nin Raja ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen ve Sümer ve arkadaşları (2005) tarafından Türk örneklemi için geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan 24 maddelik kısa formu kullanılmıştır.

Ölçek ebeveyne bağlanma ve akrana bağlanma olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ebeveyne bağlanma alt ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .82 olarak bulunmuştur Akrana bağlanma alt ölçeğinin iç tutarlığı ise .74 olarak saptanmış ancak bu değere ulaşmak amacıyla madde analizi sonucunda bir tane madde analizden çıkarılmıştır. Bu araştırmada kullanılan, EABE –KF ise ebeveyn için 12 ve akran için 12 olmak üzere toplam 24 maddeden oluşmakta, 5'li likertle yanıtlanmaktadır (1: Asla, 2: Nadiren, 3:Bazen, 4: Sık Sık 5: Daima). Ölçekten alınan yüksek puanlar güvenli bağlanmayı, düşük puanlar ise güvensiz bağlanmayı göstermektedir. Ölçeğin ebeveyn formunun geçerlik güvenirlik analizleri Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından yapılmış, Türkçe'ye uyarlanmış ve hem anne hem de baba formlarının üniversite örneklemindeki iç tutarlık katsayılarının yüksek olduğu bulunmuştur (sırasıyla, Cronbach α = .88 ve .90). Ayrıca yapılan analizler sonunda EABE'nin yüksek düzeyde test-tekrar test güvenirliğine sahip olduğuna işaret etmektedir. Yapılan bir araştırmada, akrana bağlanma alt-ölçeği için lise örnekleminde .73; üniversite örnekleminde .79; Ebeveyne bağlanma alt-ölçeği için lise örnekleminde .84; üniversite örnekleminde .88 olarak saptanmıştır (Bayraktar, Kumru & Sayıl, 2009). Aralıklı olarak ölçülen anneye bağlanma puanı .87, babaya bağlanma puanı

ise .88 olarak ifade edilmektedir (Günaydın, Selçuk, Sümer, & Uysal, 2005). EABE Anne ve Baba Formları'nın Faktör Yükleri Verilerin analizi esnasında toplam bağlanma skoru hesaplanırken 2., 4., 5., 6., 9. ve 10. maddelerin ters kodlanıp diğer maddeler ile toplanması tavsiye edilmektedir.

4.4. Verilerin Toplanması Süreci

Kullanılan POPMIFA ve EABE-KF ölçekleri için geliştiren ve uyarlayan kişilerden gerekli izinler alınmıştır (Ek-3). Verilerin toplanacağı okullar için ise Valilik ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınmasının ardından (Ek-2); veri toplama araçları örneklem grubunun sayısına uygun olarak çoğaltılmıştır. 2016-2017 Eğitim-öğretim yılı içerisinde araştırmacı tarafından örneklem olarak belirlenen okullardaki öğrencilere, okul müdürlerinin bilgisi dâhilinde ulaşılmıştır. Araştırmacı uygulama öncesinde öğrencilere çalışmanın bilimsel bir nitelik taşıdığını, bilgileri sadece kendisinin göreceğini, öğretmen, idareciler veya ebeveynler ile kesinlikle paylaşılmayacağını ve çalışmaya katılmak için gönüllülüğün esas olduğunu açıklamıştır. Ölçekler ve bilgi formunun nasıl doldurulacağına dair gerekli açıklamaları yapmış, örnek ifadeler okumuş ve öğrencilere ölçme araçlarını dikkatli ve samimi bir şekilde doldurmaları gerektiği belirtilmiştir. Ardından çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler boş sınıflara alınmış ve 25-30 dakika süre ile gruplar halinde ölçekler uygulanarak veriler toplanmıştır. Veri toplama işlemleri 15 Eylül 2016- 30 Kasım 2016 tarihleri arasında, yaklaşık 2 buçuk aylık bir zaman diliminde tamamlanmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

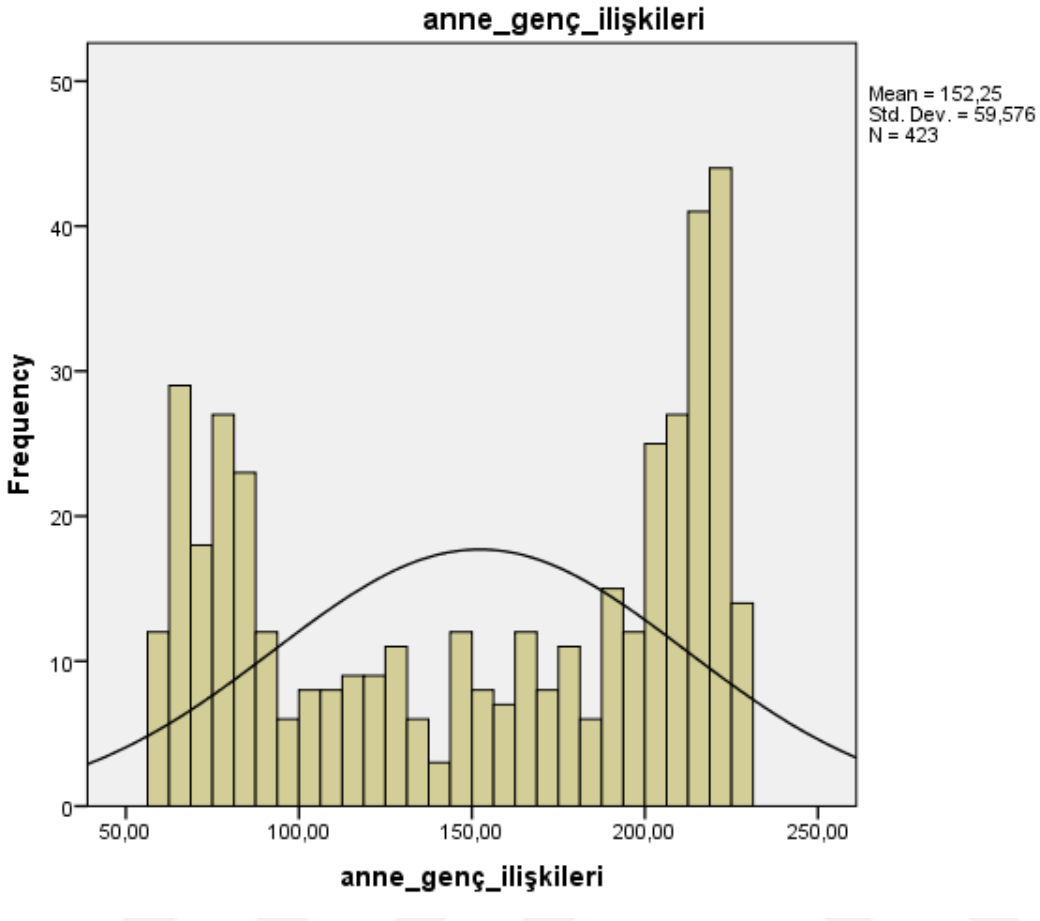
Araştırmada, katılımcıların demografik özellikleri frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları şeklinde sunulmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde ise tanımlayıcı istatistik olarak ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.

Hipotez testlerinin uygulanmasında normal dağılım varsayımları dikkate alınmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Normal dağılım test sonuçları aşağıda verilmiştir.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi

	Akran bağlanma	**Anne baba bağlanma**	**Anne genç ilişkileri**	**Baba genç ilişkileri**
N	423	423	423	423
Ortalama	37,1978	37,3099	152,2511	153,7395
Standart Sapma	5,92926	6,45336	59,57569	58,79818
Çarpıklık	,079	-,246	-,226	-,197
Basıklık	,200	,728	-1,570	-1,536
Kolmogorov-Smirnov Z	1,570	1,630	3,136	2,971
P	,014	,010	,000	,000

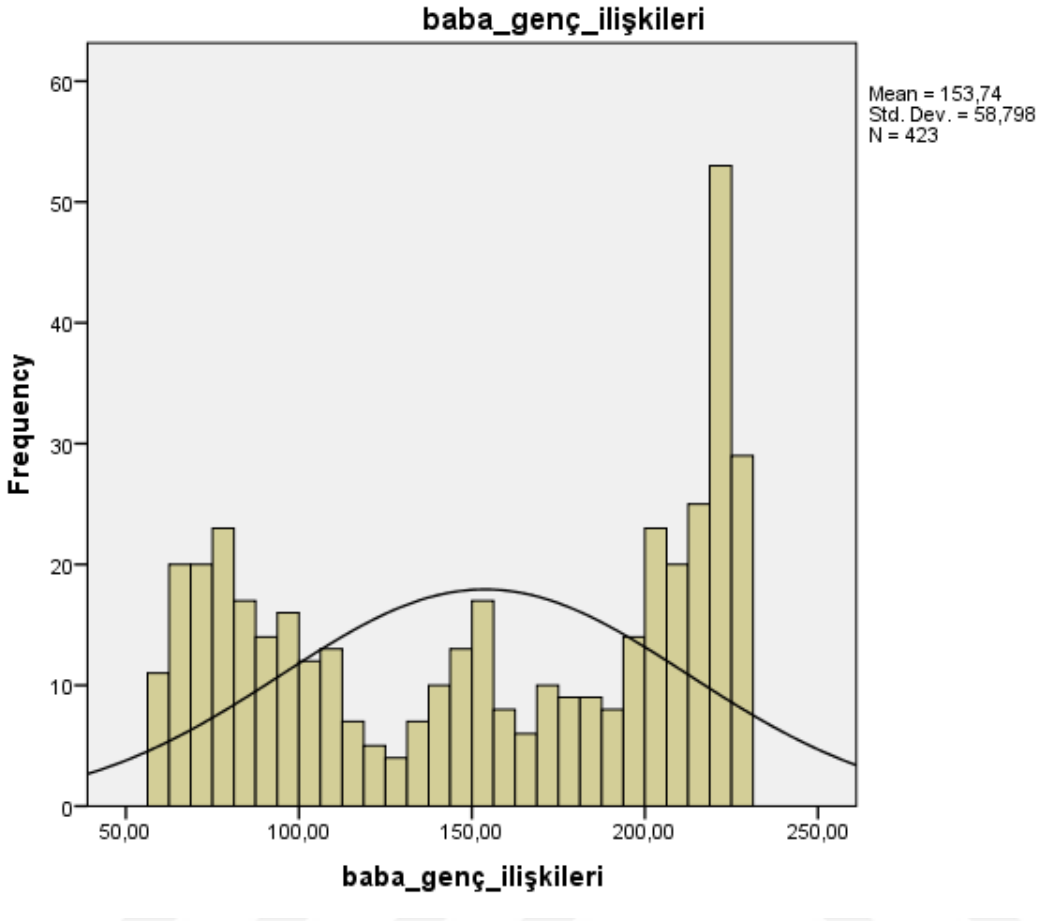
"Ebeveyn- Ergen İlişkileri Ölçeği" ve "Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri" alt boyutlarının normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını test etmek amacıyla merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmış histogram grafiği incelenmiştir.

Şekil 4.

"Anne-Genç İlişkileri Ölçeği" histogram grafiği

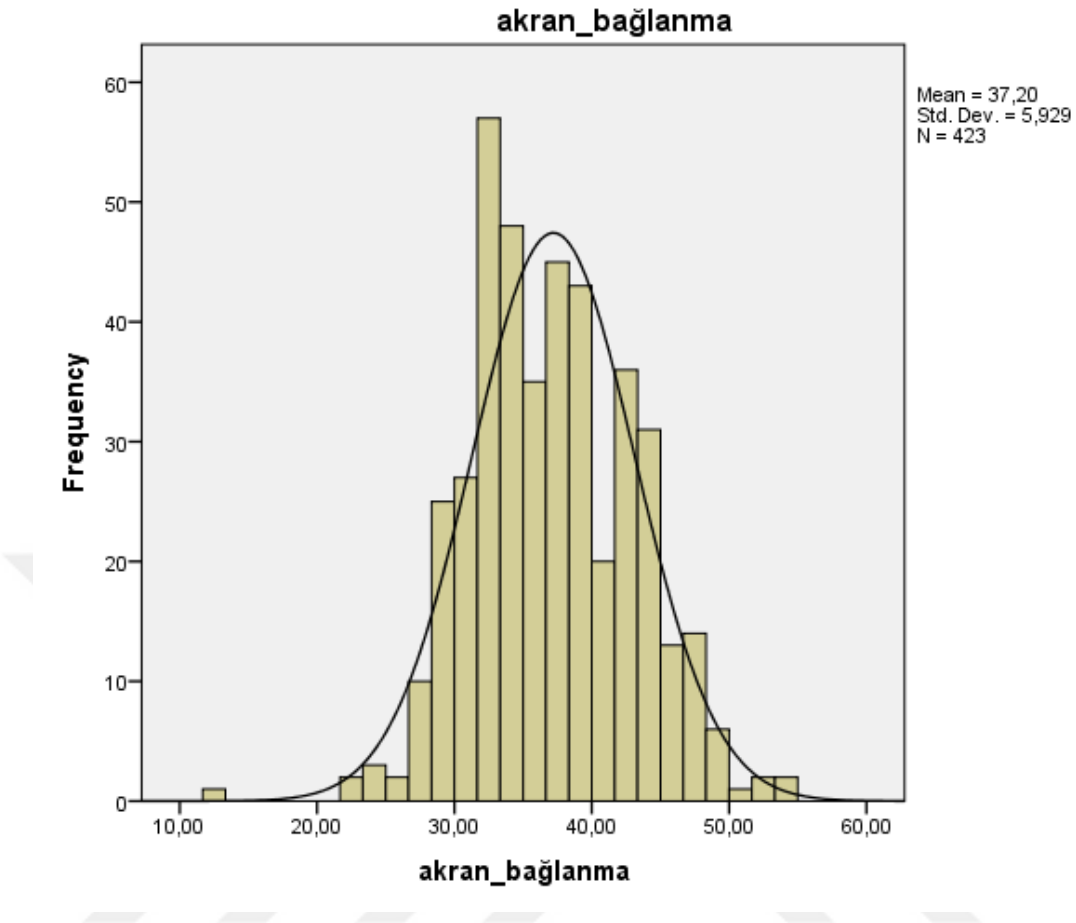
Anne Genç İlişkileri Ölçeğinden alınan puanın normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını test etmek amacıyla merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmış histogram grafiği incelenmiştir. Yapılan analiz sonucundamerkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın değerler almadığı görülmüştür ($X_{mod} = 218,\ \bar{X} = 152.25,\ X_{ort} = 162.43$).Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde ise ± 1 tolerans sınırları arasında yer almadığı tespit edilmiştir,($K_y = -.205,\ B = -1.554$). Dağılımın histogram grafiği incelendiğinde ise yukarıdaki bulgulara paralel bir sonuç elde edildiği söylenebilir. "Anne Genç İlişkileri Ölçeği"nin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 5.

"Baba-Genç İlişkiler Ölçeği" histogram grafiği

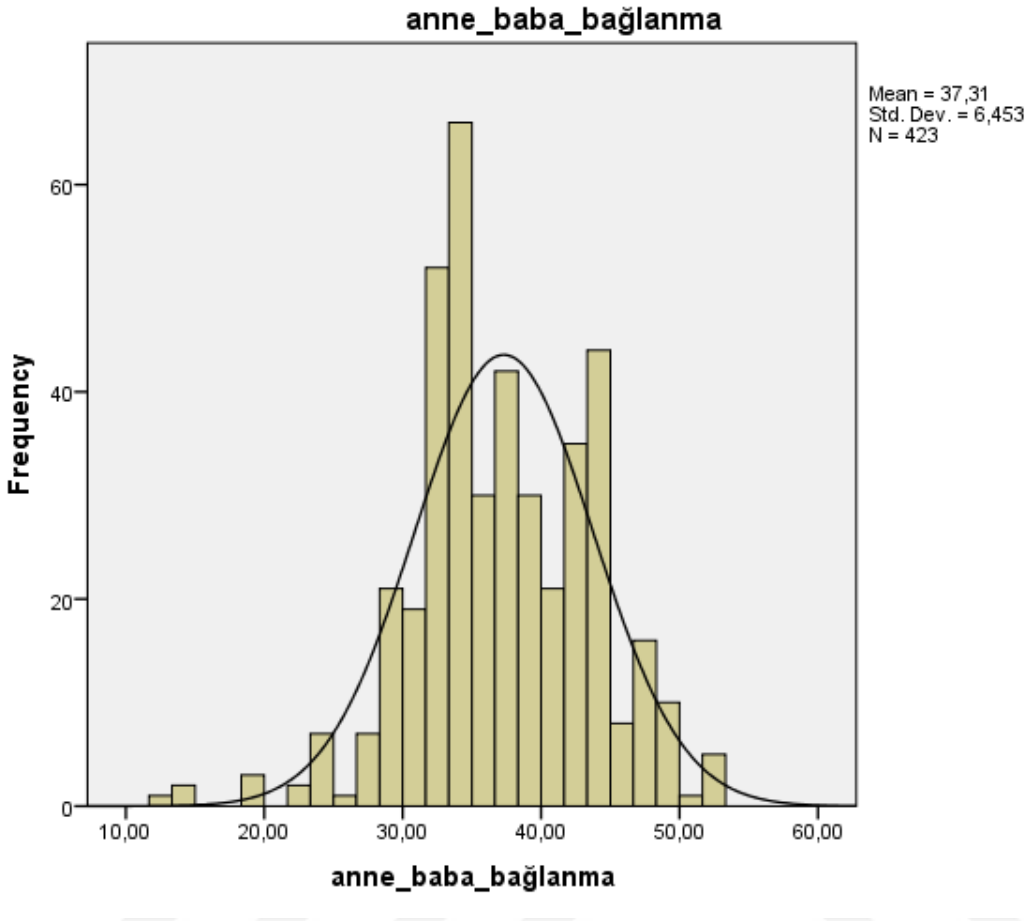
Baba Genç İlişkileri Ölçeğinden alınan puanın normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını test etmek amacıyla merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmış histogram grafiği incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın değerler almadığı görülmüştür ($X_{mod} = 223,\ \bar{X} = 153.74,\ X_{ort} = 155.72$).Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde ise ± 1 tolerans sınırları arasında yer almadığı tespit edilmiştir,($K_y = -.179,\ B = -1.500$). Dağılımın histogram grafiği incelendiğinde ise yukarıdaki bulgulara paralel bir sonuç elde edildiği söylenebilir. Baba Genç İlişkileri Ölçeğinin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir.

Şekil 6.

"Akrana Bağlanma Envanteri" histogram grafiği

Yapılan analiz sonucunda Akrana Bağlanma Ölçeğine ait merkezi eğilim ölçüleri incelendiğinde birbirine yakın değerler aldığı görülmüştür ($X_{mod} = 36,\ \bar{X} = 37.20,\ X_{ort} = 37.20$).Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde ise ± 1 tolerans sınırları arasında yer aldığı tespit edilmiştir,($K_y = .140,\ B = .642$). Dağılımın histogramı incelendiğinde ise yukarıdaki bulgulara paralel bir sonuç elde edildiği söylenebilir. Akrana Bağlanma Ölçeğinin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Şekil 7.

"Ebeveyne Bağlanma Envanteri" histogram grafiği

Anne-Baba Bağlanma Ölçeğine ait merkezi eğilim ölçüleri incelendiğinde birbirine yakın değerler aldığı görülmüştür ($X_{mod} = 34,\ \bar{X} = 37.31,\ X_{ort} = 36$).Çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde ise ± 1 tolerans sınırları arasında yer aldığı tespit edilmiştir($K_y = -.085,\ B = .624$). Dağılımın histogramı incelendiğinde ise yukarıdaki bulgulara paralel bir sonuç elde edildiği söylenebilir. Anne-Baba Bağlanma Ölçeğinin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Verilerin homojenlikleri test edildikten sonra araştırmanın sürekli değişkenleri arasındaki ilişkiyi irdelemek amacıyla korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Anne Baba-Genç İlişkileri ile Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Durumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman'ın r_{ho}'su hesaplanmıştır.

İlgili literatürde, değişkenlerin basıklık çarpıklık değerlerine ilişkin sonuçların +1.5 ile -1.5 (Tabachnick ve Fidell, 2013), +2.0 ile -2.0 (George, ve Mallery, 2010) arasında olması normal dağılım olarak kabul edilmektedir. Değişken varyansının bilinmemesi durumunda t-dağılımı; ana kütle normal dağılım göstermiyorsa parametrik olmayan testler uygulanmaktadır (Field, 2009, s.42, 45, 345). Araştırma değişkenlerinin normal dağılım göstermediği saptanmıştır($p>0,05$). Verilerin analizinde non-parametrik yöntemler olarak iki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Man Whitney-U testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Kruskall Whallis testi kullanılmıştır. Kruskall Whallis testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak Man Whitney-U testi kullanılmıştır. Dolayısıyla Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri-KF ile Anne-Genç İlişkileri ve Baba-Genç İlişkileri alt ölçeklerinden alınan puanların ergenlerin devam ettiği sınıf, kardeş sayısı ve anne babasının öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri-KF alınan puanların ergenlerin cinsiyeti, okul türü ve anne babasının yaş değişkenine göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla ise Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, lise öğrencilerinin anne baba ilişkileri ve bağlanma durumlarına ilişkin bulgular ve bulgulara dayalı yorumlar yer almaktadır. Ayrıca ergenlerin "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" ile "Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri"ne verdikleri cevaplara ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır.

Öğrencilerin "Anne Baba- Genç İlişkileri Ölçeği" nden almış oldukları puan ortalamaları hesaplanmış ve analiz sonuçları Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2.

Lise Öğrencilerinin "Anne Baba- Genç İlişkileri Ölçeği" Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	**SS**	**Minimum**	**Maksimum**
Anne Genç İlişkileri	423	152,251	59,576	58,000	229,000
Baba Genç İlişkileri	423	153,740	58,798	58,000	229,000

"Anne-Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" alt boyutlarına ait puan ortalamalarını tespit etmek için aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanmış ve "Anne- Genç İlişkileri Ölçeği"alt ölçeği : $\bar{X}$: 152,251, SS: 59,576; "Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" alt ölçeği: $\bar{X}$: 153,740, SS: 58,798 bulunmuştur.

Öğrencilerin "Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri" nin alt ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları hesaplanmış ve analiz sonuçları Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Sonuçları

	N	**Ort**	**SS**	**Min.**	**Maksimum**
Akran Bağlanma	423	37,198	5,929	12,000	54,000
Anne Baba Bağlanma	423	37,310	6,453	12,000	53,000

"Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri" alt ölçeklerine ait puan ortalamalarını tespit etmek için aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanmış ve "Akrana Bağlanma Ölçeği" alt boyutu : $\bar{X}$: 37,198, SS: 5,929; "Anne-Baba Bağlanma Ölçeği" alt boyutu: $\bar{X}$: 37,310, SS: 6,453 bulunmuştur.

Öğrencilerin "Akran Bağlanma Ölçeği" ile "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği"nin alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman'ın r_{ho}'su hesaplanmıştır. Elde edilen değerler Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4.

"Akran Bağlanma Ölçeği " ve "Anne-Baba-Genç İlişkileri Ölçeği " Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Akran Bağlanma Ölçeği		
	r_s	P	N
Anne-Genç İlişkileri	0,476**	.000	423
Baba-Genç İlişkileri	0,486**	.000	423

*<0,05; **<0,01

Yapılan analiz sonucunda "Anne Genç İlişkileri" ve "Akran Bağlanma" arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r_s = 0.476,\ p = .000 < 0.05$). Baba Genç İlişkileri ve akran bağlanma arasında ise orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r_s = 0.486, p = .000 < 0.05$).

Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Ölçeği alt boyutlarından olan Anne Baba Bağlanma Ölçeği ile Anne Baba Genç İlişkileri Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman'ınr_{ho}'su hesaplanmıştır. Elde edilen değerler Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5.

"*Anne Baba Bağlanma Ölçeği" ve "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları*

	Anne-Baba Bağlanma Ölçeği		
	r_s	P	N
Anne-Genç İlişkileri	0.556	.000	423
Baba-Genç İlişkileri	0.533	.000	423

" Anne Baba Bağlanma Ölçeği"nden alınan puanlar ile "Anne-Genç İlişkileri Ölçeği"nden alınan puanlar arasında orta düzeyde pozitif yönde manidar bir ilişki tespit edilirken (r_s=0.556; p=0,000<0.05); "Baba Genç İlişkileri" ve "Anne Baba Bağlanma Ölçeği" arasında ise orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir (r_s=0.533; p=0,000<0.05).

Öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U- Testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	İleri Test (MWU/Z)	P
Akran Bağlanma Ölçeği	Kadın	267	37.072	5.728	36,0	19880,000/-0,781	0,435
	Erkek	156	37.414	6.272	37,0		

Yapılan U- testi sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının lise türüne göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann Whitney U- testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Lise Türü	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	İleri Test MWU/Z=	p
Akran Bağlanma Ölçeği	SBL	177	38.345	6.311	39.0	17004,000/-3,848	0.000
	EML	246	36.372	5.506	36.0		

Yapılan analizlerde öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının okul türü değişkeni açısından anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=17004,000; p=0<0.05). Veriler incelendiğinde, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin akran bağlanma puan ortalamalarının($\bar{X}$ =38,345), Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,372) yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının devam ettikleri sınıfa göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler, Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
9	167	38.555	6.179	39.0	30.389	1>2, 4>2, 1>3 (p<0.05)	0.000
10	128	35.470	4.895	34.0			
11	114	36.824	6.195	36.0			
12	14	39.857	4.928	41.0			

Örneklem grubundaki öğrencilerin sınıf değişkeni açısından akran bağlanma puan ortalamalarının anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$30,389; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; 12. sınıf akran bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =39,857±4,928), 9.sınıf akran bağlanma puan ortalamalarından

($\bar{X}$ =38,555±6,179), 11. sınıf akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,824±6,195) ve 10.sınıf akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,470±4,895) yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Akran Bağlanma puan ortalamalarının kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 9' da verilmektedir.

Tablo 9.

Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H-Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
Tek çocuk	34	39.912	6.890	40.5	14,234	1>3,2>3,1>4 (p<0.05)	0.003
1	156	37.789	5.903	38.0			
2	124	36.384	5.621	36.0			
3 ve üzeri	109	36.432	5.717	35.0			

Araştırmaya katılan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$14,234; p=0.003<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; tek çocuk olanların akran bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =39,912±6,890), kardeş sayısı 1 olanların akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =37,789±5,903), kardeş sayısı 3 ve üzeri olanların akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,432±5,717) ve kardeş sayısı 2 olanların

akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,384±5,621) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Akran Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının, araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U- testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 10' da verilmiştir.

Tablo 10.

Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Anne Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	P	
45 yaş ve altı	346	36.845	5.854	36.0	11123,500/-2,268	0.023	.
46 yaş ve üstü	77	38.782	6.045	39.0			

Öğrencilerin Akran Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının anne yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=11123,500; p=0.023<0.05). 45 Yaş ve altı anneye sahip olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =36,845), 46 yaş ve üzeri anneye sahip olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =38,782) düşük olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Akran Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının babalarının yaşlarına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 11' de verilmektedir.

Tablo 11.

Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Baba Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	P
45 yaş ve altı	258	36.739	5.836	36.0	19343,500/-1,585	0.113
46 yaş ve üstü	165	37.916	6.019	37.0		

Öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamaları babalarının yaşlarına anlamlı fark göstermemiştir (p>0.05).

Akran Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının anne öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 12' de verilmektedir.

Tablo 12.

Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Anne Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
İlkokul ve altı	198	35.991	5.207	35.0	41.036	3>1, 4>1, 4>2,	0.000

Ortaokul	88	36.737	5.877	36.0		4>3
Lise	73	37.693	7.113	38.0		(p<0.05)
Üniversite ve üstü	64	41.000	5.033	42.0		

Öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının anne öğrenim durumu değişkeni açısından anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$41,036; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, anne öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezunu olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =41,000±5,033), lise mezunu olan annelerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =37,693±7,113), ortaokul mezunu olan annelerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,737±5,877) ve ilkokul mezunu ve altı annelerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,991±5,207) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Akran Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının baba öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 13' te verilmektedir.

Tablo 13.

Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Akran Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
İlkokul ve altı	146	36.4193	5.181	36.0	35,827	4>1, 4>2,	0.000
Ortaokul	115	6.181	5.246	36.0		4>3	(p<0.05)

Lise	81	36.648	7.116	36.0
Üniversite ve üstü	81	40.594	5.690	42.0

Yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$35,827; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; öğrencilerin babalarının öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezun olanlarının akran bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =40,594±5,690), lise mezunu olanların akran bağlanma puan ortalamalarından (36,648±7,116); ilkokul mezunu ve altı olanların akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36, 419±5,181) ve ortaokul mezunu olanların akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,181±5,246) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının cinsiyete göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U- Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 14'te verilmektedir.

Tablo 14.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	İeri Test (MWU)	P
Anne Baba Bağlanma Ölçeği	Kadın	267	36,189	6,084	35,0	14719,000/-5,041	0,000
	Erkek	156	39,229	6,633	39,5		

Öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur

(MWU=14719,000; p=0<0.05). Kadınların anne baba bağlanma puan ortalamaları ($\bar{X}$ =36,189), erkeklerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =39,229) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının lise türüne göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek Mann Whitney U- Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 15'te verilmektedir.

Tablo 15.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Lise türü	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	İleri Test (MWU)	P
Anne Baba Bağlanma Ölçeği	SBL	177	38,638	5,781	38,0	17510,000/-3,440	0,001
	EML	246	36,355	6,748	36,0		

Öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarının devam ettikleri okul türüne göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=17510,000; p=0.001<0.05). Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin anne baba bağlanma puan ortalamaları (x=38,638), Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin anne baba bağlanma puan ortalamalarından (x=36,355) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının devam edilen sınıfa göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 16.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
9	167	38,947	6,217	39.0	35,809	1>2, 4>2, 1>3, 4>3 (p<0.05)	0.000
10	128	35,413	5,284	34.0			
11	114	36,501	7,232	36.5			
12	14	41,714	5,863	43.5			

Yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($\chi^2_{KW=}$35,809; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Sınıfı 12 olanların anne baba bağlanma puan ortalamaları ($\bar{X}$ =41,714±5,863), sınıfı 9 olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =38,947±6,217), sınıfı 11 olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,501±7,232) ve sınıfı 10 olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,413±5,284) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H- testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 17' de verilmektedir.

Tablo 17.

Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
Tek Çocuk	34	40,471	5,047	41.5	25,602	1>3, 2>3, 1>4, 2>4 (p<0.05)	0.000
1	156	38,622	5,776	38.0			
2	124	36,218	6,751	36.0			
3 ve üzeri	109	35,690	6,747	35.0			

Öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarının kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$25,602; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; tek çocuk olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =40,471±5,047), kardeş sayısı 1 olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =38,622±5,776), kardeş sayısı 2 olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,218±6,751) ve kardeş sayısı 3 ve üzeri olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,690±6,747) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının annelerinin yaşlarına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 18' de verilmektedir.

Tablo 18.

Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Anne Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	P	
45 yaş ve altı	346	37,285	6,320	36.0	13283,500/-0,039	0,969	.
46 yaş ve üstü	77	37,424	7,067	37.0			

Öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarının annelerinin yaşlarına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının babalarının yaşlarına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 19' da verilmektedir

Tablo 19.

Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Baba Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	p
45 yaş ve altı	258	37,062	6,147	36.0	20153,000/-0,924	0.355

46 yaş ve üstü	165	37,697	6,906	37.0

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının babalarının yaşlarına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. (p>0.05).

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının annelerinin öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kuskal Wallis H- testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 20' de verilmektedir.

Tablo 20.

Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Anne Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
İlkokul ve altı	198	35,988	5,934	35.5	46,391	3>1, 4>1, 3>2, 4>2, 4>3 (p<0.05)	0.000
Ortaokul	88	36,080	6,611	35.5			
Lise	73	38,829	6,885	38.0			
Üniversite ve üstü	64	41,359	5,232	43.0			

Yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$46,391; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; annesi üniversite ve üzeri mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamaları ($\bar{X}$ =41,359±5,232), annesi lise mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =38,829±6,885), annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,080±6,611) ve annesi ilkokul mezunu ve altı olan anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,988±5,934) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Anne Baba Bağlanma Ölçeği puan ortalamalarının babalarının öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H- testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 21'de verilmektedir.

Tablo 21.

Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Anne-Baba Bağlanma Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
İlkokul ve altı	146	35,975	6,029	35.0	35,682	4>1, 4>2, 4>3 (p<0.05)	0.000
Ortaokul	115	36,378	6,671	36.0			
Lise	81	37,531	6,469	36.0			
Üniversite ve üstü	81	40,819	5,615	43.0			

Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$35,682; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Babası üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =40,819±5,615), babası lise mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =37,531±6,469); babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,378±6,671) ve babası ilkokul mezunu ve altı olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,975±6,029) yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının cinsiyete göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-testi kullanılmıştır. Elde edilen veriler Tablo 22' de yer almaktadır.

Tablo 22.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	P
Anne-Genç İlişkileri Ölçeği	Kadın	267	143,040	61,859	136,0	16477,000/-3,585	0,000
	Erkek	156	168,016	51,963	189,7		

Uygulanan Mann Whitney U- testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=16477,000; p=0<0.05). Kadınların anne genç ilişkileri ölçeği puanlarının (x=143,040), erkeklerin anne genç ilişkileri ölçeği puanlarından (x=168,016) düşük olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının devam edilen lise türüne göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney-U-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 23'te verilmektedir.

Tablo 23.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Lise Türü	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	p
Anne-Genç İlişkileri Ölçeği	SBL	177	166,964	64,132	205.0	15511,000/ -5,047	0.000
	EML	246	141,665	53,758	143.5		

Öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının devam edilen lise türüne göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (MWU=15511,000; p=0<0.05). Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının(x=166,964), Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından (x=141,665) yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Anne- Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının devam edilen sınıfa göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 24'te verilmektedir.

Tablo 24.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
9	167	176,394	52,758	203.0	64,526	1>2, 3>2, 4>2, 1>3, 4>3 ($p<0.05$)	0.000
10	128	122,092	56,637	103.5			
11	114	145,210	57,424	148.0			
12	14	197,335	24,589	207.3			

Anne genç ilişkileri puan ortalamalarının devam edilen sınıfa göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$64,526; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; sınıfı 12 olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =197,335±24,589), sınıfı 9 olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =176,394±52,758), sınıfı 11 olanların anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =145,210±57,424) ve sınıfı 10 olanların anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =122,092±56,637) yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının kardeş sayısına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler Tablo 25' te verilmektedir.

Tablo 25.

Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H-Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
Tek Çocuk	34	177,536	60,426	211.3	17,357	1>3, 2>3, 1>4, 2>4 ($p<0.05$)	0.001
1	156	160,790	59,422	181.4			
2	124	141,803	56,229	136.5			
3 ve üzeri	109	144,029	59,868	148.0			

Anne genç ilişkileri puan ortalamalarının kardeş sayısına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$17,357; p=0.001<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; tek çocuk olanların anne genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =177,536±60,426); kardeş sayısı 1 olanların anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =160,790±59,422), kardeş sayısı 2 olanların anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ve kardeş sayısı 3 ve üzeri olanların anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =144,029±59,868) (141,803±56,229) yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının annelerinin yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 26' da verilmektedir.

Tablo 26.

Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Anne Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	p	
45 yaş ve altı	346	149,394	60,027	154.0	11089,000/-2,301	0.021	.
46 yaş ve üstü	77	165,092	56,094	186.3			

Öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının annelerinin yaşına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür (MWU=11089,000; p=0.021<0.05). Annelerinin yaşı 45 Yaş ve altı olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamaları ($\bar{X}$ =149,394), 46 yaş ve üzeri olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =165,092) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının babalarının yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 27'de verilmektedir.

Tablo 27.

Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Baba Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	p
45 yaş ve altı	258	148,550	60,041	158.0	19038,000/-1,832	0,067
46 yaş ve üstü	165	158,038	58,552	171.0		

Öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının babalarının yaşına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının annelerinin öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H- Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 28'de verilmektedir.

Tablo 28.

Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Anne Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
İlkokul ve altı	198	140,124	57,797	140.5	79,296	3>1, 4>1, 3>2,	0.000
		135,303	55,239	124.0			

Ortaokul	88	161,805	59,898	190.0	4>2, 4>3 (p<0.05)
Lise	73	202,176	38,903	219.0	
Üniversite ve üstü	64				

Yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$79,296; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Anneleri üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =202,176±38,903); Annaleri lise mezunu olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =161,805±59,898), anneleri ilkokul mezunu ve altı olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =140,124±57,797) ve anneleri ortaokul mezunu olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =135,303±55,239) daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Anne-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının babalarının öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 29' da verilmektedir.

Tablo 29.

Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Anne-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
İlkokul ve altı	146	142,400	56,608	148.0	71,573	4>1, 4>2 4>3 (p<0.05)	0.000
Ortaokul	115	138,846	58,046	137.0			
Lise	81	145,060	59,671	141.0			
Üniversite ve üstü	81	196,232	45,892	218.0			

Anne genç ilişkileri puan ortalamalarının babalarının öğrenim durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$71,573; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Babalarının öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =196,232±45,892), babaları lise mezunu olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ = 145,060±59,671), babaları ilkokul mezunu ve altı olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =142,400±56,608) ve babaları ortaokul mezunu olan öğrencilerin anne genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =138,846±58,046) yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Baba- Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının cinsiyete göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 30' da verilmektedir.

Tablo 30.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	İleri Test (MWU)	p
Baba-Genç İlişkileri Ölçeği	Kadın	267	145,527	61,885	143.0	17079,500/-3,089	0,002
	Erkek	156	167,796	50,252			

Öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (MWU=17079,500;

p=0.002<0.05). Kadınların baba genç ilişkileri puan ortalamaları ($\bar{X}$ =145,527), erkeklerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =167,796) düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri ölçeği puan ortalamalarının devam edilen lise türüne göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 31' de verilmektedir.

Tablo 31.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Lise Türüne Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

	Lise türü	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	İleri test (MWU)	p
Baba-Genç İlişkileri Ölçeği	SBL	177	167,644	65,823	208.0	16275,500/-4,431	0.000
	EML	246	143,735	51,012	142.5		

Öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının devam edilen lise türüne göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=16275,500; p=0<0.05). Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =167,644), Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =143,735) yüksek olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının devam edilen sınıfa göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 32' de verilmektedir.

Tablo 32.

Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıfa Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	P
9	167	181,053	52,100	207.0	81,264	1>2, 3>2, 4>2, 1>3, 4>3 (p<0.05)	0.000
10	128	120,664	53,007	101.6			
11	114	145,816	55,347	144.0			
12	14	194,854	27,650	201.0			

Yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$81,264; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Sınıfı 12 olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamaları ($\bar{X}$ =194,854±27,650), sınıfı 9 olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =181,053±52,100), sınıf 11 olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =145,816±55,347) ve sınıfı 10 olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =120,664±53,007) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının kardeş sayısına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 33' te verilmektedir.

Tablo 33.

Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H-Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
Tek çocuk	34	173,981	60,778	204.0	16,002	1>3, 2>3, 1>4, 2>4 (p<0.05)	0,001
1	156	163,224	59,746	186.8			
2	124	144,290	53,586	142.5			
3 ve üzeri	109	144,602	59,507	150.0			

Öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının kardeş sayılarına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$16,002; p=0.001<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; tek çocuk olanların baba genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =173,981±60,778), kardeş sayısı 2 olanların baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =163,224±59,746), kardeş sayısı 4 ve üzeri olanların baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =144,602±59,507) ve kardeş sayısı 3 olanların baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =144,290±53,586) yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının annelerinin yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 34' de verilmektedir.

Tablo 34.

Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Anne Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	p	
45 yaş ve altı	346	151,605	58,825	155,6	11680,500/-1,691	0,091	.
46 yaş ve üstü	77	163,331	58,090	181,0			

Öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının annelerinin yaşına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının babalarının yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Mann Whitney U-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 35' te verilmektedir.

Tablo 35.

Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının U- Testi Sonuçları

Baba Yaş	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	MWU/Z	p
45 yaş ve altı	258	150,611	58,508	156,0	19386,000/-1,549	0,121
46 yaş	165	158,631	59,095	165,0		

ve üstü							

Öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının babalarının yaşına göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>0.05).

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının annelerinin öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H- Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 36'da verilmektedir.

Tablo 36.

Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Baba-Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Anne Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
İlkokul ve altı	198	141,717	57,255	142,8	70,118	3>1, 4>1, 3>2, 4>2, 4>3 (p<0.05)	0.000
Ortaokul	88	137,014	54,057	139,2			
Lise	73	162,810	59,333	184,6			
Üniversite ve üstü	64	203,586	37,205	220,0			

Öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının annelerinin öğrenim durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur($\chi^2_{KW=}$70,118; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamaları ($\bar{X}$ =203,586±37,205), annesi lise mezunu olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =162,810±59,333), annesi ilkokul mezunu ve altı olan öğrencilerin baba genç ilişkileri

puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =141,717±57,255) ve annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =137,014±54,057) yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin Baba-Genç İlişkileri Ölçeği puan ortalamalarının babalarının öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H- Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 37'de verilmektedir.

Tablo 37.

Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumuna Göre Baba- Genç İlişkileri Ölçeği Puan Ortalamalarının H- Testi Sonuçları

Baba Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Medyan	χ^2_{KW}	İleri Test (MWU)	p
İlkokul ve altı	146	144,109	54,829	145,7	68,420	4>1, 4>2, 4>3 (p<0.05)	0.000
Ortaokul	115	139,325	56,246	140,0			
Lise	81	146,148	60,280	142,0			
Üniversite	81	199,154	45,075	220,0			

Yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW=}$68,420; p=0<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =199,154±45,075), babası lise mezunu olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =146,148±60,280), babası ilkokul mezunu ve altı olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =144,109±54,829) ve babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin baba genç ilişkileri puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =139,325±56,246) yüksek olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde "Lise Öğrencilerinin Anne Baba İlişkileri ve Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmanın temel hedefine ulaşmak üzere yanıtı aranan araştırma sorularına uygun olarak, yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar ilgili yazın çerçevesinde tartışılmakta ve öneriler sunulmaktadır.

6.1. Sonuçlar ve Tartışma

Tablo 2' de lise öğrencilerinin "Anne-Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" alt ölçeklerine ait puan ortalamalarını tespit etmek için aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanmış ve "Anne- Genç İlişkileri Ölçeği"alt ölçeği : $\bar{X}$: 152,251, SS: 59,576; "Baba-Genç İlişkileri Ölçeği" alt ölçeği: $\bar{X}$:153,740, SS: 58,798 bulunmuştur. Elde edilen bu bulgulara göre babadan algılanan duygusal istismar düzeyinin anneden algılanan duygusal istismar düzeyine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Sonuçların bu yönde çıkmış olması ebeveynlerin, sahip olduğu inanç ve değerleri çocuğuna yansıtmasından kaynaklanabilir. Zira her toplumun kendine özgü kültürel değer ve yargıları bulunmaktadır. Bu değer

yargıları toplumdan topluma farklı bir motif olarak kendini göstermektedir. Zira her kültürde ebeveynler, içinde yaşadıkları toplumun işlevsel olan değer, tutum ve davranışlarını çocuklarına aktarmak amacıyla günlük uygulamalarına yansıtmaktadırlar (Aksoy ve Temel, 2016).

Türk toplumunda ise aile içi ilişkiler göz önüne alındığında, köklerinin geleneksel değer sistemlerinden geldiği bilinmektedir. Dolayısıyla aile yapılarının daha çok geleneksel aile görünümünü yansıttığı anlaşılmaktadır (Sayın, 1987). Geleneksel toplumda ise çocuklar gerek duygusal gerek fiziksel istismarla eğitilmekte; merakları, özgür davranışları engellenmektedir. Çocuklar büyük yaramazlıklarda babayla korkutulurlar; babalar ise çocuklarla yüz göz olmazlar ve sevgilerini göstermekten kaçınırlar (Yörükoğlu, 2007). İlaveten ülkemizde yapılan pek çok araştırma çocuklara karşı duygusal veya fiziksel şiddetin çok yaygın kullanıldığını göstermektedir (Ulusavaş, 1990). Zira araştırmada "Anne Baba Genç İlişkileri Ölçeği" nden alınan yüksek puanlar algılanan duygusal istismarı nitelemektedir. Ergenlerin Baba- Genç ölçeğinden aldıkları puanların, annelerine göre daha yüksek olmasının bir diğer nedeni ise gençlerin annelerini, babalarından daha kabul edici ve ilgi gösterici bulmaları ile açıklanabilir (Sümer ve Güngör, 1999).

Tablo 3'te lise öğrencilerinin " Ebeveyne ve Akrana Bağlanma Envanteri" ne ait puan ortalamalarını tespit etmek için aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplanmış ve "Akrana Bağlanma Envanteri"alt ölçeği : $\bar{X}$: 37,198, SS: 5,929; "Anne-Baba Bağlanma Ölçeği" alt ölçeği: $\bar{X}$: 37,310, SS: 6,453 bulunmuştur. Elde edilen verilere göre öğrencilerin akranlarına ve anne-babalarına hemen hemen aynı oranda bağlanmaya sahip oldukları söylenebilir. Sonuçların bu yönde çıkmış olmasında, ergenlik döneminde gençler için arkadaşlık ilişkileri giderek ön planda gibi görünse de; anne baba ile olan ilişkilerinin hala önemini koruduğu ve ergenlerin hayatlarında anahtar role sahip olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir (Karabekiroğlu, 2014; Moretti & Peled, 2004; Sezer, 2010). "Farkli kültürlerde aile çocuk etkileşimlerinin öğretmen bakış açısına göre incelenmesi" adlı çalışmada Türk kültüründe ailelerin, çocuklarına karşı korumacı bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır (Çetin &Yıldırım & Evirgen & Ergün, 2016). Bu bulgu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Ayrıca bağlanma kaynaklarından biri olan arkadaşların, anneye göre ikinci planda kalmış olduğunun düşünülmesi de bu sonucu

doğurmuş olabilir (Freeman & Brown, 2001). Bu da araştırma sonucunun ilgili literatür ile çelişmediğini göstermektedir.

Tablo 4' te "Akran Bağlanma Ölçeği" ve "Anne Baba- Genç İlişkileri Ölçeği" arasındaki korelasyon incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda "Akran Bağlanma Ölçeği" nden alınan puanlar ile "Anne- Genç İlişkileri Ölçeği" nden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir, r_s= 0.476, p=.000. Akran bağlanma ölçeğinden alınan puanlar ile baba-genç ilişkileri ölçeğinden alınan puanlar arasında da istatistiksel olarak pozitif orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir, r_s=0,486, p=.000. Sonuçlardan yola çıkarak öğrencilerin anne- babalarından algıladığı duygusal istismar düzeyinin arttıkça akranlarına güvenli bağlanma düzeyinin de arttığı söylenebilir. Sonuçların bu yönde çıkmış olmasında ergenlerin anne babalarından algıladıkları duygusal istismar sonucunda arkadaşlarına yönelmeleri etkili olabilir. Nitekim paylaşımlar arttığında arkadaşlık ilişkileri gelişir ve bunun doğal bir sonucu olarak da güvenli bağlanma düzeyinin artması beklenebilir. Oshri, Sutton, Warner ve Miller (2015)'ın yapmış olduğu çalışmada da, bireyin geçmişinde yer alan duygusal istismar yaşantısının bağlanma stilleri ile ilişkili olduğu açıklanmaktadır. Yine Bozdemir& Gündüz (2016) istismar yaşantıları ile olumsuz bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından bahsetmektedir. Başka bir çerçeveden ele alındığında ise erken dönemlerde algılanan reddedilme, bağlanma sürecini etkilemektedir (Rohner, Khaleque 2014).

Tablo 5' te "Ebeveyne Bağlanma Ölçeği" ve "Anne Baba- Genç İlişkileri Ölçeği" arasındaki korelasyon incelenmiştir. **"**Ebeveyne Bağlanma Ölçeği" nden alınan puanlar ile "Anne-Genç İlişkileri Ölçeği" nden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak pozitif orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir, $r_s = 0{,}556, p = .000$. **"**Ebeveyne Bağlanma Ölçeği" nden alınan puanlar ile "Baba- Genç İlişkileri Ölçeği" nden alınan puanlar arasında da istatistiksel olarak pozitif orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir, $r_s = 0{,}533, p = .000$. Veriler doğrultusunda, öğrencilerin anne babalarından algıladıkları duygusal istismar düzeylerinin arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Ancak Özyurt (2016) araştırmasında anneden ve babadan algılanan duygusal istismarın artmasıyla, anne ve babaya güvenli bağlanmanın azaldığını ifade etmektedir. Sonuçların bu yönde çıkmış olmasında kullanılan ölçeğin uygulanan duygusal istismarı değil algılanan duygusal istismarı niteliyor oluşu etkili olabilir. Nitekim öğrencilerin ebeveynlerinin rehberliklerine

ve desteklerine olan ihtiyacının hala devam etmesinden dolayı duygusal istismarı algılayamadığı düşünülmektedir. Nitekim Ertem ve Yazıcı (2006), da çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Tablo 6'da öğrencilerin "Akrana Bağlanma Ölçeği" nden almış oldukları puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Akrana bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilemezken; (t (546)=-.955, p=.340.) Tablo 14'te öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=14719,000; p=0<0.05). Kadınların anne baba bağlanma puanları ($\bar{X}$=36,189), erkeklerin anne baba bağlanma puanlarından ($\bar{X}$ =39,229) düşük bulunmuştur.

Bu durum, ergenlik döneminde her iki cins için de arkadaşlık ilişkileri ve kabul görmenin önemi nedeniyle arkadaşlık ilişkilerinin kuvvetli tutulmaya çalışılıyor olması ve geleneksel aile yapısından kaynaklanmış olabilir. Her kültürde ebeveynler, içinde yaşadıkları toplumun işlevsel olan değer, tutum ve davranışlarını çocuklarına aktarmak amacıyla günlük uygulamalarına yansıtmaktadırlar (Aksoy ve Temel, 2016). Geleneksel toplumda ise çocuklar, özellikle kadınlar gerek duygusal gerek fiziksel istismarla eğitilmekte; merakları, özgür davranışları engellenmektedir. Çocuklar büyük yaramazlıklarda babayla korkutulurlar; babalar ise çocuklarla yüz göz olmazlar ve sevgilerini göstermekten kaçınırlar (Yörükoğlu, 2007). Ayrıca sonuçların bu yönde çıkmış olmasında "kızını dövmeyen dizini döver" düşüncesinden yola çıkarak özellikle babaların kızlarının üzerinde erkeklere oranla daha baskıcı tutum sergilemelerinin de etkili olduğu düşünülmektir.

Ebeveyne bağlanmanın araştırıldığı bazı araştırmalarda cinsiyet etkili bir unsur olarak saptanmamıştır. Cinsiyetlerin hemen hemen aynı oranda güvenli bağlanma üzerinde etkili olduğu saptanmıştır (Arbona ve Power, 2003; Greenberg, Seigal ve Leitch, 1983; Kenny, Moilanen, Lomax ve Brabeck, 1993; Kenny ve Gallagher, 2002; Ma ve Huebner, 2008; Raja, McGee ve Stanton 1992; Wilkinson, 2006) Diğer bazı çalışmalarda ise kadınların erkek çocuklarına oranla daha yüksek bağlanma puanları aldıkları görülmüştür (Benson, Harris ve Rogers, 1992; Kenny ve Donaldson, 1991).

Yapılan bir diğer çalışmada ise erkek katılımcıların kadınlara göre anneye ve babaya bağlanma puanlarının, kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sonucun bu

şekilde çıkmasını Emmanuelle (2009) aynı cinsiyete sahip olma, Freeman ve Bradford, 2001) babanın önemli bir bağlanma faktörü olması üzerine anlamlandırsa da diğer çalışmalarda bu durum anlamlı bulunamamıştır (Vignoli, CroityBelz, Chapeland, De Philippis ve Garcia, 2005). Bunun yanında başka bir çalışmada ise anneye güvenli bağlanma oranı, erkek ergenlerde kadınlara göre daha fazla bulunmuştur (Özyurt, 2016; Potard, Courtois, Reveillere, Brechon ve Courtois, 2014).

Anne ve babaya bağlanma ile cinsiyet arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmalarda, görüldüğü gibi birbirinden farklı sonuçlar elde edilmiştir. Anne ve babaya bağlanmada cinsiyetin önemli bir etkisinin olmadığını açıklayan araştırma sayısının çokluğuna rağmen, yapılan bu araştırmada erkek öğrencilerin hem anneye hem de babaya bağlanma toplam puanları, kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 7'de öğrencilerin devam ettikleri lise türüne göre "Akran Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir (MWU=17004,000; p=0<0.05). Verilere göre, Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin puan ortalaması ($\bar{X} = 38{,}345$) Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin puan ortalamasından ($\bar{X} = 36.372$) daha yüksektir. Tablo 15'te de "Anne Baba Bağlanma Ölçeği" nden elde edilen puanların devem edilen okul türüne göre manidar bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir (MWU=17510,000; p=0.001<0.05.) Sosyal Bilimler Lisesi puan ortalamasının ($\bar{X}$ =38,638) Endüstri Meslek Lisesi puanları ortalamasından ($\bar{X} = 36{,}355$) daha yüksek olduğu saptanmıştır. İnsanların bağlanma gibi sosyal-duygusal gereksinimleri devam ettikleri okul türüne bağlı olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Bu durumda akademik amaçları farklı olan, başarı seviyeleri farklı olan öğrenci gruplarını bünyesinde barındıran, değişik sosyoekonomik statüdeki öğrencilere eğitim vermeye çalışan okullarda okumakta olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının da birbirinden farklı olması beklenebilir. Bu bulgu ise farklı lise ve bölümlere devam eden öğrencilerle ve değişik meslek grubundaki kişiler üzerinde yapılmış olan araştırmaların bulguları ile paralellik göstermektedir. (Çelikkaleli ve Gündoğdu, 2005; Çelikkaleli, 2004; Kuzgun, 1985, 1986 ve Dilekman, 1986).

Tablo 8'de öğrencilerin devam ettikleri sınıfa göre "Akran Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir ($\chi^2_{KW=}$30,389; p=0<0.05). 12. Sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının ($\bar{X} = 39{,}857$), sınıfı 9 olanların akran bağlanma puan ortalamalarından (38,555±6,179), sınıfı 11 olanların akran bağlanma puan

ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,824) ve sınıfı 10 olanların akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,470) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 16'da da "Anne Baba Bağlanma Ölçeği" nden alınan puan ortalamalarının öğrencilerin devem ettikleri sınıf düzeyine göre manidar bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($\chi^2_{KW=}$35,809; p=0<0.05). Buna göre; Sınıf 12 olan öğrencilerin ola anne baba bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =41,714), sınıfı 9 olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =38,947), sınıf 11 olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,501) ve sınıfı 10 olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından $\bar{X}$ = (35,413) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Lise birinci sınıfa devam eden öğrencilerin yeni bir arkadaş çevresi ile tanışmış olması sebebiyle bazılarının sosyalleşme anlamında etrafı gözlemleyip çevreyi tanımaya çalışarak arkadaşlık ilişkilerini artırmaya çalıştıkları bazılarının ise daha temkinli davranarak biraz daha yalnız kalma ve anne babalarına bağlanma eğilimi gösterdikleri, bunun sonucu olarak da sosyal ilişkilerde son sınıflara göre daha yalnız oldukları söylenebilir. Son sınıfların ise sınav ve akademik başarı kaygılarını aileleriyle paylaşmaları ve onlardan destek almak amacıyla ebeveynleri ile olan bağlarını kuvvetlendirmeleri sonucunda ebeveyn bağlanma oranlarının yüksek çıktığı düşünülebilir. Erözkan (2004) , Leondari ve Kiosseoglou (2000)'nun çalışmalarında da lise 1. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha yalnız oldukları bulunmuştur. Bu bulgular araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Tablo 9'da öğrencilerin kardeş sayısına göre "Akran Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları incelenmiş ve kardeş sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. ($\chi^2_{KW=}$14,234; p=0.003<0.05). Buna göre; tek çocuk olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =39,912), kardeş sayısı 1 olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =37,789), kardeş sayısı 3 ve üzeri olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,432) ve kardeş sayısı 2 olanların akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,384) daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçların bu yönde çıkmış olmasında, kardeşi olmayan kişilerin mutlu ve hüzünlü anlarını paylaşacak anne ve babasına alternatif aile üyesinin olmaması sebebiyle, kendisine yakın bulduğu arkadaşlarını kardeşi yerine koymasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 17'de ise "Anne Baba Bağlanma Ölçeği"nden alınan puanların kardeş sayısına göre manidar bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir ($\chi^2_{KW=}$25,602; p=0<0.05). Sonuçlara göre; tek çocuk olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =40,471), kardeş sayısı 1 olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =38,622), kardeş sayısı 2 olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,218) ve kardeş sayısı 3 ve üzeri olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =35,690) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun verdiği yanıtlara göre tek çocuk olan, yani çekirdek aile olan ergenlerin daha güvenli bağlandığı ortaya çıkmıştır. Alan yazını incelendiğinde Kok-Mun, Smith (2006) de çekirdek ailelerde daha az stres ve gergin ortamın yaşanması sebebiyle çocuklar ve ebeveynleri arasında güvenli bağlanma geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Tablo 10 ve Tablo 11'de anne ve babanın yaşına göre öğrencilerin "Akran Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları ; Tablo 18 ve Tablo 19'da ise öğrencilerin anne ve babalarının yaşına göre "Anne Baba Bağlanma Ölçeği" puan ortalamaları incelenmiş ve babalarının yaşına göre öğrencilerin hem "Akran Bağlanma Ölçeği" (MWU/Z=19343,500/-1,585; p>0.05) hem de "Anne Baba Bağlanma Ölçeği" (MWU/Z=20153,000/-0,924; p>0.05) puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermemiştir. Bunun yanı sıra "Akran Bağlanma Ölçeği" nden alınan puanların anne yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir (MWU=11123,500; p=0.023<0.05). 46 yaş ve üzeri anneye sahip olan ile öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamaları ($\bar{X}$ =38,782), 45 Yaş ve altı anneye sahip olan ergenlerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,845) daha yüksek çıkmıştır. Sonuçların bu yönde çıkmasında annelerin ilerleyen yaşı ile beraber düşünce tarzlarının değişmesi ve yaşanacak olan kuşak çatışmaları sebebiyle ergenlerin akranlarına yönelme ihtimalinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonuçları "Anne Baba Bağlanma Ölçeği" nden alınan puan ortalamalarının anne yaşına göre manidar bir şekilde farklılaşmadığı sonucunu ortaya koymuştur (MWU=13283,500/-0,039; p>0.05). Keskin (2007) in yaptığı çalışmada da babanın yaşına göre bağlanmanın istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12 ve Tablo 13'te öğrencilerin "Akran Bağlanma Envanteri" puan ortalamalarının hem anne hem de babanın öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır (Anne: $\chi^2_{KW=}$41,036; Baba: χ^2KW=35,827 p=0<0.05). Buna göre; anne ve babasının öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarının ($Anne: \bar{X}$ =41,000, Baba: $\bar{X}$ =40,594), anne ve babası lise mezunu olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarından ($Anne: \bar{X}$ =37,693, Baba: $\bar{X}$ =36,648), anne ve babası ortaokul mezunu ve ilkokul mezunu ve altı olan öğrencilerin akran bağlanma puan ortalamalarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca Tablo 20 ve Tablo 21'de "Anne Baba Bağlanma Envanteri" nden alınan puanların da anne-baba öğrenim durumuna göre manidar bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir(Anne: $\chi^2_{KW=}$46,391; Baba: χ^2KW=35,682 p=0<0.05). Buna göre; anne-baba öğrenim durumu üniversite ve üzeri mezun olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamaları ($Anne: \bar{X}$ =41,359 , $Baba: \bar{X}$ =40,819), anne-babası lise mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($Anne: \overline{X}$ =38,829 Baba: $\overline{X}$ =37,531), anne babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($\bar{X}$ =36,080, baba: $\bar{X}$ =36,378) ve anne-babası ilkokul mezunu ve altı olanların anne baba bağlanma puan ortalamalarından ($Anne: \bar{X}$ = 35,988, Baba: $\bar{X}$ = 35,975) yüksek bulunmuştur.

Anne Baba Bağlanma Envanterinden en yüksek puan ortalamasını üniversite ve üzeri mezun, en düşük puan ortalamasını ise ilkokul mezunu ve altı ebeveyne sahip olan öğrenciler almıştır. Sonuçların bu yönde çıkmasında günümüzde ebeveynlerin ve anne baba tutumlarının çocuklar için öneminin giderek anlaşılmasından kaynaklanabilir. Bununla beraber bilinçli, eğitimli ve olumlu örneklere daha kolay ulaşan anne ve babalar gün geçtikçe kendilerini geliştirerek, eğitime daha çok önem vermektedirler (Yörükoğlu, 2007). Aileler özellikle ergenlik döneminde akran iletişiminin çocukları üzerinde önemli bir yere sahip olduğunun farkına vararak, çocuklarının davranışlarını daha olumlu karşılayabilmekte ve dolayısıyla çocuklarıyla daha sağlıklı bir şekilde iletişime geçebilmektedirler. Nitekim, Çağdaş ve Seçer (2002) ve Onur (2006)' un yapmış oldukları araştırmalarda çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 22 ve Tablo 30'da öğrencilerin cinsiyetine göre "Anne Genç- Baba Genç İlişkileri Ölçeği"nden aldıkları puan ortalamaları incelenmiş ve erkek öğrencilerin anne ve babalarından algıladıkları duygusal istismarın, kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır(Anne-Genç:MWU=16477,000; p=0<0.05; Baba-Genç: MWU=17079,500;

p=0.002<0.05). Sonuçların bu yönde çıkmış olması kadınların daha dikkatli ve daha naif yetiştirilmesinden kaynaklanıyor olabilir. Benzer konu hakkında yapılan birçok araştırmada ise sonuç farklı bulunarak; anne ve babadan algılanan duygusal istismarın cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır (Alantar, 1989; Yıldız- Arabacı, 2007; Bekçi, 2006; Eryiğit, 2004; Kılınç, 1999; Savla ve diğ., 2013; Siyez, 2003; Yalçın, 2007; Şimşek ve Cenkseven Önder, 2011).

Tablo 23 ve Tablo 31'de öğrencilerin devam ettikleri lise türüne göre "Anne Genç- Baba Genç İlişkileri Ölçeği" nden aldıkları puan ortalamaları incelenmiş, yapılan analiz sonucunda, grupların sıra ortalamaları arasında manidar bir fark olduğu tespit edilmiş (Anne-Genç: MWU=15511,000; Baba-Genç: MWU=16275,500; p=0<0.05.) Meslek Lisesi öğrencilerinin Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine göre aileleriyle daha olumlu ilişkiler içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin akademik başarı kaygısından kaynaklanabilir . Alan yazını incelendiğinde Fen, Mesleki ve Teknik, Anadolu Lisesi gibi 8 farklı lise türünde 602 öğrenciyle yapılan araştırmada 'Ergenlerin Okul Öznel İyi Oluşları' incelenerek en yüksek okul doyumuna sahip olan ve mutlu olan lise türünün Meslek lisesi olduğu belirlenmiştir (Büyükcebeci & Deniz, 2017). Nitekim elde edilen veri, alan yazını ile paralellik göstermektedir.

Tablo 24 ve Tablo 32'de öğrencilerin devam ettikleri sınıfa göre "Anne Genç-Baba Genç İlişkileri Ölçeği" puan ortalamaları incelenmiş, yapılan analizler sonucunda devam edilen sınıf ile anne genç ve baba genç ilişkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Anne-Genç:$\chi^2_{KW=}$64,526; Baba-Genç:$\chi^2_{KW=}$81,264; p=0<0.05). Bulgular, 12. sınıftaki öğrencilerin anne-babalarından algıladıkları duygusal istismarın, 9, 10 ve 11. sınıfa devam eden öğrencilerin anne-babalarından algıladıkları duygusal istismar oranlarından yüksek olduğuna işaret etmiştir. Bu duruma, özellikle son sınıfta üniversiteye ve birçok sınava hazırlık aşamasında hem ailenin hem de ergenin gergin bir psikolojiye sahip olmalarının neden olduğu düşünülmektedir. Bulut (2015)' un yaptığı araştırmada da, 4.sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ile 1. ve 2.sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında aile içi şiddete yönelik tutum ortalamaları açısından fark olduğu saptanmıştır.

Tablo 25 ve Tablo 33'te öğrencilerin kardeş sayısına göre Anne Genç ve Baba Genç İlişkileri puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir (Anne-Genç: $\chi^2_{KW=}$17,357; Baba-Genç: $\chi^2_{KW=}$16,002. p=0<0.05). Buna göre; tek çocuk olanların anne genç ilişkileri puan ortalamaları, kardeş sayısı 1, 2, 3 ve üzeri olanların anne-genç,baba genç ilişkileri puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmıştır. Sonuçların bu yönde çıkması, sahip olunan çocuk sayısının artışıyla beraber anne-babanın yıpranma ve yorgunluk ihtimalinin artması ve tahammülünün azalması ile açıklanabilir. Ancak literatür incelendiğinde Karaca'nın (2001) yaptığı çalışmada kardeş sayısı ile duygusal istismar puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Tablo 26, Tablo 34, Tablo 27 ve Tablo 35'te anne ve babanın yaşına göre öğrencilerin "Anne-Genç- Baba Genç İlişkileri Ölçeği" puan ortalamaları incelenmiştir. Annesi 46 yaş ve üzerinde olan öğrencilerin annelerinden algıladıkları duygusal istismarın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuçların bu yönde çıkmasında, anne ve babanın ilerleyen yaşı ile beraber düşünce tarzlarının değişmesi sonucunda yaşanan kuşak çatışmaları etkili olabilir (Canatan, 2008).

Tablo 28, Tablo 36, Tablo 29 ve Tablo 44'te anne ve babalarının öğrenim durumuna göre öğrencilerin "Anne Genç-Baba Genç İlişkileri Ölçeği" puan ortalamaları incelenmiştir. Üniversite ve üstü mezun anne ve babadan algılanan duygusal istismar oranının yüksek olduğu ve grupların sıra ortalamaları arasında manidar bir fark olduğu tespit edilmiştir. (Anne Öğrenim- Anne Genç: $\chi^2_{KW=}$79,296; Anne Öğrenim-Baba Genç: $\chi^2_{KW=}$ 70,118; Baba Öğrenim -Baba Genç: $\chi^2_{KW=}$ 68,420; Baba Öğrenim-Anne Genç: $\chi^2_{KW=}$71,573; p=0<0.05). Ebeveynin öğrenim durumu yerine bilinçli anne –baba olma ile bu durum daha anlamlı bir şekilde açıklanabilir.

Sonuç olarak, "Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri" nin alt boyutlarından olan "Anne-Baba Bağlanma Envanteri ve Akrana Bağlanma Envanteri"nden alınan puanlar ile "Anne-Baba Genç İlişkileri Ölçeği"nin alt boyutlarından olan "Anne-Genç ve Baba-Genç İlişkileri Ölçeği"nden alınan puanlar arasında pozitif orta düzeyde manidar bir ilişki saptanmıştır. "Anne Baba-Genç İlişkileri Ölçeği"nin alt boyutlarına ait puan ortalamaları incelendiğinde, "Anne- Genç İlişkileri" alt boyutu puan ortalaması $\bar{X}$=152,251; "Baba-Genç İlişkileri" puan ortalaması $\bar{X}$= 153,740'tır. "Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Envanteri

nin alt boyutlarına ait puan ortalamaları incelendiğinde ise "Akrana Bağlanma Ölçeği" puan ortalaması $\bar{X}$=37,198; "Ebeveyne Bağlanma Ölçeği" puan ortalaması $\bar{X}$=37,310'dur. Ayrıca ebeveyn ve akrana bağlanma durumunun öğrencilerin cinsiyeti, devam ettikleri okul türü, devam edilen sınıf, kardeş sayısı, baba yaşı, anne babanın öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra akrana bağlanma üzerinde ergenin annesinin yaşı etkiliyken, ebeveyne bağlanma da annenin yaşının etkili olmadığı saptanmıştır. "Anne Baba- Genç İlişkileri Ölçeği"nden alınan puan ortalamaları ise öğrencilerin cinsiyeti, devam edilen okul türü, devam edilen sınıf düzeyi, anne yaşı, anne babanın eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark gösterirken, kardeş sayısı ve babanın yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermemiştir.

6.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma bulguları çerçevesinde eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmektedir.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmada ebeveynin öğrenim durumunun, bağlanma durumları ve duygusal istismar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ergenlik döneminde çocuğu olan farklı öğrenim düzeylerine sahip aileler için farklı düzeylerde eğitim seminerleri düzenlenebilir.
2. Araştırmada ergenlerin hem anneleri hem de babaları tarafından duygusal istismara maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yaşanabilecek istismarı önlemek için, sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenler aracılığıyla, ebeveynlere çocuklarıyla nasıl kaliteli zaman geçirebilecekleri yönünde eğitimler verilebilir. Böylece çocukluk döneminde aile bağlarını güçlendiren çocuk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde daha sağlıklı ve doyurucu ilişkiler yaşayabilir. Bu durum ise bağlanma ve hayat kalitesini arttırabilir.
3. Ergenlerin arkadaşları ve ebeveynleri ile yaşayabilecekleri olası bağlanma sorunlarını çözebilmeleri için öncelikle onlar için eğitim fırsatları yaratılmalı ve

gerektiğinde çözüm yolu için rehberlik edilebilecek destek merkezleri oluşturulabilir.

4. Çeşitli sebeplerden dolayı güvensiz bağlanma stiline sahip olan öğrenciler belirlenerek, onlarla okul ortamında profesyonel olarak güvene, özgüvene ve sosyalleşmeye dönük küçük grup çalışmaları planlanabilir ya da onlara bireysel destek sağlanabilir.
5. Okulların bünyesine çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı kadroları dahil edilerek, ailelere ve öğrencilere danışmanlık hizmetleri verilebilir ve öğrencilerin gelişim takipleri yapılabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmanın verileri, İstanbul Avrupa yakası Sosyal Bilimler ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinden seçilmiş örneklem grubu ile sınırlıdır. Farklı lise türlerinde öğrenimine devam eden öğrencilerle karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak daha kapsamlı veriler elde edilebilir. Aynı şekilde özel gereksinimi olan ergenlerle de çalışılabilir
2. Araştırma kapsamında ebeveyn-genç ilişkisi ele alınmıştır. Ancak duygusal istismar yaşantıları sadece aile içi ilişkilerle sınırlı değildir. Bu bakımdan ergenin yakın çevresindeki kişilerin (anne, baba, öğretmen vb) farkındalığının yanı sıra toplumsal farkındalık çalışmalarının planlanması da kritik bir öneme sahiptir. Duygusal istismarın dinamikleri ve risk faktörlerine ilişkin yapılacak araştırmaların, aynı zamanda önleyici politikaların ve programların geliştirilmesine de katkı sağlayabilir. Zira duygusal istismarı önlemeye yönelik ebeveyn destekleme programlarının, sağlıklı iletişimi, ergen gelişimini ve güvenliğini destekleyeceği düşünülmektedir.
3. Bu araştırmada sahip olunan kültürün bağlanma ilişkilerini etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Gelecekte bu konuyla ilgili derinlemesine yapılacak çalışmalarda farklı kültürlerde bağlanma ve duygusal istismar incelenebilir.

4. Çalışmada öğrencilerin okul türlerinin okul doyumu ve bağlanma stilleri ile olan ilişkisine bakılmamıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu noktalar ele alınabilir.
5. Boylamsal çalışmalar yapılarak bağlanma ve duygusal istismar yaşantılarının seyri izlenebilir.

KAYNAKLAR

Adalı, N. (2007). *10-12 yaş grubu çocuk istismarı ebeveyn ve çocuk bilgilendirme çalışması.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Akmaz, N. (2009). *Eğitim yöneticilerinin bağlanma stilleri ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aksel, E. S., & Kaplan, B. (2013). Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne-Psikoloji Dergisi, (1),* 20-49.

Aksoy, A. B. & Güdük, A. H., (2012). Farklı eğitim programlarına devam eden lise II. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne-baba davranışları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *2*(3).

Aksoy, A. B. & Temel, Z. F., (2016). *Ergen ve gelişimi*. Nobel: Ankara.

Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Akyüz, E. (2012). *Çocuk hukuku*. Ankara: Pegem.

Alantar, M. (1989). *Psychological maltreatment: An attempt of its definition by experts and its assessment among a group of adolescents*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ali, S., Khaleque, & A., Rohner, R.P. (2015). Influence of perceived teacher acceptance and parental acceptance on youth's psychological adjustment and school conduct: A cross-cultural meta-analysis. *Cross-Cultural Research, 49*(2), 204-224.

Altundağ, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri, stresle başa çıkma tutumları ve stresi algılama düzeyinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

Ammaniti, M., Van Ijzendoorn, M. H., Speranza, A. M., & Tambelli, R. (2000). Internal working models of attachment during late childhood and early adolescence: An exploration of stability and change. *Attachment & Human Development*, *2*(3), 328-346.

Arbona, C., & Power, T. G. (2003). Parental attachment, self-esteem, and antisocial behaviors among african american, european american, and mexican american adolescents. *Journal of Counseling Psychology*. 50:40–51. doi:10.1037/0022-0167.50.1.40.

Arslan, G. & Balkis, M. (2014). Ergenlikte görülen problem davranışlar ve aile sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi *Uluslararası Eğitim Çalışmaları Dergisi, 1*(1), 11-23.

Arslan, G. & Balkis, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, öz yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education, 6*(1) (Nisan/April 2016).

Arslan, G., & Kabasakal, Z. (2014). Ergenler için algılanan duygusal/psikolojik istismar ölçeği kısa formu-ıı: geçerlilik ve güvenirlilik çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, *10*(2), 491-510.

Arslan, G., & Kabasakal, Z. (2014). Ergenlikte görülen anti-sosyal davranışlar, psikolojik sağlamlık ve aile sorunları arasındaki ilişki. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*, *2*(3), 76-90.

Aslan, S.H. & Alparslan, N.(1999). The validity, reliability and factor structure of the childhood trauma questionnaire among a group of university students. *Turkish Journal of Psychiatry*, *10*(4), 275–285.

Atıcı, M. K. Bilgin, M., & İnanç, B. Y., (2012). *Gelişim psikolojisi: Çocuk ve ergen gelişimi*. Pegem Akademi.

Avcı, A. (2010). Aile yapısı ve atmosferinin okul şiddetine etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 7*-52.

Avcı, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunlari. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *7*(1), 39-64.

Aydın, O. (2003). 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısının incelenmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *18*(3), 7-20.

Ayyıldız, E., & Elkin, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *3*(1), 51-68.

Azizoğlu, M. (2009), *Lise ergenlerinde duygusal istismarın başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bal, S. (2010). *Çocukluk örselenme yaşantıları, ana-baba-ergen ilişki biçimleri ve sosyal destek algısının, kural dışı davranışlarla ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Batigün, A. D., & Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, *11*(3).

Bayraktar, F., Sayil, M., & Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygisi: ebeveyn ve akrana baglanma, empati ve psikolojik uyum değiskenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, *24*(63), 48.

Becker-Stoll, F., Delius, A., & Scheitenberger, S. (2001). Adolescents' nonverbal emotional expressions during negotiation of a disagreement with their mothers: An attachment approach. *International Journal of Behavioral Development*, *25*(4), 344-353.

Bedel, A., & Küçükköse, İ. (2014). Lise öğrencilerinde kişiler arası sorun çözme ve stresin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, *15*(3).

Bee, Helen & Boyd, Denise. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi* (O. Gündüz, Çev.), İstanbul: Kaknüs.

Bekçi, B. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Belizaire, S.L. & Fuertes, J.N. (2011). Attachment, coping, acculturative stress, and quality of life among haitian ımmigrants. *Journal of Counseling & Development*. *89*, 89-97.

Benson, M. J., Harris, P. B. & Rogers, C. S. (1992). Identity consequences of attachment to mothers and fathers among late adolescents. *Journal of Research on Adolescence, 2*, 187–204. http://dx.doi.org/10.1207/s15327795jra0203_1

Berk, L. E., Dönmez, A., & Onur, B. (2013). *Çocuk gelişimi*. Ankara: İmge.

Bloss, P. (1962). *On adolescence: A psychoanalytic interpretation.* New York: Free.

Bowlby, J. (1983). *Attachment and loss. Vol I. attachment. (Second edition).* New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1988). A *secure base: parent-child attachment and healthy human development.* New York: Basic Books.

Bowlby, J. (2012). *Bağlanma ve kaybetme-1*,(T. V., Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan.

Bozdemir, F., & Gündüz, B. (2016). Bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile ilişkileri. *Journal of Human Sciences*, *13*(1), 1797-1814.

Bretherton, I., Biringen, Z., Ridgeway, D., Maslin, C., & Sherman, M. (1989). Attachment: The parental perspective. *Infant Mental Health Journal*, *10*(3), 203-221.

Bulut, M. B. (2015).Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *3*(17), 403-415.

Büyükcebeci, A., & Deniz, M. E. (2017). Adolescents' social exclusion, loneliness and subjective well-being in school: mediating role of emphatic tendency.

Büyüköztürk, Ş. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 72-75). Ankara: Pegem.

Canatan, A. (2008). Toplumsal Değerler ve Yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. (1): 62-71.

Can Özcan, M. (2010). *İstismar ve ihmalin çocuklar üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkilerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Cann, A., Norman, M. A., Welbourne, J. L. & Lawrence, C. G. (2008). Attachment styles, conflict styles and humour styles: Interrelationships and associations with relationship satisfaction. *European Journal of Personality, 22,* 131-146.

Caprara, G.V. & Cervone, D. (2000). *İnterpersonal relations. Personality Determinants Dynamics and Potentials (187-207):* Cambiridge, United Kingdom: Cambridge University.

Collins, N. L., & Feeney, B. C. (2004). Working models of attachment shape perceptions of social support: evidence from experimental and observational studies. *Journal of Personality and Social Psychology, 87*(3), 363.

Çağdaş, A., & Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi.* Ankara: Nobel.

Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerinin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(3), 415-431.

Çelikkaleli, Ö. (2004). Lise Öğrencilerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ME. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin*.

Çelikkaleli, Ö., & Gündoğdu, M. (2005). Eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(9), 43-53.

Çetin, A., Ergün, Ş. Evirgen, N., & Yıldırım, R.(2016). Farklı kültürlerde aile çocuk etkileşimlerinin öğretmen bakış açısına göre incelenmesi. *Journal of International Social Research, 9*(43).

Çivilidağ, A. (2013). *Gelişim süreci odağında ergenlik psikolojisi.* Ankara: Nobel.

Çok, F. & Özdemir, Y., (2011). Ergenlikte özerklik gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(36), 152-162.

Dalkılıç, M. (2006). *Lise öğrencilerinin ana-baba ve ergen ilişkilerinde algıladıkları problem çözme ve iletişim becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Derman, O. (2008). Ergenlerde psikososyal gelişim. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi,* (63), 19-21.

Dilekman, M. (1986). Lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara*.

Dinçel, E. (2006). *Ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri ve psikolojik problemler.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

DSM-V (2013). Diagnostic and statistical manual and mental disorders, American Phsychiatric Associaton.

Ekşi, Aysel (2011a). "Gencin Ruhsal Gelişimi". (Editörü: Aysel Ekşi). Ben Hasta Değilim İstanbul: Nobel Tıp Kitapları, ss. 116 – 132.

Emmanuelle, V. (2009). Inter-relationships among attachment to mother and father, self-esteem, and career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 75, 91-99. http://dx.doi.org /10.1016/j.jvb.2009.04.007

Ergin, H &Yıldız, A. (2014). *Gelişim psikolojisi.* Ankara: Nobel.

Erikson, H. E. (1968). *Identity*: Youth and crisis. New York: W. W. Norton.

Erkman, F. & Görkem, E. (2012*). A perceived emotional abuse ınventory: development of the short form (popmıfa –short form),* Paper presented Child Abuse and Neglect Prevention Conference in İstanbul.

Erol, A., Ersoy, B. & Mete, L. (2012). Association of suicide attempts with childhood traumatic experiences in patients with major depression. *Turkish Journal of Psychiatry,*1-5.

Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(2).

Ertem, Ü. & Yazıcı, S. (2006). Ergenlik döneminde psiko-sosyal sorunlar ve depresyon. *Aile ve Toplum Dergisi, 3* (9), 7-12.

Eryiğit, S. (2004). *Turkish adolescents' level of psychological adjustment; ın relation to adolescents' perception of parental psychological maltreatment & physical punishment.* Unpublished Thesis, Boğaziçi University, İstanbul.

Evans, C. B. & Burton, D. L. (2013). Fi, Types of child maltreatment and subsequent delinquency: physical neglect as the most significant predictor. *Journal of Child Adolescent Trauma, 6*(4), 231-245.

Feeney, J. A. (2008). *Adult romantic attachment: Developments in the study of couple relationships.* Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications (pp. 456-481). New York: Guilford.

Field, A. (2009). Discovering statistics using SPSS. SAGE Publications. Third edition. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC

Freeman, H. & Bradford B.B. (2001). Primary attachment to parents and peers during adolescence: differences by attachment style. *Journal of Youth and Adolescence. 30*(6):653-674. http://dx.doi.org /10.1023/A:1012200511045

Freeman, H., & Brown, B. (2001). Primary attachment to parents and peers during adolescence: Differences by attachment style. *Journal of Youth and Adolescence*. 30, 653-674.

Freud, A. (2013). *Ben ve savunma mekanizmaları*. H. Doğan, & S. M. Tura (Ed.).

Frias-Armenta, M. (2002). Longterm effects of child punishment on mexican women: A structural model. *Child abuse & Neplect, 26*(4), 371- 386.

Gander, J. M &. Gardiner, H. W., (2015). *Çocuk ve ergen gelişimi.* Ankara:İmge.

Gazioğlu, E. (2015). *Bağlanma stilleri algılanan sosyal destek benlik saygısı ve kişilik özellikleri bakımından ergenlerin stresle başa çıkma tarzları.* Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gençtan, E. (2014). *Psikanaliz ve sonrası.* İstanbul: Remzi.

George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson

Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child abuse & neglect*, *26*(6), 697-714.

Gözcü Yavaş, C. Ö. (2012). Orta ve geç ergenlik dönemindeki ergenlerde tutum ve davranış farklılıkları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *3*(2).

Greenberg, M. T., Seigal, J. M. & Leitch, C. J. (1983). The nature and importance of attachment relationships to parents and peers during adolescence. *Journal of Youth and Adolescence. 12*: 373-386. http://dx.doi.org/10.1007/BF02088721

Gül, S. K., & Güneş, İ. D. (2009). Ergenlik dönemi sorunları ve şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(1), 80.

Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve arkadaşlara bağlanma envanteri kısa formu'nun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, *8*(16), 13-23.

Güven, A. (1994). Farklı öğretim programı izleyen öğrencilerde algılanan ana-baba öğretmen tutumlarının benlik kavramına etkisi. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları Kitapçığı. İzmir: Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, 149-164.

Hall, G. S. (1904). *Adolescence: Its psychology and its relation to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion and education.* NJ: Prentice Hall.

Hamarta, E. (2004). *Üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerindeki bazı değişkenlerin (benlik saygısı, depresyon ve saplantılı düşünme) bağlanma stilleri açısından incelenmesi.* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Havighurst RJ. (1972). *Development tasks and educations " 3 rd Ed."* New york: David McKay.

Hazan, C. & Shaver, P. R., (1993). *Adult romantic attachment*: Theory and evidence.

Hines, A. M. (1997). Divorce-related transitions, adolescent development, and the role of the parent-child relationship: A review of the literature. *Journal of Marriage and the Family*, 375-388.

Hussain, S. & Munaf, S. (2012). Perceived father acceptance-1in childhood and psychological adjustment in adulthood, *International Journal of Business and Social Science*, *3*, 1.

Ireland, T. O. ve Smith, C. A., & Thornberry, T. P.(2002). Developmental Issues in the impact of child maltreatment of later delinquency and drug use. *Criminolgy*, *40*(2). 359 -400.

Karabekiroğlu, K. (2014). *Ergenin ruhsal gelişimi.* İstanbul: Say.

Karaca, N. (2001). *Duygusal istismara uğramış ergenlerin bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. *Journal of Society & Social Work, 23*(2).

Karreman A., & Vingerhoets A. J. J. M. (2012). Attachment and well-being: The mediating role of emotion regulation and resilience. *Personality and Individual Differences*, *53*(7), 821-826.

Kaya,İ. & Çeçen-Eroğul, A. R., & Üniversitesi, M. M. (2013). Ergenlerde çocukluk dönemi istismar yaşantılarının yordayıcısı olarak aile işlevlerinin rolü. The Role Of Family Functions As The Predictors Of Childhood Trauma Experiences Among Adolescents.

Kenny, M. E. & Donaldson, G. A. (1991). Contributions of parental attachment and family structure to the social and psychological functioning of first-year college students. *Journal of Counseling Psychology*. *38*(4):479-486. http://dx.doi.org/ 10.1037/00220167.38.4.479

Kenny, M. E., Moilanen, D. L., Lomax, R. & Brabeck, M. M. (1993). Contributions of parental attachments to view of self and depressive symptoms among early adolescents. *Journal of Early Adolescence. 13*:408-430. http://dx.doi.org/ 10.1177/0272431693013004004.

Kenny, M. E. & Gallagher, L. A. (2002). Instrumental and social/relational correlates of perceived maternal and paternal attachment in adolescence. *Journal of Adolescence*. *25*(2):203-219. http://dx.doi.org/ 10.1006/jado.2002.0461

Keskin, G. (2007). *Ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Psikiyatri Hemşireliği, İzmir.

Keskin, G., & Çam, O. (2008). Ergenlerin ruhsal durumları ve anne baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, *9*(3), 139-147.

Kılıç, G. (2009). *Lise öğrenimi görmekte olan ergenlerin atılganlık düzeylerinin ebeveynlerine bağlanma örüntülerine ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi: Darıca ilçesi örneği.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kılınç, H. (1999). *The partial norm study of the perception of psychological maltreatment ınventory for adolescent.* Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Klohnen, E. C., & John, O. P. (1998). Working models of attachment: A theory-based prototype approach. *Attachment theory and close relationships* (pp. 115-140). New York: Guilford.

Kulaksızoğlu, A. (2013). *Ergenlik psikolojisi*. Ankara: Remzi.

Kok-Mun, N., & Smith, S.D. (2006). The relationships between attachment theory and ıntergenerational family systems theory, *The Famıly Journal: Counselıng and Therapy for Couples and Famılıes,14*(4): 430-440.

Kolbay, B. (2008). *Ön-ergenlikte entelektüel ketlenmenin projektif testler aracılığıyla incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Konyalıoğlu, P. A. (2002). *Üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniverstesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Korkmazlar-Oral, Ü., Engin P. Ve Büyükyazıcı Z. (2010). *Türkiye'de Çocuk İstismarı Ve Aile İçi Şiddet Araştırması: Özet Raporu.* Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu.

Korkut, Ş. (2012*). Lise öğrencilerinde çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade biçimleri ile benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kuzgun, Y. (1985). Psikolojide insancı yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *18*(1), 1-17.

Kuzgun, Y. (1986). Meslek seçiminde kararsızlık. *Ankara Ün. Eğitim Bilimleri Fakültesi*.

Lansford, J.E; Kenneth, A.D; Pettit, G.S; Bates, J.E; Crozier, J. V & Kaplow, J. (2002). A 12-year prospective study of the long term effects of early child physical maltreatment on psychological, behavior and academic problems in adolescence. *Arch Pediatr Aolesc Med*, *156*, 824–830.

Lee, E. J. (2003). The attachment system throughout the life course: Review and criticisms of attachment theory. *Rochester, NY: Rochester Institute of Technology. http://www. personalityresearch. org/papers/lee. html(Erişim: 29/01/2012)*.

Leondari, A. & Kiosseoglou, G. (2000). The relationship of parental attachment and psychological separation to the psychological functioning of young adults. *Journal of Social Psychology*, *140*, 451-466.

Ma, C. Q. & Huebner, E. S. (2008). Attachment relationships and adolescents' life satisfaction: Some relationships matter more to girls than to boys. *Psychology in the Schools. 45*(2):177-190. http://dx.doi.org/ 10.1002/pits.20288.

Mahler, M. S., Pine, F., & Bergman, A. (2003). *İnsan yavrusunun psikolojik doğumu.* Ali (N. Babaoğlu, Çev.). İstanbul: Metis.

Masaroğulları G., & Koçakgil M. (2011). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Nobel.

McCabe, K., Bray, M. A., Kehle, T. J., Theodore, L. A., & Gelbar, N. W. (2011). Promoting happiness and life satisfaction in school children. *Canadian Journal of School Psychology, 26*(3), 177-192.

Mikulincer, M., & Nachshon, O. (1991). Attachment styles and patterns of self-disclosure. *Journal of Personality And Social Psychology*, *61*(2), 321.

Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological Inquiry*, *18*(3), 139-156.

Mommen, D. K., Kolko, D. J., & Pilkonis, P. A. (2002). Negative affect and parental aggression in child physical abuse. *Child abuse & Neglect*. *26*(4). 407-427.

Moretti, M. M., & Peled, M. (2004). Adolescent-parent attachment: Bonds that support healthy development. *Paediatrics & child health*, *9*(8), 551-555.

Morsünbül, Ü., & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, *3*(3).

Nelson, S.M. & Rubin, S. (1997). Sex differences, parental attachment, and juvenile delinquency. *Journal of Police And Criminal Psychology*. *12*(2):2834. http://dx.doi.org/ 10.1007/BF02806699.

Onur, N. (2006*). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Oshri, A., Sutton, T. E., Warner, J. C., & Miller, J. D. (2015). Child maltreatment types and risk behaviors: associations with attachment style and emotion regulation dimensions. *Personality and Individual Differences*, *73*, 127-133.

Özdemir, Y., & Koruklu, N. (2013). İlk ergenlikte ana-babaya bağlanma, okula bağlanma ve yaşam doyumu. *İlköğretim Online*, *12*(3).

Özer, G. (2009). *Öz-belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkileri.* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztep, İ.C. (2010). D*uygusal istismar algılayan ve algılamayan ergenlerin kaygı düzeyleri ve denetim odaklarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, S. (2006). *Aile içi iletişimin ergenin duygusal sağlığına etkisi (keçiören ilçesi örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özyurt, G.(2016). Çocuk ve ergenlerde aile dışı ve aile içi cinsel istismar olgularının karşılaştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi, 17*(1).

Parlaz, U. D. E. A., Tekgül, U. D. N., Karademirci, H. E., & Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *The Journal of Turkısh Family Physician, 3*(4), 10-16.

Potard, C., Courtois, R., Reveillere, C., Brechon, G. & Courtois, A. (2014): The relationship between parental attachment and sexuality in early adolescence. *International Journal of Adolescence and Youth.* http://dx.doi.org/ 10.1080/02673843.2013.873065.

Priel, B., Mitrany, D., & Shahar, G. (1998). Closeness, support and reciprocity: a study of attachment styles in adolescence. *Personality and Individual Differences, 25*(6), 1183-1197.

Raja, S. N., McGee, R. & Stanton, W. R. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence, 21*,471– 485. http://dx.doi.org/ 10.1007/BF01537898

Rohner, R.P., & Khaleque, A. (2014). Essential of parenting: parental warmth, behavioral control and discipline. In: K.D. Keith (Eds.), *The Encyclopedia of Cross Cultural Psychology*. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Santrock, J. W. (2012). *Ergenlik* (D. Siyez, Çev.). Ankara: Nobel.

Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim* (G. Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel.

Sardoğan M.E., Karahan, T. F., & Dicle A. (2007). Ebeveyne bağlanma düzeyine ve anne-babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2*3, 12-27.

Sarıbeyoğlu, N.S. (2007). *Lise öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ile zorbalık arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Savla, J. T., Roberto, K. A., Jaramillo-Sierra, A. L., Gambrel, L. E., Karimi, H., & Butner, L. M. (2013). Childhood abuse affects emotional closeness with family in mid-and later life. The Journal of *Child Abuse & Neglect*, *37*(6), 388-399.

Sayın, A.(1987). İtaatsizlik üzerine denemeler.İstanbul.

Seifer, R., & Schiller, M. (1995). The role of parenting sensitivity, infant temperament, and dyadic interaction in attachment theory and assessment.

Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi (ss. 1-19). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7*(1).

Siyez, D. M. (2003). *Duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan ergenlerin benlik algıları ile depresyon ve kaygı düzeylerinin karşılaştırılması.* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Smetana, J.G. (2011). *Adolescents, families, and social development: How adolescents construct their worlds.* West Sussex, England: Wiley-Blackwell, Inc.

Smith C., ve Thornberry T. P.(1995), "The Relationship Between Childhood Maltreatment and Adolescent Involvement In Delinquency" Criminology, 33(4), 451–481.

Sroufe, L. A., & Waters, E. (1977). Attachment as an organizational construct. *Child development*, 1184-1199.

Steinberg, L. D., & Çok, F. (2013). *Ergenlik*. Ankara: İmge.

Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemi üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, *14*(43), 71-106.

Şimşek S. (2010). *Ergenlerde davranış problemlerinin anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Şimşek, S., & Cenkseven - Önder, F. (2011). Ergenlerde davranış problemlerinin, anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismar açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, *10*(3).

Tabachnick and Fidell, 2013 B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.)Pearson, Boston (2013)

Taner, Y. & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, *35*, 82-86

Taussig, H. N., & Culhane, S. E. (2010). Emotional maltreatment and psychosocial functioning in preadolescent youth placed in out-of-home care. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, *19*(1), 52-74.

Teipel, K (2005). Understanding adolescence . The State Adolescent Health Resource Center. (Vols.7, No.1). Konopka Institute, University of Minnesota.

Tire, Y. (2011). *Ön ergenlerde olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ile algılanan anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Toker, T., Tiryaki, A., Özçürümez, G., & İskender, B. (2011). Madde kullananlarda çocukluk örselenme yaşantılarının, madde kullanma eğilimi, benlik saygısı ve başa çıkma tutumları ile ilişkisi. *Turk Psikiyatri Dergisi*, *22*(2), 83-92.

Tosuntaş-Karakuş, F. (2006). *Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile sosyal beceri arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Totan, T. (2008). *Ergenlerde zorbalığın anne, baba ve akran ilişkileri açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Turla, A. (2002). Çocuk istismarı ve ihmali olgularına tıbbi yaklaşım. *OMÜ Tıp Dergisi*. *19*(4), 291-300.

Ulusavaş, M. (1990). Kalkınmada çocuk ve eğitimin önceliği. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (2),* 221-228

Uzun, Ş. (2002), *Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile kendilik imgesi arasındaki ilişkinin incelenmesi,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Vardar, B. (1994). *The validity and reliability of the psychological maltreatment ınventory for adolescents.* Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Vignoli, E., Croity-Belz, S., Chapeland, V., De Philippis, A. & Garcia, M. (2005). Career exploration in adolescents: the role of anxiety, attachment, and parenting style. *Journal of Vocational Behavior*, *67*:153-168. http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2004.08.006

Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., & Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: A twenty-year longitudinal study. *Child development*, *71*(3), 684-689.

WHO (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. Genova.

WHO (2010) http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/ sayfasından erişilmiştir.

Wilkinson, R.B. (2006). Age and sex differences in the influence of attachment relationships on adolescent psychological health. *Australian Journal of Educational and Developmental Psychology*, *23*(2):87-104.

Yalçın, S. (2007). *Ergenlerde algılanan duygusal istismar ile uyum düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Yavuzer, H. (2003), *Çocuk psikolojisi* (23. Basım), İstanbul: Remzi.

Yener, P. (2014). *Okul öncesi eğitim alan 60 ay ve üzeri çocukların sosyal beceri düzeyleri ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıkılmaz, M., & Hamamcı, Z. (2011). Akılcı duygusal eğitim programının lise öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve algılanan problem çözme becerileri üzerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *4*(35), 54-63.386.

Yıldız-Arabacı, S. (2007). İlköğretim II. kademe çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi. *Unpublished master's thesis, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya*.

Yılmaz, A. (2000). *Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yörükoğlu, A. (2007). *Gençlik çağı.* İstanbul: Özgür.

Yurteri, A. (2011). *Farklı sosyo ekonomik düzeydeki annelerin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yvonne, V., Straus, M., Gelles, J. R., & Harrop, W. J. (1991). "Verbal aggression by parents and psychological problems of children". *Child Abuse and Neglect, 15*, 223-238.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenci Arkadaşlar;

Bu formlarda siz, aileniz ve okul yaşamınız la ilgili sorular yer almaktadır. İsim yazmanıza gerek yoktur. Sorular sizi değerlendirmek için değil, bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere sorulmaktadır. Yanıtlarınızı verirken lütfen her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyun ve sizin durumunuzu, davranışlarınızı en iyi yansıttığını düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. Tüm sorulara samimi bir şekilde yanıt veriniz, verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacaktır. Yardımlarınız ve bilime verdiğiniz katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Duygu MUTLU DEMİR
Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

2.Okulunuzun Adı:

3.Sınıfınız: ( ) 9 ( )10 ( )11 ( )12

4.Kaç kardeşsiniz? 1 ( ) 2 ( ) 3( ) 4( ) 5( ) 6( )

5. Anne Babanızın öğrenim durumu (En son bitirdikleri öğrenim kurumuna göre işaretleyiniz)

	Anne	Baba
İlkokul ve altı	( )	( )
Ortaokul mezunu	( )	( )
Lise mezunu	( )	( )
Üniversite ve üstü	( )	( )

6.Anneniz şu an kaç yaşında? (…) 7.Babanız şu an kaç yaşında? (…)

EK- 2: ARAŞTIRMA İZNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.11391469 14/10/2016
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Gazi Üniversitesinin 22.08.2016 tarih ve 27524 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Milli Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 14.10.2016 tarihli tutanağı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Duygu MUTLU DEMİR'in **"Sosyal Bilimler ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Anne Baba İlişkileri ve Bağlanma Durumları Arasındaki İlişki"** konulu tezi kapsamında, ilimiz Avrupa Yakasındaki ilçelerde bulunan liselerde öğrenim gören öğrencilere; anne baba genç ilişkiler ölçeği, anne genç ilişkiler formu, baba genç ilişkiler ölçeği, anne baba ve akrana bağlanma envanteri ve çocukluk örselenme yaşantılar ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanılması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla** Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
14/10/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Milli Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 239c-1d22-39ce-90fc-a26a kodu ile teyit edilebilir.

EK-3: ÖLÇEK İZİNLERİ

●●●○○ Turk Telekom LTE 05:42 %54

ben
alıcı: nsumer
26 Nis 2016

Merhabalar hocam,

Ben Gazi Üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsünde yüksek lisans yapıyorum.Danışmanım Özlem ALKAN ERSOY. Yüksek lisans tezimde izniniz olursa ebeveynlere bağlanma envanterinizi kullanmak istiyorum.Ancak geçerlik-güvenirlik çalışması ve değerlendirmesine ulaşamadım.Müsait bir vaktinizde gönderebilirseniz ya da ulaşabileceğim bir yer varsa benimle paylaşırsanız çok sevinirim.Cevabınızı beklemekteyim.

Saygılarımla,
Duygu MUTLU DEMİR

N
Nebi Sümer
alıcı: ben
26 Nis 2016

Memnuniyetle kullanabilirsiniz.. Ölçeklere www.nebisumer.com adresinden ulaşabilirsiniz.. Başarılar
NS

ben

01.08.2016

Sayın Duygu MUTLU DEMIR.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Danışmanınız Özlem Alkan Ersoy yönetiminde yapmakta olduğunuz . "Sosyal Bilimler ve Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin anne baba genç ilişkileri ve bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi" adlı Yüksek Lisans Tez çalışmanızda;

Yetişkin Genç İlşkileri Ölçeği (Perception of Psychological Maltreatment Inventory for Adolescents-POPMİFA; Fatoş Erkman ve M.Alantar, N. Bayraktar, B.Vardar, M.Çeşmeci, H.Kılınç, 1993) ve POPMİFA –Kısa Formu (Fatoş Erkman ve Esra Görkem , 2012) araştırma amaçlı olarak, çalışmanızda kullanmanız uygun görülmüştür.

Sadece araştırma amacı ile kullanılabilir ve başkalarına verilemez.
Çalışmanın tamamlanmasından sonra bir örneğinin de tarafıma gönderilmesini
rica ederim.

Gereği için bilgilerinize,

Fatoş Erkman

Prof. Dr. Fatoş Erkman
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Fakültesi
Boğaziçi Üniversitesi

GAZİ GELECEKTİR...